

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: «Οι νέες χρηματοδοτικές προτοβουλίες της ΕΕ: τα τέσσερα J και οι δυνατότητες αξιοποίησης τους στην Ελλάδα.

Επιβλέπων καθηγητής: Δ. Σκιαδάς

Ονοματεπώνυμο: Στεργιανή Ζούντσα

Αρ. Μητρώου : M00811

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου» .

Στεργιανή Ζούντσα

Πίνακας Περιεχομένων

1.Εισαγωγή.....	4-5
1.1.Σχεδιάγραμμα	6-7
1.1.1. Ποιοι λόγοι κάνουν σημαντική την ανασκόληση με αυτό το θέμα.....	7-8
1.1.2. Στόχος της εργασίας και σπουδαιότητα του θέματος για την Ελλάδα.....	8-10
1.2 Γενικά περί Περιφερειακής Πολιτικής.....	10-11
2. Περιφερειακή πολιτική και Ε.Ε.....	11-14
2.1.Μεθοδολογικές Παρατηρήσεις.....	14-16
2.2. Κοινωνική και Οικονομική Συνοχή.....	16-18
3. Περιφερειακή πολιτική μέσα από τις Συνθήκες	18-28
4.Τα χρηματοδοτικά μέσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	29
4.1.Κανονισμοί για τα διαρθρωτικά Ταμεία και στόχοι για την περίοδο 200-2006, 2007-2013.....	29-33
4.2 Αρχές που διέπουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία	33-37
4.3 Τα διαρθρωτικά Ταμεία	37-44
4.4 Τα υπόλοιπα χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης.....	44-50
5. Κοινοτικές Πρωτοβουλίες 2000-2006.....	50-51
6. Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης	51-53
7. Γ' κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006 και Ελλάδα.....	54-59
8.Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς και Επιχειρηματικά Προγράμματα 2007-2013.....	59-62
9.ΕΣΠΑ και Ελλάδα.....	62-64
9.1. Η διάρθρωση των Ε.Π. του ΕΣΠΑ.....	64-67

9.2. Ποιες διαφορές εντοπίζονται στη διαχείριση του ΕΣΠΑ σε σχέση με τη διαχείριση του Γ' ΚΠΣ	67-69
10. Διαχείριση-Εφαρμογή-Παρακολούθηση-Συντονισμός-Έλεγχος για την περίοδο 2007-2013.....	69-72
11. Αλλαγές περνώντας από την 4 ^η προγραμματική περίοδο στον τρόπο χρηματοδότησης των κρατών.....	72-76
12. Τα νέα χρηματοδοτικά μέσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	76
12.1. Κύρια Χαρακτηριστικά.....	76-77
12.2. Ποια είναι και ποιος ο ρόλος τους.....	77
A. JASPERS.....	77-79
12.2.1 Ποια η διαφορά του Ε.Π. Τεχνική Βοήθεια και της Πρωτοβουλίας Jaspers.....	79-82
B. JESSICA.....	82-85
12.2.2. Η πρωτοβουλία Jessica και η εφαρμογή της στην Ελλάδα.....	86-91
12.3.Μικροδάνεια και Μικροπιστώσεις.....	91-94
Γ. JEREMIE.....	94-96
12.3.1. Η χρήση του Jeremie στην Ελλάδα	96-98
12.3.2. Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις.....	99
Δ. JASMINE.....	99-107
Συμπεράσματα.....	107-117
Βιβλιογραφία.....	118-128

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να παρουσιάσει τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία της Ε.Ε. όπως αυτά διαμορφώθηκαν με βάση τους νέους στρατηγικούς στόχους της Ε.Ε. στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Οι νέες χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες προκύπτουν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα. Η φιλοσοφία αυτών αλλά και οι στόχοι τους εμφανίζουν διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις προηγούμενες περιόδους. Για να γίνει όμως κατανοητή η ανάλυση των εργαλείων αυτών, θα πρέπει πρώτα να περιγραφεί το γενικότερο πλαίσιο εντός του οποίου διαμορφώνονται και υλοποιούνται αυτά, ώστε μετά να κριθεί και η χρησιμότητα των νέων αυτών μέσων χρηματοδότησης.

Η πολιτική συνοχής της Ε.Ε. όπως διαμορφώθηκε από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και μετά αποτελεί έναν από τους πιο κρίσιμους τομείς της Ε.Ε. με ιδιαίτερα σημαντικές προοπτικές για το μέλλον. Κατά την πολυετή περίοδο ύπαρξής της η Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Πολιτική έχει υποστεί σημαντικές διαφοροποιήσεις μέσω, στόχων αλλά και προοπτικών. Έτσι, αρχικά θα επιχειρηθεί μια παρουσίαση του λόγου εμφάνισής της, των σημαντικότερων γεγονότων στις τέσσερις περιόδους ύπαρξής της και τέλος, των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της σε όλες τις περιόδους. Αρχές, όπως η αρχή της επικουρικότητας, της αναλογικότητας και της εταιρικής σχέσης που διέπουν την πολιτική αυτή, και θεσμοθετούνται επίσημα μέσω των Συνθηκών, θα αποτελέσουν μια ακόμη ενότητα, καθώς με αυτό τον τρόπο θα γίνει κατανοητή και η δομή της και η σημασία της πολιτικής συνοχής, μίας πολιτικής με στρατηγικό χαρακτήρα για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της Ένωσης.

Η ανάλυση του πλαισίου αυτού αλλά και του δικτύου εφαρμογής της, θα βοηθήσει στην κατανόηση της σημερινής μορφής και ρόλου της, καθώς σε αυτή την πολιτική της Ένωσης δε μιλάμε μόνο για σχέσεις Ε.Ε. και κρατών, αλλά περισσότεροι δρώντες λαμβάνουν μέρος τόσο στη χάραξη, εφαρμογή αλλά και αξιολόγηση. Κύριο χαρακτηριστικό της Περιφερειακής Πολιτικής στις τέσσερις περιόδους ανάπτυξης της αποτελεί η προσαρμογή της στα νέα δεδομένα μέσω των τροποποιήσεων των κανονισμών των διαρθρωτικών ταμείων και των στόχων της καθώς, οι απαιτήσεις της Ένωσης αλλάζουν και νέες προκλήσεις εμφανίζονται, ιδιαίτερα μετά τις τελευταίες διευρύνσεις.

Η περιγραφή του σημαντικότερου εργαλείου της, των διαρθρωτικών ταμείων και του τρόπου χρηματοδότησης προς τα κράτη θα αποτελέσει έναν ακόμη άξονα της ανάλυσης στην παρούσα εργασία. Οι στόχοι και τα προγράμματα κατά τις διάφορες περιόδους διαφοροποιούν και τους τρόπους χρηματοδότησης από τα διαρθρωτικά ταμεία προς τα κράτη μέλη (Κοινοτικές Πρωτοβουλίες) άρα μέσω αυτών και τους τρόπους χάραξης των πολιτικών εντός των κρατών σε όλα τα επίπεδα.

Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να γίνει αναφορά του τι συμβαίνει σε επίπεδο κρατών αφού χαραχθούν κεντρικά οι στρατηγικοί στόχοι και οι προτεραιότητες της Ένωσης. Έτσι, θα γίνει μια μικρή παρουσίαση του πώς γίνεται ο έλεγχος, η διαχείριση και η παρακολούθηση των Προγραμμάτων και πώς αξιολογούνται τα αποτελέσματα τους. Επιπλέον, μια υποενότητα σε αυτό το σημείο θα απασχολήσει την χώρα μας. Στην υποενότητα αυτή, θα γίνει μια σύντομη ανάπτυξη της δομής, του τρόπου υλοποίησης και του τρόπου χρηματοδότησης αλλά και των δικαιούχων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007-2013.

Τέλος, φτάνοντας στο σημαντικότερο άξονα της εργασίας θα ξεκινήσει η ανάλυση των τεσσάρων νέων κοινοτικών πρωτοβουλιών, της ιδιαίτερης φιλοσοφίας τους, των χαρακτηριστικών τους και των αρχών που τις διέπουν, της διάρθρωσης τους και του τρόπου εφαρμογής τους από τα κράτη. Τα τέσσερα νέα αυτά χρηματοδοτικά μέσα θα περιγραφούν ξεχωριστά καθώς καθένα εξυπηρετεί μια διαφορετική πτυχή του στόχου της Ένωσης για αποτελεσματική διαχείριση των κεφαλαίων που παρέχονται στα κράτη και βέλτιστη χρησιμοποίηση των νέων χρηματοοικονομικών εργαλείων.

Η περίπτωση της Ελλάδας θα αποτελέσει μία ξεχωριστή ενότητα της εργασίας, καθώς θα γίνει μία προσπάθεια αξιολόγησης με βάση τα στατιστικά στοιχεία των προγραμμάτων της περιόδου 2000-2006 να βρεθούν οι ελλείψεις αυτών και οι προοπτικές των νέων χρηματοδοτικών μέσων. Η Ελλάδα αποτελεί μία χώρα με ιδιαίτερες ανάγκες και η αναζήτηση του πώς μπορεί να βοηθηθεί από τις νέες χρηματοδοτικές πρωτοβουλίες και αν μπορεί να συμμετέχει φυσικά σε αυτές, θα οδηγήσει σε χρήσιμα συμπεράσματα για το μέλλον της ίδιας αλλά και των προοπτικών των επιμέρους περιφερειών της.

1.1. Σχεδιάγραμμα εργασίας

1. Αρχικά θα ήθελα να αναφέρω κάποια γενικά πράγματα για την Περιφερειακή πολιτική:
 - A. Λόγοι άσκησης της Περιφερειακής Πολιτικής
 - B. Βασικά χαρακτηριστικά της από το πρώτο στάδιο εμφάνισης της μέχρι σήμερα. (σημαντικότερα γεγονότα, όπως η εμφάνιση της Επιτροπής Περιφερειών, σταδιακή εμφάνιση διαρθρωτικών ταμείων και Ταμείου Συνοχής, αναθεωρήσεις συνθηκών, αναθεωρήσεις κανονισμών κτλ.)
 - C. Αρχές που διέπουν την Περιφερειακή πολιτική. (Αρχή επικουρικότητας, αναλογικότητας αρχή εταιρικής σχέσης κτλ.) με αναφορά και στα κείμενα των Συνθηκών.
 - D. Μία μικρή ανάπτυξη του δικτύου δρώντων που λαμβάνουν μέρος σε αυτή: πολυεπίπεδη διακυβέρνηση (Ε.Ε.-κράτη-περιφέρειες-Ο.Τ.Α. ποια η σχέση αυτών των δρώντων στο δίκτυο εφαρμογής, χάραξης, ελέγχου της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής).

Στη συνέχεια θα ήθελα να επιχειρήσω τη συγκεκριμενοποίηση εννοιών που έχω αναφέρει παραπάνω σχετικά με τα γενικά χαρακτηριστικά της Περιφερειακής Πολιτικής:

2. Ποια είναι τα διαρθρωτικά ταμεία, (αναφορά στις προηγούμενες τρεις περιόδους της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής σε σχέση με την περίοδο 2007-2013) ποιες οι αρχές που τα διέπουν.
3. Διαρθρωτικοί Στόχοι έως 2000 και από το 2000 μέχρι σήμερα και η σημασία τους στη χάραξη και υλοποίηση της Περιφερειακής Πολιτικής
4. Πώς λαμβάνει χώρα η χορήγηση χρηματοδοτήσεων από την Ε.Ε. προς τα κράτη μέλη - Κοινοτικές πρωτοβουλίες - περίοδος πριν το 2000 (πολύ μικρή αναφορά) 2000-2006, 2007-2013.
5. Σε επίπεδο κρατών πως γίνεται ο έλεγχος, η διαχείριση και η παρακολούθηση και πως αξιολογούνται τα αποτελέσματα (π.χ. διαχειριστικές αρχές κτλ.). Συγκεκριμένη αναφορά για την Ελλάδα.
6. Ελλάδα: Δημιουργία Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς 2007-2013. Τι είναι αυτό, πως υλοποιείται, πως χρηματοδοτείται, ποιοι οι δικαιούχοι.

7. Ποια είναι τα νέα χρηματοδοτικά μέσα, ποιοι λόγοι οδήγησαν στη δημιουργία τους, ποια τα κύρια χαρακτηριστικά τους.
8. Ανάλυση των τεσσάρων J, -JASMINE, JESSICA, JASPERS, JEREMIE.
 - A. Ποια είναι η φιλοσοφία καθεμίας από αυτές
 - B. Ποιοι συμμετέχουν στην υλοποίηση τους (Ταμεία, άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα)
 - C. Ποιοι μπορούν να συμμετέχουν και να ευνοηθούν από αυτές (π.χ. μικρές επιχειρήσεις)
 - D. Ποιες χώρες/επιχειρήσεις/περιφέρειες έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν ή συμμετέχουν ήδη.
9. Ποια προγράμματα και ποια τα αποτελέσματα των προγραμμάτων που έλαβαν χώρα για την περίοδο 2000-2006 και συγκεκριμένα στην Ελλάδα. Είναι ικανοποιητικά; Εκπλήρωσαν τους επιδιωκόμενους στόχους;
10. Ποια η μελλοντική βελτίωση που μπορούν να προσφέρουν σε σύγκριση με εκείνα τα αποτελέσματα οι νέες κοινοτικές πρωτοβουλίες. Ποιες οι διαφορές των δύο. Και πώς η Ελλάδα μπορεί να ευνοηθεί από αυτές. Εάν δε μπορεί από κάθε χρηματοδοτικό εργαλείο από ποια θα μπορούσε και γιατί.
11. Γενικές παρατηρήσεις, συμπεράσματα και ερωτήματα προς απάντηση με βάση τα στοιχεία που έχουν παρατεθεί.

1.1.1. Ποιοι λόγοι κάνουν σημαντική την ανασκόληση με αυτό το θέμα

Ποικίλες αλλαγές εμφανίζονται στην πολιτική συνοχής περνώντας από την προγραμματική περίοδο 2000-2006 στην περίοδο 2007-2013. Η πολιτική συνοχής πλέον αποτελεί όπως αναφέρεται σημαντικό μέσο για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας της Ε.Ε. Η απλοποίηση των στόχων της πολιτικής συνοχής, η θέση σε ισχύ του Κανονισμού 1083/2006 που καταργεί τους προηγούμενους, η συγκέντρωση της χρηματοδότησης σε δράσεις που απορρέουν από τη στρατηγική της Ε.Ε. για την ανάπτυξη και την απασχόληση αποτελούν παράγοντες που δηλώνουν τη διάθεση της Ε.Ε. για ενίσχυση της πολιτικής αλλά και αλλαγή των υπαρχουσών συνθηκών που πολλές φορές κρίθηκαν ως ανεπαρκής. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι αρμόδια να επιβλέπει και να επιτηρεί ότι οι επενδύσεις θα επικεντρωθούν προς τις κατευθυντήριες γραμμές που η Ένωση έχει θέσει.

Ακόμη, οι αρμοδιότητες των τοπικών αλλά και εθνικών αρχών ενισχύονται, ακολουθούν τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας και χαράζουν τα εθνικά στρατηγικά πλαίσια αναφοράς με τρόπο που να μεταφέρουν τις κοινοτικές προτεραιότητες σε εθνικές διατηρώντας τις ιδιαιτερότητες τους και καλύπτοντας τις ιδιαίτερες ανάγκες τους. Συνεπώς, όλα τα ανωτέρω αποτελούν τα νέα χαρακτηριστικά της περιόδου και προσδίδουν τις καλύτερες προοπτικές στην πολιτική συνοχής ώστε να πετύχει τους στόχους της.

Επιπλέον, η ανάπτυξη η οποία αποτελεί το ζητούμενο για την περίοδο που εξετάζουμε, μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο μέσα από συντονισμένες και αλληλένδετες δράσεις. Τέλος, η Επιτροπή, η ΕΤΕπ και άλλα χρηματοδοτικά μέσα έχουν αναλάβει από κοινού συγκεκριμένες πρωτοβουλίες οι οποίες θα βοηθήσουν τα κράτη και τις περιφέρειες να καθιερώσουν μια πιο υγιή και αποτελεσματική διαχείριση των κεφαλαίων και να χρησιμοποιήσουν καλύτερα τα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής¹.

Για τους ανωτέρω λόγους, πιστεύω ότι αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την επίτευξη των επιθυμητών στόχων η ανάπτυξη και εφαρμογή των τεσσάρων νέων πρωτοβουλιών Jaspers, Jessica, Jeremie, Jasmine καθώς και τα τέσσερα, έχοντας διαφορετική στοχοθεσία, συμβάλλουν το καθένα με τον δικό του τρόπο στην επιθυμητή ενίσχυση της ανάπτυξης, απασχόλησης, ανταγωνιστικότητας στις ευρωπαϊκές περιφέρειες αλλά και στην πιο βιώσιμη αξιοποίηση των κεφαλαίων που παρέχονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

1.1.2. Στόχος της εργασίας και σπουδαιότητα του θέματος για την Ελλάδα

Στόχος της εργασίας αποτελεί η ανάλυση των τεσσάρων νέων πρωτοβουλιών και συγκεκριμένα πως αυτές μπορούν να αξιοποιηθούν από την χώρα μας, την Ελλάδα. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός θα πρέπει να γίνει μία σύντομη αλλά περιεκτική αναφορά στις προηγούμενες περιόδους, τρόπους χρηματοδότησης αλλά και προγράμματα της Ε.Ε. προς τα κράτη μέλη, ώστε φτάνοντας στον κύριο άξονα της εργασίας που είναι τα τέσσερα J να μπορέσουμε να κάνουμε μία σύντομη αξιολόγηση όλων των ανωτέρω αλλά και να καταλήξουμε στο τι το ιδιαίτερο

¹http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_el.pdf, 25/06/2012

έχουν να μας προσφέρουν αυτές οι νέες πρωτοβουλίες. Κατά την άποψη μου, η οικονομική κρίση την οποία βιώνει η Ευρώπη οδηγεί σε περιορισμό των διαθέσιμων χρημάτων που παρέχονται από την Ε.Ε. προς τα κράτη μέλη, δυσκολίες στον τραπεζικό τομέα των μελών ώστε να στηρίζουν τις επιχειρήσεις αλλά και δημιουργία δυσβάστακτων προϋποθέσεων για να παρέχουν τα επιθυμητά κεφάλαια που οι επιχειρήσεις χρειάζονται σήμερα παρά ποτέ και κατά συνέπεια αυξημένα ποσοστά ανεργίας, δυσκολία εξεύρεσης κεφαλαίων για τις ευρωπαϊκές εταιρίες οι οποίες μη έχοντας τις απαραίτητες ευκαιρίες δεν μπορούν πλέον εύκολα να διαχειριστούν τον παγκόσμιο ανταγωνισμό.

Η Ελλάδα αποτελεί το χαρακτηριστικό παράδειγμα όλων των ανωτέρω αλλά με τη σωστή διαχείριση των διαθέσιμων μέσων μπορεί να κερδίσει ή ακόμη και να δημιουργήσει τις απαραίτητες συνθήκες όσον αφορά τις επιχειρήσεις που αναπτύσσονται στην περιοχή της ώστε να γίνουν ανταγωνιστικές, να προωθηθεί η καινοτομία που έλειπε από την ελληνική αγορά αλλά και να μειωθούν τα ποσοστά ανεργίας που πλήτει την χώρα μας. Η πρωτοβουλία Jeremie παρέχει τα απαραίτητα εφόδια ώστε να αντιμετωπιστούν οι ανωτέρω συνθήκες και παρέχει τις απαραίτητες λύσεις προς τις ΜΜΕ οι οποίες αναμφισβήτητα αποτελούν την πλειοψηφία των επιχειρήσεων στον ελληνικό χώρο και αποτελούν και τον τομέα που έχει πληγεί περισσότερο από την παρούσα κρίση. Από την άλλη πλευρά η πρωτοβουλία Jessica αφορά ολοκληρωμένα προγράμματα αστικής ανάπτυξης και ανάπλασης, η αξιοποίηση της μπορεί να βοηθήσει τις ελληνικές περιφέρειες ή/και πόλεις μέσα από συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στον σχεδιασμό αλλά και την υλοποίηση βιώσιμων και αναγκαίων σχεδίων καθώς τα δημόσια χρήματα που παρέχονται προς αυτόν τον τομέα δεν επαρκούν ή δεν αξιοποιούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Επίσης, η τεχνογνωσία του ιδιωτικού τομέα κρίνεται απαραίτητη έως και αναγκαία για την υλοποίηση στοχευμένων δράσεων αλλά και για τη βιωσιμότερη αξιοποίηση και διαχείριση των διαθέσιμων κεφαλαίων. Τέλος, οι άλλες δύο πρωτοβουλίες δυστυχώς είτε δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμη (Jasmine) είτε η χώρα μας δεν μπορεί να ευνοηθεί από αυτές (Jaspers), αλλά αναμφίβολα μπορεί να διδαχθεί η χώρα μας από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες που έχουν αναπτύξει τις ανωτέρω πρωτοβουλίες ώστε να προσαρμόσει τις δράσεις βάσει των δικών τους πρακτικών αλλά και να διδαχθεί από την εμπειρία τους.

Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που παρουσιάζουν όλα τα ανωτέρω με οδήγησε στην ενασχόληση με το θέμα καθώς θεωρώ ότι αποτελούν μια σημαντική ευκαιρία αλλά και βιώσιμη λύση που μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη, στην ενίσχυση του ανταγωνισμού των ευρωπαϊκών και συγκεκριμένα ελληνικών ΜΜΕ, στη μείωση της ανεργίας μέσω της παροχής θέσεων εργασίας αλλά και στη σωστή διαχείριση και αξιοποίηση των διαθέσιμων κεφαλαίων που η Ελλάδα όπως αποδείχθηκε αντιμετώπιζε ιδιαίτερα προβλήματα και κατά συνέπεια πίεση για διαρθρωτικές αλλαγές που αποτελούν τη βάση για την εφαρμογή τους.

1.2. Γενικά περί περιφερειακής πολιτικής

Η περιφερειακή πολιτική αφορά τις παρεμβάσεις που γίνονται από το κράτος προς τις περιφέρειες με σκοπό τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και την ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών.² Το πρωταρχικό στοιχείο για την άσκηση μίας τέτοιας πολιτικής είναι να κατανοήσουμε τα αίτια του πρόβληματος και ύστερα να αποφασίσουμε για το μέσον ή τα μέσα που θα το εξαλείψουν ή θα το αντιμετωπίσουν σε ικανοποιητικό βαθμό.

Επίσης, όσον αφορά τους στόχους της είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστούν και πολύ πιο δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν. Μια άποψη θεωρεί την περιφερειακή πολιτική ως μια αναπτυξιακή πολιτική που έχει ως στόχο την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, μία άλλη άποψη θεωρεί ότι ο μοναδικός στόχος της περιφερειακής πολιτικής είναι η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στις ευκαιρίες απασχόλησης, ενώ άλλοι αναφέρουν ότι η πολιτική αυτή έχει διπλό στόχο την οικονομική ανάπτυξη σε εθνικό επίπεδο και τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων³.

Το μόνο σίγουρο είναι ότι η επιλογή των στόχων γίνεται με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χώρας αλλά και των περιφερειών της, έτσι είναι πολύ δύσκολο μια χώρα να ακολουθήσει το παράδειγμα μιας άλλης ή μια πολιτική που έφερε αποτελέσματα σε μία περιφέρεια δεν σημαίνει ότι θα φέρει τα ίδια και σε μία άλλη, το μεγαλύτερο πρόβλημα όμως προκύπτει όταν ανομοιογενείς περιοχές ως προς την παραγωγική ταυτότητα, το μέγεθος και την ένταση του προβλήματος ομοδοποιούνται

² Ανδρικοπούλου Ε. «Οι περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Η εξέλιξη της περιφερειακής πολιτικής από τη συνθήκη της Ρώμης έως το Μάαστριχτ, Εκδόσεις θεμέλιο, Βιβλιοθήκη ευρωπαϊκών θεμάτων,

³ Πετράκος Γ.-Ψυχάρης Γ. παραπομπή Armstrong και Taylor(1993) σελ.216/σελ. 188

και αντιμετωπίζονται με ενιαίες πολιτικές.⁴ Το πρόβλημα όμως διογκώνεται όταν δεν μιλάμε για ένα κράτος αλλά για μία ένωση κρατών με πολύ μεγάλες διαφορές μεταξύ τους.

2. Περιφερειακή πολιτική και Ε.Ε.

Η Ε.Ε. απέχει πολύ από το να θεωρηθεί ότι αποτελεί μια κρατική οντότητα, οι περιφερειακές διαφορές εντός της παίρνουν ποικίλες μορφές. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές στα επίπεδα ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών που εκδηλώνονται ως διαφορές στην πληθυσμιακή πυκνότητα, στις ευκαιρίες απασχόλησης, στα επίπεδα εισοδήματος, στα οικονομικά πρότυπα κ.α.

Οι διαφορές εμφανίζονται τόσο σε επίπεδο ένωσης όσο και σε επίπεδο κράτους, δεδομένου ότι όλα τα κράτη της Ευρώπης έχουν περιφερειακά προβλήματα, κάποια λιγότερα και άλλα περισσότερο έντονα. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι περιφερειακές ανισότητες έχουν μεγαλύτερη ένταση σε κοινοτικό παρά σε εθνικό επίπεδο, αυτό είναι λογικό αν σκεφτεί κανείς την έκταση της Κοινότητας αλλά και την ανομοιογένεια που παρουσιάζει, άρα λογικό επακόλουθο είναι και οι διαφορές μεταξύ των περιφερειών στο σύνολο της να είναι πολύ μεγαλύτερες από ότι στο εσωτερικό των κρατών.

Αυτό δεν οφείλεται σε απλά γεωγραφικά αίτια, δηλαδή σε μεγάλη γεωγραφική έκταση όπου είναι αναμενόμενες και οι μεγαλύτερες αποκλίσεις, αλλά και στο ότι τα κράτη-μέλη έχουν διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης, διαφορετική οικονομική διάρθρωση, άλλο επίπεδο υποδομών, διαφορετικής εκπαίδευσης ανθρώπινο δυναμικό ακόμη και διαφορετικής απόδοσης διοικητικό σύστημα.⁵

Επίσης, οι περιφερειακές ανισότητες ήταν περιορισμένες στα έξι ιδρυτικά μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αφού το αναπτυξιακό επίπεδο των αρχικών μελών ήταν παρεμφερές και όπως έχει ειπωθεί αποτελούσαν μια ομοιογενή ομάδα. Όμως, οι ανισότητες αυξάνονται όσο αυξάνονται και τα μέλη της Ένωσης. Έτσι, ήδη από την πρώτη διεύρυνση του 1973, όπως και οι διευρύνσεις της δεκαετίας του 1980,

⁴ Πετράκος Γ.- Ψυχάρης Γ., «Περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004

⁵ Γιώτη-Παπαδάκη Ο., «Ευρωπαϊκή Πολιτική ολοκλήρωση και Πολιτικές αλληλεγγύης», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, σελ. 208

οι νέες χώρες μέλη με βάση το εισόδημα έλαβαν τις τελευταίες θέσεις στην κατάταξη.⁶

Δεν αρκεί απλά η παρατήρηση ότι υπάρχουν περιφερειακές ανισότητες, για να δικαιολογήσει την παρέμβαση για την ανατροπή τους. Είναι απαραίτητο να αναρωτηθούμε αν είναι δυνατή η αυτόματη επίλυση τους με την πάροδο του χρόνου. Το μόνο σίγουρο είναι ότι στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι δυνατή μια τέτοια λύση. Το πρόβλημα στην Ένωση διογκώνεται μέσω της διεύρυνσης καθώς τα νέα μέλη εμφανίζουν αναπτυξιακό επίπεδο κατά πολύ χαμηλότερο του κοινοτικού μέσου όρου. Το γεγονός αυτό επιδεινώνεται από τη δυναμική της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς, της οποίας τα οικονομικά οφέλη δεν έχουν ομοιόμορφη κατανομή στις ευρωπαϊκές περιφέρειες και συνήθως επιδοτούν τις ήδη ανεπτυγμένες. Προκειμένου να καλύψουν την απόσταση, οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες θα έπρεπε να αναπτύξουν ρυθμούς ανάπτυξης πολλαπλάσιους από τους ρυθμούς των υπολοίπων περιφερειών παρά τις αντίξοες συνθήκες λόγω της τάσης των δυνάμεων της αγοράς να ενισχύουν τις περιφέρειες που έχουν ήδη υψηλό επίπεδο ανάπτυξης.⁷

Οι φορείς άσκησης περιφερειακής πολιτικής πριν από τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και έως το 1975 ήταν μόνο τα κράτη⁸. Στη φάση αυτή για να χαρακτηριστεί μια περιφέρεια ως προβληματική χρησιμοποιούταν ως γνώμονας σύγκρισης ο εθνικός μέσος όρος. Η πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης διαφοροποίησε τα δεδομένα χωρίς όμως να καταργεί τις εθνικές παρεμβάσεις. Έτσι, όταν φορέας άσκησης περιφερειακής πολιτικής έγινε και η Κοινότητα, τότε σημείο αναφοράς για την ύπαρξη περιφερειακών ανισοτήτων έγινε το σύνολο του κοινοτικού χώρου. Ως συνέπεια μια περιφέρεια που δεν χαρακτηρίζεται ως προβληματική με βάση τα εθνικά δεδομένα μπορεί να παρουσιάζει τιμές μεταβλητών που απέχουν από το συνολικό επίπεδο ανάπτυξης της κοινότητας. Ένα τρίτο επίπεδο φορέων εμπλεκόμενων στην άσκηση περιφερειακής πολιτικής έχει επίσης προκύψει. Πρόκειται για το υποεθνικό επίπεδο των ίδιων των περιφερειών οι οποίες δραστηριοποιούνται πλέον στοχεύοντας στην ανάπτυξη τους. Οι τοπικές αυτές πολιτικές ενισχύονται

⁶ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM (87) 230.

⁷ Γιώτη-Παπαδάκη Ο., «Ευρωπαϊκή Πολιτική ολοκλήρωση και Πολιτικές αλληλεγγύης», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, σελ. 208-209

⁸ Την εποχή εκείνη ιδρύεται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).

έμμεσα από την Κοινότητα στα πλαίσια της εμβάθυνσης της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης.

Η εμπλοκή των περιφερειών στη χάραξη και εφαρμογή της πολιτικής αυτής αναβαθμίστηκε μετά το 1989 και τη θεσμοθέτηση της «εταιρικής σχέσης» ανάμεσα στην Επιτροπή, το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος αλλά και την ενδιαφερόμενη περιφέρεια. Η τάση αυτή ενισχύεται ακόμη από την επικράτηση θεωριών περιφερειακής πολιτικής που επιδιώκουν την κινητοποίηση της αναπτυξιακής διαδικασίας «εκ των κάτω». Το βασικό επιχείρημα της προσέγγισης αυτής είναι ότι οι τοπικές αρχές βρίσκονται πιο κοντά στα προβλήματα, έχουν καλύτερη γνώση των ιδιαιτεροτήτων της δικής τους περιφέρειας άρα μπορούν πιο αποτελεσματικά να προωθήσουν το ενδογενές παραγωγικό δυναμικό.⁹

Ο μετασχηματισμός της περιφερειακής πολιτικής συνδέεται με την οικονομική συγκυρία που ακολούθησε την κρίση της δεκαετίας του '70 και συγκεκριμένα με δύο φαινόμενα που επηρέασαν ιδιαίτερα τις συνθήκες άσκησης της περιφερειακής πολιτικής:

- Η αλλαγή στη μορφή των περιφερειακών προβλημάτων που οφείλεται στην υποχώρηση του προηγούμενου τρόπου ανάπτυξης
- Η αλλαγή στο χαρακτήρα της κρατικής παρέμβασης που οφείλεται σε μία ευρύτερη αλλαγή του ρόλου και των λειτουργιών του κράτους.

Αυτή η δυναμική σηματοδοτεί μια σειρά από αλλαγές, όχι μόνο στο επίπεδο λήψης αποφάσεων αλλά και στις στρατηγικές επιλογές και τα μέσα εφαρμογής της περιφερειακής πολιτικής. Η ισόρροπη ανάπτυξη των περιφερειών και η αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργεί η άνιση περιφερειακή ανάπτυξη, απομακρύνονται από τα κύρια αντικείμενα των κρατικών πολιτικών στα πλαίσια του εθνικού κράτους και συχνά δεν εντάσσονται στους βασικούς στόχους των αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα οδηγήθηκε σταδιακά στη διαμόρφωση μιας κοινής περιφερειακής πολιτικής, μέσω της οποίας επιδιώκεται η μείωση των υπαρχουσών περιφερειακών ανισοτήτων και η πρόληψη της δημιουργίας νέων μέσω

⁹ Βλπ. όπως παραπάνω σελ. 211

της μεταβίβασης κοινοτικών πόρων στις μειονεκτούσες περιοχές.¹⁰ Η πολιτική αυτή έχει ως κεντρικό στόχο τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και της καθυστέρησης των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών στο σύνολο του ευρωπαϊκού χώρου. Η ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική, αν και θέτει τους ίδιους στόχους μείωσης των περιφερειακών διαφορών σε κοινοτικό επίπεδο, παρουσιάζει ορισμένες ιδιομορφίες σε σχέση με την κλασική εθνική περιφερειακή πολιτική. Καταρχήν, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν αποτελεί το αντίστοιχο μιας κρατικής οντότητας άρα δεν έχει και τα αντίστοιχα εργαλεία, εξουσίες, αρμοδιότητες και μέσα πολιτικής που θα μπορούσε να έχει μια ομοσπονδιακού χαρακτήρα κρατική δομή. Η περιφερειακή πολιτική ειδικότερα θεωρούνταν και θεωρείται ακόμη σε κάποιο βαθμό συμπληρωματική των εθνικών περιφερειακών πολιτικών και άρα είναι δέσμια των στόχων και των προτεραιοτήτων που τα ίδια κράτη μέλη θέτουν.

Μια ακόμη ουσιαστική διαφορά αφορά τη μορφή που παίρνουν οι περιφερειακές ανισότητες στον κοινοτικό χώρο. Οι περιφέρειες της Κοινότητας που έχουν χαμηλά επίπεδα ανάπτυξης, μπορεί να περιλαμβάνουν ολόκληρες χώρες, όπως συνέβει στην περίπτωση της Ελλάδας, της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν μιλάμε για περιφερειακές παρεμβάσεις αλλά για μια εθνική αναπτυξιακή πολιτική που αφορά το σύνολο των χωρών και όχι σε μεμονωμένες περιφέρειες στο εσωτερικό τους. Οι σχέσεις άρα που αναπτύσσονται μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ των εθνικών οικονομιών δεν είναι οι κλασικές σχέσεις μεταξύ περιφερειών στο εσωτερικό των κρατών.¹¹

2.1. Μεθοδολογικές παρατηρήσεις

Οι περιφερειακές ανισότητες στα επίπεδα ανάπτυξης εκφράζονται πρακτικά με τις διαφορές στο κατά κεφαλήν εισόδημα και άρα στο επίπεδο διαβίωσης μεταξύ των περιφερειών. Τα τελευταία χρόνια βέβαια και το πρόβλημα της ανεργίας έχει αποκτήσει σημαντικές διαστάσεις και αποτελεί ένα κοινωνικό πρόβλημα το οποίο σηματοδοτεί την ύπαρξη σοβαρών αναπτυξιακών αδιεξόδων. Μεχρι ενός βαθμού ο τρόπος παρουσίασης και το είδος των στοιχείων επηρεάζουν και τα συμπεράσματα σχετικά με τις περιφερειακές ανισότητες. Τα μεθοδολογικά προβλήματα της

¹⁰ Μούσης Ν., «Ευρωπαϊκή Ένωση, δίκαιο οικονομία, πολιτική», ¹² αναθεωρημένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008, σελ. 215

¹¹ Ανδρικοπούλου Ε. «Οι περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Η εξέλιξη της περιφερειακής πολιτικής από τη συνθήκη της Ρώμης έως το Μάαστριχτ, Εκδόσεις θεμέλιο, Βιβλιοθήκη ευρωπαϊκών θεμάτων, σελ 16-17

ανάλυσης εμφανίζονται στις εξής τρεις κατηγορίες: τα στατιστικά δεδομένα, τα μεγέθη των περιφερειών και την επιρροή των διευρύνσεων της Κοινότητας.

1. Τα στατιστικά δεδομένα

Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται από την Κοινότητα προέρχονται από τα στατιστικά δεδομένα που συγκεντρώνει μέσω των περιοδικών εθνικών εκθέσεων για την κατάσταση των περιφερειών. Ως δείκτης του επιπέδου ανάπτυξης χρησιμοποιείται το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν κάθε χώρας ή και περιφέρειας. Η σύγκριση της σχετικής θέσης των χωρών αλλά και των περιφερειών σε ευρωπαϊκό επίπεδο γίνεται με την αναγωγή των δεικτών στον αντίστοιχο συνολικό μέσο όρο της Κοινότητας. Θεωρείται δεδομένα ότι τα στοιχεία που συγκεντρώνονται και στέλνονται από τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες είναι έγκυρα και αξιόπιστα. Το πρόβλημα που προκύπτει όμως δεν εμφανίζεται λόγω των διαφορετικών συστημάτων καταγραφής αλλά λόγω του ότι πολλές φορές ένα μεγάλο μέρος της οικονομικής τους δραστηριότητας δεν καταγράφεται π.χ. παραοικονομία και άρα οι περιφέρειες αυτές εμφανίζουν μειωμένο εισόδημα που έχει ως αποτέλεσμα να φαίνεται ότι εμφανίζουν και πρόβλημα υπανάπτυξης μεγαλύτερο από τις υπόλοιπες σε κοινοτικό επίπεδο και να παραμορφώνεται η σχετική θέση των περιφερειών αυτών σε σχέση με τον κοινοτικό μέσο όρο.

2. Οι χωρικές διαιρέσεις σε περιφέρειες

Ο τρόπος με τον οποίο εμφανίζονται οι ανισότητες και η έκταση του περιφερειακού προβλήματος επηρεάζονται από τη χωρική μονάδα μέτρησης και τη συγκεκριμένη διαίρεση σε περιφέρειες. Ο αριθμός, η επιφάνεια, το μέγεθος των περιφερειών αποτελούν τις βασικές μονάδες πάνω στις οποίες γίνονται οι μετρήσεις και οι οποίες επηρεάζουν το τελικό αποτέλεσμα. Η κοινότητα χρησιμοποιεί μια διαίρεση των περιφερειών σε τρία επίπεδα, η ονοματολογία «NUTS» υποδιαίρει κάθε κράτος μέλος σε ένα σύνολο περιφερειών επιπέδου 1, η κάθε μία από τις οποίες υποδιαίρεται σε ένα σύνολο περιφερειών επιπέδου 2 και αυτές σε ένα σύνολο περιφερειών επιπέδου 3. Η διαίρεση αυτή όμως, έχει δύο προβλήματα:

- 1) Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών στην έκταση και τον πληθυσμό των περιφερειών

- 2) Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών στη διοικητική και θεσμική οργάνωση των περιφερειών, καθώς δεν υπάρχουν σε όλα τα επίπεδα οι αντίστοιχες περιφερειακές ή τοπικές αρχές με προγραμματικές ή διοικητικές αρμοδιότητες.

Ένα σημαντικό πρόβλημα που υπάρχει σε αυτή την ανάλυση είναι η έλλειψη ομοιογένειας στο εσωτερικό των περιφερειών. Το πρόβλημα ενισχύεται όταν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στα μεγέθη των περιφερειών. Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται δεν εκφράζουν παρά τους μέσους όρους, όταν εμφανίζονται έντονες ανισότητες στο εσωτερικό των περιφερειών.

3. Οι διαδοχικές διευρύνσεις της Κοινότητας.

Ο συνολικός χώρος αναφοράς και οι μεταβολές του επίσης επηρεάζουν το αποτέλεσμα των στατιστικών δεδομένων. Μέσω των διευρύνσεων ο συνολικός μέσος όρος μεταβάλλεται και κατά συνέπεια αλλάζουν και οι σχετικές θέσεις των συγκεκριμένων περιφερειών. Το φαινόμενο καθιστά άρα αδύνατη τη διερεύνηση της διαχρονικής εξέλιξης των περιφερειακών ανισοτήτων σε όλη τη διάρκεια ύπαρξής της αφού ο συνολικός χώρος έχει μεταβληθεί μαζί με τους μέσους όρους των δεικτών.¹²

2.2. Κοινωνική και οικονομική συνοχή

Στην περίπτωση της ευρωπαϊκής κοινότητας τα θετικά οικονομικά αποτελέσματα της τελωνιακής ένωσης αρχικά και της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς στη συνέχεια ενίσχυσαν την αίσθηση της κοινότητας συμφερόντων και βοήθησαν στην επέκταση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης με την εγκαθίδρυση κοινών πολιτικών, όπως και την υιοθέτηση νέων κοινών στόχων για την Ευρώπη. Όμως για να επιτευχθεί η διαδικασία ολοκλήρωσης είναι απαραίτητη η ενίσχυση της συνοχής στο σύνολο της Ένωσης. Οι διαδοχικές διευρύνσεις που επιδεινώνουν το πρόβλημα ενισχύουν τις ανισότητες τόσο μεταξύ των κρατών-μελών όσο και μεταξύ των περιφερειών που τα απαρτίζουν.¹³

¹² Ανδρικοπούλου Ε. «Οι περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Η εξέλιξη της περιφερειακής πολιτικής από τη συνθήκη της Ρώμης έως το Μάαστριχτ, Εκδόσεις θεμέλιο, Βιβλιοθήκη ευρωπαϊκών θεμάτων, σελ 78-84

¹³ Γιώτη-Παπαδάκη Ο., «Ευρωπαϊκή Πολιτική ολοκλήρωση και Πολιτικές αλληλεγγύης», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, σελ. 170

Μέχρι την δεκαετία του 1980 πολλοί τομείς ήταν αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών έτσι και η επίσημη υιοθέτηση του στόχου της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής γίνεται με την ψήφιση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης (άρθρο 130 Α). Η έννοια της συνοχής σύμφωνα με την έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 1991 ορίζεται ως «μια κατάσταση στην οποία οι διαφορές μεταξύ περιοχών και ομάδων πληθυσμού στην Κοινότητα κρίνονται ως αποδεκτές από οικονομική και κοινωνική άποψη». Το άρθρο 174 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 158 της ΣΕΚ) αναφέρει ότι προς ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της, η Κοινότητα αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτουσών περιοχών ή νησιών, συμπεριλαμβανόμενων των αγροτικών περιοχών. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση δηλώνει στη συνέχεια στο άρθρο 3 της Ενοποιημένης απόδοσης της Συνθήκης για την Ε.Ε. (πρώην 2 ΣΕΕ) ότι η οικονομική και κοινωνική συνοχή είναι ένας από τους θεμελιώδεις στόχους της Ένωσης.¹⁴ Η οικονομική συνοχή μπορεί να επιτευχθεί με προσέγγιση του βασικού εισοδήματος μεταξύ των περιφέρειων. Η κοινωνική συνοχή μπορεί να επιτευχθεί με περιορισμό των ανισοτήτων που προκύπτουν από την άνιση πρόσβαση στις ευκαιρίες απασχόλησης, την άνιση αμοιβή και τις αδυναμίες που προκύπτουν από τις δυνάμεις της αγοράς. Ένα ακόμη ερμηνευτικό σημείο της έννοιας της συνοχής είναι ότι δεν πρέπει να συγχέεται με την εναρμόνιση ή την πολυμορφία. Η συνοχή αφορά μόνο τις οικονομικές και κοινωνικές ευκαιρίες και δεν αποκλείει την πολυμορφία.¹⁵ Για την επίτευξη όλων των ανωτέρω στόχων, η Συνθήκη προβλέπει τόσο το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών, ιδίως της εσωτερικής αγοράς όσο και τη χρήση των υπάρχοντων διαρθρωτικών ταμείων (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, Τμήμα Προσανατολισμού· Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο· Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) και τη δημιουργία ενός Ταμείου Συνοχής.¹⁶ Τέλος, οι

¹⁴ Μούσης Ν., «Ευρωπαϊκή Ένωση, δίκαιο οικονομία, πολιτική», 12^η αναθεωρημένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008, σελ. 220

¹⁵ Γιώτη-Παπαδάκη Ο., «Ευρωπαϊκή Πολιτική ολοκλήρωση και Πολιτικές αλληλεγγύης», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, σελ. 172

¹⁶ http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/regionalcohesion/article_7258_el.htm, 10/10/2011

πολιτικές που είναι επιφορτισμένες με την ενίσχυση της συνοχής είναι η κοινωνική και περιφερειακή πολιτική.¹⁷

3. Η Περιφερειακή πολιτική μέσα από τις Συνθήκες

Η ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική δεν έχει απλά ως στόχο να εξαλείψει τις ανισότητες με την ανακατανομή των πόρων προς τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες ή περιφέρειες αλλά επιδιώκει κάτι παραπάνω, να συντονίσει τις εθνικές και τις κοινές πολιτικές. Σχετικά με το πρώτο σκέλος της πολιτικής, αφορά στο συντονισμό και την επιτήρηση των περιφερειακών πολιτικών των κρατών. Το άρθρο 107 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 87 της ΣΕΚ) αναφέρει ότι είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά όλες οι ενισχύσεις υπό οποιαδήποτε μορφή που χορηγούνται από τα κράτη και που μπορούν να νοθεύσουν ή να απειλήσουν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό λόγω κάποιας μορφής ευνοϊκής μεταχείρισης. Όπως στη συνέχεια με το άρθρο 113 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 92) διευκρινίζεται ότι οι ενισχύσεις που προωθούν την οικονομική ανάπτυξη περιοχών ή οικονομικών δραστηριοτήτων με τρόπο όμως που να μην αντίκειται στο κοινό συμφέρον.¹⁸ Μέσω αυτών των ελέγχων από την Επιτροπή εξασφαλίζεται η οικονομική και κοινωνική συνοχή. Επιπλέον στο δεύτερο σκέλος, θα πρέπει να εναρμονίσει τις δράσεις και τις πολιτικές της με τις δράσεις των ταμείων σεβόμενη τους κανόνες του ανταγωνισμού και την προστασία του περιβάλλοντος.

Αν η περιφερειακή ανάπτυξη δεν αναφερόταν ως ένας από τους στόχους της ΕΟΚ, παρόλα αυτά, οι όροι όμως «αρμονική» και «ισόρροπη ανάπτυξη», όπως και νυν άρθρα 112-113 (πρώην τα άρθρα 92 και 93 ΣΕΚ) που αναφέρονται στις κρατικές ενισχύσεις, αποτέλεσαν στη συνέχεια τη νομική βάση στήριξης για το συντονισμό των εθνικών περιφερειακών πολιτικών, που υπήρξε το πρώτο βήμα δημιουργίας της Κοινοτικής Περιφερειακής Πολιτικής.

Στις αρχές της δεκαετίας του '70 είχαν παρουσιαστεί προτάσεις για θέσπιση μιας Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Έκθεση Werner). Η επίτευξη μίας οικονομικής Ένωσης θα μπορούσε να υποβοηθηθεί από τη βελτίωση των διαρθρωτικών και περιφερειακών ανισοροπιών της Κοινότητας. Έτσι, οι βάσεις για μια κοινή πολιτική στον τομέα αυτό τέθηκαν στις Διασκέψεις Κορυφής στο Παρίσι

¹⁷ Γιώτη-Παπαδάκη Ο., «Ευρωπαϊκή Πολιτική ολοκλήρωση και Πολιτικές αλληλεγγύης», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, σελ. 117

¹⁸ Μούσης Ν., «Ευρωπαϊκή Ένωση, δίκαιο οικονομία, πολιτική», 12^η αναθεωρημένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008, σελ. 226

το 1972 και στην Κοπεγχάγη το 1973. Φυσικά και στο παρελθόν είχε ξανατεθεί μία τέτοια άποψη, την δεκαετία του '60, στο θέμα της περιφερειακής πολιτικής όμως η Διάσκεψη του '72 ήταν που καθόρισε την περιφερειακή πολιτική ως θεμελιώδη παράγοντα για την ενίσχυση της Κοινότητας. Επίσης, ενόψει της επικείμενης διεύρυνσης, η Επιτροπή έπρεπε να συντάξει μια έκθεση για τα περιφερειακά προβλήματα που μπορεί να προκύψουν από αυτήν και τότε το πρόβλημα φάνηκε στον πραγματικό βαθμό του αφού οι χώρες προς ένταξη εμφάνιζαν περιφέρειες με χαμηλή ανάπτυξη άρα σίγουρα οι ανισότητες επρόκειτο να αυξηθούν.¹⁹

Την ίδια δεκαετία, η Διάσκεψη Κορυφής του Παρισιού πήρε μια ακόμη σημαντική απόφαση για το μέλλον της πολιτικής, το 1975 ιδρύθηκε το ΕΤΠΑ για τριετή αρχικά δοκιμαστική περίοδο, όμως πριν τη λήξη της περιόδου η Επιτροπή υπέβαλε προτάσεις σχετικά με τη μελλοντική πολιτική της Κοινότητας και σε αυτές ως κύριοι αντικειμενικοί σκοποί αναφερόταν η ελάττωση των υφιστάμενων ανισορροπιών και η παρεμπόδιση της εμφάνισης νέων.

Έως την περίοδο αυτή, η δραστηριότητα της κοινότητας στον τομέα της περιφερειακής πολιτικής περιοριζόταν στην κατάρτιση μελετών περιφερειακής ανάπτυξης με πρωτοβουλία της Επιτροπής και χάραξη κατευθυντήριων γραμμών προς τις κυβερνήσεις που αποφάσιζαν να χορηγήσουν βοήθεια προς τις επιχειρήσεις.

Το 1977 ιδρύεται ένας νέος θεσμός, το Ελεγκτικό Συνέδριο στα πλαίσια συνθηκών την δεκαετία του '70 που στόχο είχαν την συγχώνευση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε μία Ευρωπαϊκή Κοινότητα και της συνθήκης επί του προϋπολογισμού που στόχο είχε να αυξήσει τις εξουσίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε αυτόν.²⁰ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Φοντενεμπλό, τον Ιούνιο του 1984, δεσμεύτηκε για την εφαρμογή κάποιων προγραμμάτων για την ενίσχυση των μεσογειακών περιοχών της Κοινότητας ώστε να ενισχυθεί η οικονομία τους και να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της επόμενης διεύρυνσης. Η διεύρυνση αυτή αφορούσε τις χώρες της Ιβηρικής Χερσονήσου και προξένησε ιδιαίτερη αμηχανία στις μεσογειακές χώρες της Κοινότητας οι οποίες ήδη αντιμετώπιζαν οικονομικά προβλήματα και η στήριξη της Κοινότητας προς αυτές θεωρούνταν ανεπαρκής. Έτσι,

¹⁹ Γιώτη-Παπαδάκη Ο., «Ευρωπαϊκή Πολιτική ολοκλήρωση και Πολιτικές αλληλεγγύης», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, σελ. 213

²⁰ Ανδρικοπούλου Ε. «Οι περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Η εξέλιξη της περιφερειακής πολιτικής από τη συνθήκη της Ρώμης έως το Μάαστριχτ, Εκδόσεις θεμέλιο, Βιβλιοθήκη ευρωπαϊκών θεμάτων, σελ. 132

λόγω του νέου κύματος διευρύνσεων τα ενδιαφερόμενα μελη πίεζαν για πιο δραστικές λύσεις.²¹

Η Επιτροπή τελικά υπέβαλε νέα πρόταση στο Συμβούλο το οποίο υπήρξε η βάση του κανονισμού 2088/85 του Συμβουλίου της 23/7/85 και η πολιτική που επιλέχθηκε είχε τη μορφή ολοκληρωμένων προγραμμάτων ανάπτυξης. Η στρατηγική αυτή είχε χωρική και κλαδική διάσταση, δηλαδή επιδίωκε ανάπτυξη κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και κατά χωρική μονάδα. Τα ΜΟΠ αναφέρονταν σε περιφέρειες της Ιταλίας, της Γαλλίας και σε όλες τις ελληνικές περιφέρειες.²² Η περίοδος τους ήταν επταετής ξεκινώντας από την 1/07/1985 και η χρηματοδότηση τους προήλθε από:

- Τα διαρθρωτικά ταμεία της Κοινότητας (2,5 δις ECU)
- Από δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (2,5 δις ECU)
- Από πρόσθετους ειδικούς πόρους του κοινοτικού προϋπολογισμού (1,6 δις ECU)

Η χρηματοδότηση από την Κοινότητα δεν έπρεπε να ξεπερνά το 70% του κόστους των έργων, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό έπρεπε να καλυφθεί από το ενδιαφερόμενο κράτος, όμως στη χρηματοδότηση μπορούσε να συμμετέχει και η ενδιαφερόμενη περιφέρεια ενώ υπήρχε και δυνατότητα συμμετοχής και άλλων φορέων. Τα ΜΟΠ έθεσαν για πρώτη φορά το στόχο υλοποίησης μίας ολοκληρωμένης μεσοπρόθεσμης προσπάθειας για την ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μέσω πολυετών επιχειρησιακών προγραμμάτων, επίσης έθεσαν τις βάσεις για την αρχή της εταιρικής σχέσης. Άλλωστε για κάποιους θεωρούνται η αφετηρία άσκησης μίας Ευρωπαϊκής Περιφεριακής Πολιτικής.²³ Βέβαια τα αποτελέσματα των ΜΟΠ δεν κρίθηκαν ως

²¹ Γιώτη-Παπαδάκη Ο., «Ευρωπαϊκή Πολιτική ολοκλήρωση και Πολιτικές αλληλεγγύης», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, σελ. 216-218

²² Βλπ. για Ελλάδα <http://www.hellaskps.gr/Details2.asp?L1=15&L2=1>, 12/10/2011

²³ Βλπ. σχετικά με την Ελλάδα και τα ΜΟΠ (1986-1993) http://www.observatory.gr/files/meletes/%CE%95%CE%A5%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%9A%CE%91_%CE%A7%CE%A1%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%9F%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%9F%CE%A5%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%91.pdf, 12/10/2011

ικανοποιητικά από τη στιγμή που οι πόροι κρίθηκαν ανεπαρκείς να καλύψουν τις ανάγκες.²⁴

Στην έκθεση Thompson, στην οποία στηρίχθηκε η ίδρυση του ΕΤΠΑ θεμελιώνεται η ανάγκη ύπαρξης μιας κοινής περιφερειακής πολιτικής καθώς αναφέρει χαρακτηριστικά ότι: καμία Κοινότητα δεν μπορεί να υπάρξει, ούτε και να έχει σημασία για τους λαούς που ανήκουν σε αυτή, εφόσον μερικοί έχουν πολύ διαφορετικό επίπεδο ζωής και έχουν λόγους να αμφιβάλουν για το ότι υπάρχει κοινή βούληση όλων να βοηθήσουν το κάθε μέλος να καλυτερεύσει τις συνθήκες του λαού του. Δεύτερον, αναφέρει ότι το κεφάλαιο δε μετακινείται προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, ώστε το εργατικό δυναμικό να έχει τη δυνατότητα να βρει απασχόληση υπό συνθήκες συγκρίσιμες με εκείνες που επικρατούν στις περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες. Έτσι, οι εργαζόμενοι δεν έχουν πρακτική επιλογή στην οποία να στηρίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία της εργασίας στην Κοινότητα. Επιπλέον, στις προτάσεις της, η έκθεση Thompson δίνει το στίγμα του χαρακτήρα που θα πρέπει να έχει μια κοινή περιφερειακή πολιτική και αναφέρει ότι δεν θα πρέπει να υποκαθιστά, αλλά να συμπληρώνει και να συντονίζει τις εθνικές περιφερειακές πολιτικές.²⁵ Ακριβώς αυτή όμως θα έπρεπε να είναι η ελπίδα και η λογική μιας ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής η οποία όπως φαίνεται στη συνέχεια σε μεγάλο βαθμό και θεσμοθετήθηκε.

Στη συνέχεια, μια ακόμη σημαντική «στάση» στην πορεία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης αποτελεί η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, η οποία είναι η νομική και θεσμική έκφραση της νέας ισορροπίας που διαμορφώθηκε με την έγκριση της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής λίγους μήνες πριν, τον Ιούνιο του 1985. Η Λευκή Βίβλος περιέχει το πρόγραμμα της εσωτερικής αγοράς γνωστό ως «Σχέδιο 1992 για την Ευρώπη χωρίς σύνορα» και θέτει το χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης μέχρι το τέλος του 1992. Έτσι το Φεβρουάριο του 1986 υπογράφεται η ΕΕΠ, η οποία τροποποιεί τις τρεις Συνθήκες των Ε.Κ. και θέτει ως στόχο την πολιτική ολοκλήρωση της

²⁴ Γιώτη-Παπαδάκη Ο., «Ευρωπαϊκή Πολιτική ολοκλήρωση και Πολιτικές αλληλεγγύης», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, σελ.217-218

²⁵ Ανδρικοπούλου Ε. «Οι περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Η εξέλιξη της περιφερειακής πολιτικής από τη συνθήκη της Ρώμης έως το Μάαστριχτ, Εκδόσεις θεμέλιο, Βιβλιοθήκη ευρωπαϊκών θεμάτων, σελ. 149

Κοινότητας αλλά επίσης εισάγει ως στόχο την ενίσχυση της Οικονομικής και Κοινωνικής Συνοχής ενόψει της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς.²⁶

Έτσι, προστίθεται στη Συνθήκη της ΕΟΚ ο Τίτλος V, ο οποίος αναφέρει ότι «ο σκοπός της μείωσης του χάσματος μεταξύ των διαφόρων περιοχών και της μείωσης της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών» (άρθρο 130Α) και πλέον επίσημα περιλαμβάνεται στη Συνθήκη. Όμως, η λογική αυτού δεν ήταν η ενίσχυση της περιφερειακής πολιτικής η οποία ήταν σε εμβρυακή μορφή ακόμη αλλά η ενδυνάμωση της εσωτερικής αγοράς και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των δώδεκα τότε κρατών μελών της Κοινότητας. Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς έπρεπε να συνοδεύεται από την υπόσχεση προς εκείνους που βρίσκονται στο χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης ότι υπάρχει προοπτική βελτίωσης των συνθηκών. Αυτός είναι και ο λόγος που η κοινωνική και οικονομική συνοχή περιλήφθηκε ως στόχος στη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (άρθρα 158-162).

Η πραγματοποίηση της συνοχής γίνεται μέσω της μεταρρύθμισης των κανονισμών και την ενίσχυση των δράσεων των διαρθρωτικών ταμείων αλλά και τον συντονισμό των παρεμβάσεων όλων των χρηματοδοτικών μηχανισμών της Κοινότητας. Η μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων αποφασίστηκε το 1988 και άρχισε να ισχύει από την 1/1/1989. Η δέσμη των μέτρων που αποτελούν τη νέα αντίληψη της διαρθρωτικής πολιτικής, είναι γνωστή ως «πακέτο Delors» παίρνοντας το όνομα του από τον πρόεδρο της Επιτροπής. Η μεταρρύθμιση αυτή αποτέλεσε μια συνολική προσπάθεια ώστε η πολιτική συνοχής να μπορεί να αντιμετωπίζει πιο αποτελεσματικά τις αναπτυξιακές ανάγκες των μειονεκτουσών περιοχών.

Η πολιτική βασίζεται σε πέντε αρχές που αν και διαφορετικές η μια συμπληρώνει την άλλη και όλες μαζί αποτελούν ένα σύνολο:

1. Η συγκέντρωση των παρεμβάσεων σε συγκεκριμένους στόχους προτεραιότητας. Η συγκέντρωση έχει τριπλή όψη, γεωγραφική, χρηματοδοτική και ο καθορισμός των επιδιωκόμενων στόχων.
2. Η εταιρική σχέση η οποία χαρακτηρίζεται από τη «στενότερη συνεννόηση ανάμεσα στην Επιτροπή, το ενδιαφερόμενο κράτος και τις αρμόδιες αρχές που έχουν οριστεί από αυτό, σε εθνικό, περιφερειακό ή άλλο επίπεδο, όπου όλα τα

²⁶ Βλπ. όπως παραπάνω

μέρη είναι εταίροι και επιδιώκουν ένα κοινό στόχο». Με βάση την αρχή της επικουρικότητας, η δράση της Κοινότητας πρέπει να είναι συμπληρωματική και η πρωτοβουλία δράσεων να ανήκει στους τοπικούς φορείς. Η αρχή αυτή συγκεκριμενοποιείται στην κατάρτιση των προγραμμάτων, στη διαπραγμάτευσή τους με την Επιτροπή, στην εφαρμογή των λειτουργικών προγραμμάτων και την παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων που έχουν αναληφθεί.

3. Η συνοχή, σημαίνει ότι τα χρηματοδοτούμενα από την Κοινότητα προγράμματα πρέπει να συνδέουν τις προτεραιότητες παρέμβασης των διαρθρωτικών ταμείων με τις επιλογές των κρατών μελών.
4. Η καλύτερη διαχείριση των Ταμείων. Οι πόροι των τριών διαρθρωτικών ταμείων αυτής της περιόδου διπλασιάζονται. Με στόχο την καλύτερη χρήση των πόρων επιβάλλεται η χάραξη πολυετών δημοσιονομικών προγραμμάτων. Ο προγραμματισμός επιτρέπει την κοινή δράση των ταμείων, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και άλλων χρηματοδοτικών οργάνων. Ο προγραμματισμός υλοποιείται στα «Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης» τα οποία αποτελούν προϊόν διαπραγμάτευσης μεταξύ της Επιτροπής και των αρμόδιων εθνικών φορέων. Τα ΚΠΣ προκύπτουν μετά από έγκριση από την Επιτροπή των υποβαλλόμενων από τα κράτη μέλη σχεδίων περιφερειακής ανάπτυξης. Η καλύτερη αξιοποίηση των πόρων, επιβάλλει ο χαρακτήρας των κοινοτικών κεφαλαίων σε σχέση με τις άλλες δημόσιες παρεμβάσεις που εξυπηρετούν διαρθρωτικούς στόχους να είναι προσθετικός.
5. Η απλοποίηση, η παρακολούθηση και η ευελιξία. Η απλοποίηση της διαρθρωτικής δράσης μπορεί να βοηθήσει την αποτελεσματικότητα της προσπάθειας. Η ενοποίηση των διαδικασιών παρέμβασης των τριών ταμείων αποτελεί μια θετική συμβολή προς αυτή την κατεύθυνση.²⁷

Με τη Συνθήκη του Maastricht στις 7 Φεβρουαρίου του 1992 ξεκινά μια νέα φάση στη διαδικασία ολοκλήρωσης με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θέτει νέους στόχους, πολιτικές και μορφές συνεργασίας. Η θέση της περιφερειακής πολιτικής ενισχύεται και επεκτείνεται. Πρώτον, η οικονομική και κοινωνική συνοχή εντάσσεται στους γενικότερους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεύτερον, τα

²⁷ Γιώτη-Παπαδάκη Ο., «Ευρωπαϊκή πολιτική ολοκλήρωση και πολιτικές αλληλεγγύης», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004, σελ. 222-223

σχετικά με τη συνοχή άρθρα επαναδιατυπώνονται και δημιουργούνται νέα όργανα, όπως η Επιτροπή Περιφερειών²⁸ και το Ταμείο Συνοχής²⁹, ενώ πολλές από τις πολιτικές που προστίθενται έχουν χωρική διάσταση ή περιφερειακές επιπτώσεις, όπως τα διευρωπαϊκά δίκτυα.

Στους αρχικούς στόχους της αρμονικής και ισόρροπης ανάπτυξης, της σταθερότητας και της ανόδου του βιοτικού επιπέδου, των στενών σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών, έχουν προστεθεί η μη πληθωριστική και σεβόμενη το περιβάλλον ανάπτυξη, η σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων, το υψηλό επίπεδο απασχόλησης, η κοινωνική προστασία, η οικονομική και κοινωνική συνοχή, η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών.³⁰ Το Δεκέμβριο του 1992, το Συμβούλιο του Εδιμβούργου έκανε δεκτή την πρόταση της Επιτροπής για τη χρηματοδότηση των Ταμείων, το λεγόμενο «δεύτερο πακέτο Delors» και αναφέρει ότι οι δαπάνες που εγγράφονται θα πρέπει να έχουν μεγαλύτερη χρονική ισχύ. Η προσπάθεια ήταν σημαντικότερη και ο προϋπολογισμός που προβλέφθηκε για το σύνολο των διαρθρωτικών δράσεων για την εξαετία 1994–1999 ορίστηκε σε 208 δισ. ECU.

Τέλος, τον Ιούνιο του 1993 εγκρίθηκαν οι νέοι κανονισμοί των Διαρθρωτικών Ταμείων.³¹ Η μεταρρύθμιση αυτή, που εγκρίθηκε με απόφαση του Συμβουλίου του Ιουλίου του 1993 [κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2081/93 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2052/88], είχε δύο στόχους: α) την ενσωμάτωση όλων των διαρθρωτικών παρεμβάσεων στη συνολική στρατηγική για την καταπολέμηση της ανεργίας και β) την ανάπτυξη των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών.

Οι αλλαγές που περιλαμβάνονται αφορούν τη προσαρμογή των στόχων προτεραιότητας των ταμείων στις οικονομικές μεταβολές και αναθεώρηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, την αναθεώρηση της διαδικασίας συγκρότησης καταλόγων περιοχών επιλέξιμων στα πλαίσια των στόχων 2 και 5β της περιόδου καθώς και την απλοποίηση των διαδικασιών προγραμματισμού, την ενίσχυση της «εταιρικής σχέσης», με ιδιαίτερη έμφαση στη συνεργασία με τους οικονομικούς και

²⁸ Βλπ. http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/cor/index_el.htm

²⁹ Η ίδρυση του προβλέπεται στο άρθρο 130Δ της Συνθήκης

³⁰ Ανδρικοπούλου Ε. «Οι περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Η εξέλιξη της περιφερειακής πολιτικής από τη συνθήκη της Ρώμης έως το Μάαστριχτ, Εκδόσεις θεμέλιο, Βιβλιοθήκη ευρωπαϊκών θεμάτων,σελ. 160-161

³¹ http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/regionalcohesion/article_7258_el.htm, 12/10/2011

κοινωνικούς εταίρους, ενίσχυση της εκ των προτέρων ανάλυσης, της παρακολούθησης και της εκ των υστέρων ανάλυσης των διαρθρωτικών δράσεων. Επίσης, μεγαλύτερη έμφαση στην αρχή της προσθετικότητας, μεγαλύτερη εστίαση στην προστασία του περιβάλλοντος, σύμφωνα με την αρχή της προσθετικότητας και τέλος, την αυξημένη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην εφαρμογή της διαρθρωτικής πολιτικής.³²

Επίσης, τον Μάρτιο του 1994 ιδρύθηκε το Ταμείο Συνοχής, που προβλέπεται στη συνθήκη του Μάαστριχτ. Η προσχώρηση της Σουηδίας και της Φιλανδίας ανάγκασε την Ένωση να αναπροσαρμόσει την πολιτική συνοχής. Όμως, λόγω της επικείμενης προσχώρησης κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στην Ε.Ε. το ζήτημα τέθηκε ως θέμα πρώτης προτεραιότητας καθώς υπήρξε αύξηση των επιλέξιμων τότε περιφερειών για τους στόχους 1, 2, 5β, και τον Ιούλιο του 1997 η Επιτροπή ανακοίνωσε την «Agenda 2000».³³ Επιπλέον, το Συμβούλιο ενέκρινε κατά τη σύνοδό του στο Βερολίνο τον Μάρτιο του 1999 μια νέα μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων³⁴. Η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση έχει ως στόχο τη μεγαλύτερη συγκέντρωση των ενισχύσεων, την απλοποίηση και αποκέντρωση της λειτουργίας των ταμείων, την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους και μέσω αυτού και της αξιολόγησης και του ελέγχου και τέλος, την εμπέδωση της αρχής της προσθετικότητας. Επιπλέον, το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ) μετατράπηκε στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.

Παράλληλα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου, ενέκρινε τη χορήγηση 213 δισ. ευρώ για διαρθρωτικές δράσεις για την περίοδο 2000–2006, από τα οποία 7 δισ. ευρώ προορίζονται για το νέο «Μέσο Προενταξιακών Διαρθρωτικών Πολιτικών», η δημιουργία του οποίου εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου του 1997 στο πλαίσιο της Ατζέντας 2000³⁵ με στόχο, μεταξύ άλλων, την ευκολότερη προσαρμογή των υποψήφιων προς ένταξη στην ΕΕ χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η συνθήκη που υπεγράφη στη Λισσαβόνα στις 13 Δεκεμβρίου 2007 επιφέρει τις ακόλουθες τροποποιήσεις:

³² Βλπ. όπως παραπάνω

³³ Λιαργκοβας Π.- Ανδρέου Γ., «Η νέα πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα», ελληνικό κέντρο ευρωπαϊκών μελετών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007, σελ. 34

³⁴ Βλπ. κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 του Συμβουλίου.

³⁵ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες : http://europa.eu/legislation_summaries/budget/134002_en.htm, 15/10/2011

— την εισαγωγή της έννοιας της «εδαφικής συνοχής» και την αναγνώρισή της ως στόχου της Ένωσης (άρθρο 3 παράγραφος 3 ΣΕΕ).

— τη συμπερίληψη της «εδαφικής συνοχής» στις συντρέχουσες αρμοδιότητες της Ένωσης [άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο γ) ΣΛΕΕ]

— την αντικατάσταση της σύμφωνης γνώμης με τη διαδικασία της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας —συναπόφαση (άρθρο 177 ΣΛΕΕ) κατά την ψήφιση του γενικού κανονισμού που ισχύει για τα διαρθρωτικά ταμεία.

— την αναγνώριση από το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ακόμα και αν ο τελευταίος δεν αποτελεί μέρος της Συνθήκης) της «εθνικής ταυτότητας των κρατών μελών και της οργάνωσης της δημόσιας εξουσίας τους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο».

— την ισχύ της αρχής της επικουρικότητας όχι μόνο στον καθορισμό των σχέσεων μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και των κρατών μελών αλλά και στις τοπικές και περιφερειακές αρχές (άρθρο 5 παράγραφος 3 της ΣΕΕ).

— τη θέσπιση μιας διάταξης σχετικά με τις προσφυγές ενώπιον του Δικαστηρίου για παραβίαση της αρχής της επικουρικότητας η οποία προβλέπει ότι οι προσφυγές «μπορούν να ασκούνται επίσης από την Επιτροπή των Περιφερειών όσον αφορά νομοθετικές πράξεις για την έκδοση των οποίων η συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει τη διαβούλευση με αυτήν» (άρθρο 8 του πρωτοκόλλου αριθ. 2 σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας).

— την ενίσχυση των διατάξεων για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές (άρθρο 107 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ).

Πλέον, με βάση τους στρατηγικούς προσανατολισμούς για την πολιτική συνοχής από το 2007 και μετά αναφέρεται ότι ο συνολικός προϋπολογισμός ανέρχεται στα 308 δισ. ευρώ. Η αλλαγή αφορά και τις διαρθρωτικές δράσεις της Ένωσης οι οποίες είναι περισσότερο επικεντρωμένες στις στρατηγικές της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ, αποκεντρωμένες, αλλά όσον αφορά την εφαρμογή

τους αναφέρεται ότι θα πρέπει να γίνεται με πιο απλό, διαφανή και αποτελεσματικό τρόπο.

Τέλος, η περιφερειακή πολιτική για την περίοδο 2007-2013 περιλαμβάνει επενδύσεις σε **όλες** τις περιφέρειες της ΕΕ, με βάση τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η στρατηγική περιλαμβάνει πέντε στόχους, που χαράζονται κεντρικά και στη συνέχεια μετατρέπονται σε εθνικούς με βάση τις διαφορετικές συνθήκες σε κάθε κράτος μέλος. Επίσης, απεικονίζουν την πρόοδο που θα πρέπει να σημειώσει η Ε.Ε σε σημαντικούς τομείς μέχρι το 2020. Τα κύρια χαρακτηριστικά τους είναι ότι κάθε κράτος μπορεί να ελέγχει τη δική του πρόοδο αφού μετατρέπονται όπως αναφέρθηκε και παραπάνω σε εθνικούς στόχους, δεν προϋποθέτουν **καταμερισμό των υποχρεώσεων** καθώς αποτελούν κοινούς στόχους που υλοποιούνται με συνδυασμό εθνικής δράσης και δράσης σε επίπεδο ΕΕ. και είναι **αλληλένδετοι και αλληλοενισχυόμενοι**.³⁶

³⁶ http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_el.htm, 15/10/2011

Το παρακάτω γράφημα απεικονίζει την εξέλιξη του μεριδίου που αναλογεί στα Διαρθρωτικά Ταμεία στις τέσσερις περιόδους της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής πολιτικής.³⁷

Περίοδοι	1988–1992 (EE-12)	1993–1999 [EE-12- EE-15 (1)]	2000–2006 [EE-15– EE-25 (2)]	2007–2013 [EE-25– EE-27 (3)]
Προϋπολογισμός ΕΕ (δισ. ευρώ)	481	683	687	862
Προϋπολογισμός διαρθρωτικών ταμείων (δισ. ευρώ)	111	208	213	308
Προϋπολογισμός διαρθρωτικών ταμείων σε σύγκριση με τον προϋπολογισμό της ΕΕ (%)	24	31	31	35,7

(1) Ένταξη Αυστρίας, Φινλανδίας και Σουηδίας το 1995.

(2) Ένταξη Κύπρου, Τσεχικής Δημοκρατίας, Εσθονίας, Ουγγαρίας, Λεττονίας, Λιθουανίας, Μάλτας, Πολωνίας, Σλοβακίας και Σλοβενίας το 2004.

(3) Ένταξη Βουλγαρίας και Ρουμανίας το 2007.

³⁷ Βλπ. Για περισσότερες πληροφορίες: IvanaKatsarova (7/2008), http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/regionalcohesion/artic le 7258 el.htm, 11/10/2011

4. Τα χρηματοδοτικά μέσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4.1. Κανονισμοί για τα διαρθρωτικά ταμεία και στόχοι για την περίοδο 2000-2006 και 2007-2013

Για την αποτελεσματική προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, η Επιτροπή δημιούργησε τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής. Τέσσερις είναι οι κανονισμοί που αφορούν τα Διαρθρωτικά Ταμεία, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ.1260/1999³⁸ και οι εξής τροποποιητικές πράξεις του: ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1447/2001, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1105/2003, ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ.[173/2005](#), αλλά και ο **Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2006, περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και καταργεί πλέον τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1260/1999.**³⁹ Τα ταμεία αυτά χρησιμεύουν για συγχρηματοδότηση στα κράτη μέλη, των περιφερειακών ή οριζοντίων παρεμβάσεων.⁴⁰ Με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διαρθρωτικών δράσεων, ο κανονισμός 1260/99 προβλέπει τη μείωση του αριθμού των στόχων παρέμβασης από 7 κατά την περίοδο 1994-1999 σε 3 κατά προτεραιότητα στόχους για την περίοδο 2000-2006⁴¹. Οι στόχοι για την περίοδο 1994-1999 είναι οι εξής:

Στόχος 1: ανάπτυξη και διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών.

Στόχος 2: ανασυγκρότηση των βιομηχανικών περιφερειών και περιοχών που πλήττονται από παρακμή.

Στόχος 3: μακροχρόνια ανεργία και επαγγελματική ένταξη.

³⁸ Ο κανονισμός αυτός έχει ως στόχο τη μείωση των αναπτυξιακών ανισοτήτων και την αύξηση της αποτελεσματικότητας των διαρθρωτικών δράσεων (συγκέντρωση και απλούστευση λειτουργίας τους μέσω μείωσης των προτεραιοτήτων. Παρέχει ακριβή προσδιορισμό των δράσεων των κρατών μελών σε όλα τα στάδια (προγραμματισμό, εφαρμογή, παρακολούθηση, αξιολόγηση, έλεγχος)

³⁹ http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/160014_el.htm, 11/10/2011

⁴⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/160014_el.htm, 11/10/2011

⁴¹ Λιαργκοβας Π.- Ανδρέου Γ., «Η νέα πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα», Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007, σελ. 25-26

Στόχος 4: προσαρμογή στις βιομηχανικές μεταβολές.

Στόχος 5α: προσαρμογή των γεωργικών διαρθρώσεων και των διαρθρώσεων της αλιείας.

Στόχος 5β: ανάπτυξη των ευαίσθητων αγροτικών περιοχών.

Στόχος 6: (που δημιουργήθηκε για ιδιαίτερες ανάγκες μετά την πράξη προσχώρησης της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας που αντιμετωπίζουν οι συγκεκριμένες χώρες): ανάπτυξη των ιδιαίτερα αραιοκατοικημένων περιφερειών.

Όμως, το τέλος, του 20^{ου} αιώνα έφερε την Κοινότητα αντιμέτωπη με νέα προβλήματα και προκλήσεις όπως είναι η απόφαση για την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, η απόφαση για μελλοντική διεύρυνση της αλλά και οι συνθήκες παγκόσμιας οικονομίας πιέζουν ιδιαίτερα τις περιοχές της ηπείρου που έχουν σημαντικά προβλήματα ανάπτυξης, καθώς αυτές είναι πολύ πιο δύσκολο να συμμετέχουν στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Με βάση τα ανωτέρω, η ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική χρειάζεται να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα και να αναπροσαρμόσει τα εργαλεία και τους στόχους της. Για αυτό το λόγο, νέοι κανονισμοί ψηφίζονται, οι αρχές αναπροσαρμόζονται, αλλά η βάση τους παραμένει ίδια όπως απορρέει από τη μεταρρύθμιση του 1988. Τέλος, σημαντική αλλαγή παρατηρείται στην αρχή της συγκέντρωσης των παρεμβάσεων σε συγκεκριμένους τομείς⁴². Η αρχή αυτή δεν καταργείται αλλά πλέον αφορά τρεις στόχους-προτεραιότητες όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί για την περίοδο 2000-2006 και αναλύονται ακολούθως⁴³:

- Ο στόχος 1 αποσκοπεί στην προώθηση και τη διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιοχών⁴⁴. Επιλέξιμες ήταν οι περιφέρειες των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ ήταν χαμηλότερο του 75% του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως ίσχυε και πριν, τα 2/3 των μέτρων των διαρθρωτικών

⁴² Γιώτη-Παπαδάκη Ο., «Ευρωπαϊκή Πολιτική ολοκλήρωση και Πολιτικές αλληλεγγύης», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004,σελ. 246

⁴³ Περισσότερες πληροφορίες για την κατανομή ανα κράτος των πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων στο πλαίσιο του στόχου 1,2,3, των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2000-2006: Αποφάσεις Επιτροπής 1/07/1999 με αριθμ. 1999/502/EK, 1999/502/EK, 1999/505/EK αντίστοιχα

⁴⁴Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες, http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/g24203_el.htm, 18/10/2011

Ταμείων εστιάζονται στο στόχο 1 και τα μέτρα που λαμβάνονται στο πλαίσιο αυτού του στόχου αφορούν περίπου το 20% του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης. (συγκεντρώνει το 74% των διαρθρωτικών πόρων).

- Ο [στόχος 2](#) συμβάλλει στη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης των περιοχών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικά προβλήματα. Ο στόχος αυτός συγκεντρώνει τους παλαιούς στόχους 2 και 5β καθώς και άλλες περιοχές που αντιμετωπίζουν πρόβλημα οικονομικής διαφοροποίησης. Γενικότερα, αφορά τις ζώνες εκείνες όπου σημειώνονται οικονομικές αλλαγές, τις παρακμάζουσες αγροτικές περιοχές, τις περιοχές που αντιμετωπίζουν κρίση και εξαρτώνται από την αλιεία καθώς και τις αστικές συνοικίες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες (οι περιοχές αυτές έπρεπε να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια και να μην εντάσσονται στο στόχο 1). Κατ' ανώτατο όριο το 18%, του πληθυσμού της Ένωσης καλύπτεται από τον εν λόγω στόχο. (συγκεντρώνει το 13% των πόρων).
- Ο [στόχος 3](#) αφορά στην προσαρμογή και τον εκσυγχρονισμό των πολιτικών και των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης, εκτός των περιοχών που επιλέγονται για το στόχο 1. Ο στόχος αυτός περιλαμβάνει τους παλαιούς στόχους 3 και 4. Αποτελεί το πλαίσιο αναφοράς όλων των μέτρων, που λαμβάνονται για τη νέα ρύθμιση της απασχόλησης στο πλαίσιο της συνθήκης του Άμστερνταμ και της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση.

Ο Κανονισμός (Ε.Κ.) αριθμ. 1083/2006 του Συμβουλίου της 11^{ης} Ιουλίου του 2006 περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία αναφέρει πως στόχος του Κανονισμού είναι η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής ώστε να ευνοηθεί η αρμονική, ισορροπημένη και βιώσιμη ανάπτυξη για την περίοδο 2007-2013. Οι δράσεις της Ένωσης πλέον επικεντρώνονται σε περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων όπως αυτές διαμορφώνονται μέσω των στόχων της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ, δηλαδή ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και απασχόληση και περιβάλλον αντίστοιχα.⁴⁵

Οι δαπάνες για τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής αυξήθηκαν περίπου κατά 31% από την περίοδο 2000 - 2006 για την περίοδο 2007-2013. Οι έξι

⁴⁵<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:EL:PDF>, 17/10/2011

προτεραιότητες⁴⁶ της δημοσιονομικής περιόδου 2000 - 2006 (Ταμείο Συνοχής, Στόχος 1,2,3, Interreg, Urban, Leader + αγροτική ανάπτυξη και αλιεία) αντικαταστάθηκαν από τρεις νέους στόχους: Σύγκλιση, Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση και Εδαφική Συνεργασία.

Ο πρώτος στόχος (Σύγκλιση) απορροφά το 80% του συνολικού προϋπολογισμού που αφορά τη συνοχή. Η σύγκλιση αφορά: α) χώρες συνοχής, όπου το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι χαμηλότερο του 90% του κοινοτικού μέσου όρου. Θα πρέπει να αντιπροσωπεύει το ένα τρίτο της χρηματοδοτικής ενίσχυσης των νέων κρατών μελών. Οι μεταφορές και οι υποδομές παραμένουν ως βασικές προτεραιότητες του Ταμείου Συνοχής, β) οι περιφέρειες που υστερούν, στις οποίες το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι χαμηλότερο του 75% του κοινοτικού μέσου όρου, γ) περιφέρειες που έχουν κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι κάτω του κοινοτικού μέσου όρου των 15 και πάνω του κοινοτικού μέσου όρου των 25, δ) ένα ειδικό πρόγραμμα για τις «απομακρυσμένες περιοχές», επτά περιοχές ανήκουν στην κατηγορία αυτή, τέσσερις στη Γαλλία (Guadeloupe, Martinique, Guyane, Reunion) μια στην Ισπανία (Κανάρια Νησιά) και δύο στην Πορτογαλία (Azores, Madeira)⁴⁷.

Ο δεύτερος στόχος (Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση) αντιστοιχεί στους στόχους 2 και 3 της προηγούμενης περιόδου και αντιστοιχεί σε αυτόν το 16% του συνολικού προϋπολογισμού. Ο στόχος αυτός καλύπτει περιφέρειες σε 19 κράτη μέλη.⁴⁸ Στόχος είναι η δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των σχετικών περιφερειών και της προσέλκυσης επιχειρήσεων και επενδυτών. Ο στόχος αυτός αφορά όλες τις περιφέρειες της Ευρώπης που δεν καλύπτονται από τον πρώτο στόχο. Κατά αυτόν τον τρόπο, επιδιώκει τη βελτίωση των επιδόσεων των πλουσιότερων περιφερειών με στόχο τη δημιουργία αλυσιδωτών συνεπειών στο σύνολο της ΕΕ και την ενθάρρυνση μιας πιο ισόρροπης ανάπτυξης στις περιφέρειες αυτές.⁴⁹ Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα παλαιά προγράμματα Urban II και Equal έχουν ενσωματωθεί στους στόχους «σύγκλιση» και «περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση».

⁴⁶ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/irgu_el.pdf, 18/10/2011, κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τα προγράμματα Περιφερειακής ανάπτυξης 2000-2006

⁴⁷ Λιαργκοβας Π.- Ανδρέου Γ., «Η νέα πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα», Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007, σελ. 88-89

⁴⁸ http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/object/index_el.htm, 17/10/2011

⁴⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_el.cfm#2, 17/10/2011

Ο τρίτος στόχος (Εδαφική Συνεργασία), έχει ως στόχο την ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας. Απορροφά περίπου το 2,5 του συνολικού προϋπολογισμού.⁵⁰ Η Εδαφική συνοχή εντάσσεται στη συνθήκη της Λισαβόνας και αναφέρεται στην νέα στρατηγική της Ε.Ε (Ευρώπη 2020⁵¹) με σκοπό να συμπληρώσει τους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ε.Ε., αφορά κοινούς στόχους όπως η αειφόρος ισόρροπη ανάπτυξη, προσθέτει όμως σημαντικές διαστάσεις των προβλημάτων οι οποίες δεν λαμβάνονται ικανοποιητικά υπόψη από τις άλλες δύο διαστάσεις της συνοχής.⁵² Τομείς στους οποίους μπορούν να χρηματοδοτηθούν έργα από το στόχο αυτό αποτελούν η κοινή διαχείριση των φυσικών πόρων, η βελτίωση των μεταφορικών συνδέσεων, η προστασία από κινδύνους και η δημιουργία δικτύων πανεπιστημίων. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι αντικαθιστά και μοιάζει με την κοινοτική πρωτοβουλία Interreg III. Επίσης, αν και όπως αναφέρεται πολύ μικρό ποσοστό αντιστοιχεί σε αυτόν, στο μέλλον εκτιμάται ότι αυτό θα αλλάξει λόγω του ότι θα γίνει κατανοητή η σημασία του στόχου αυτού από τα κράτη μέλη ή της περιφέρειες τους.

Η κατανομή των πόρων⁵³ προτάθηκε να βασιστεί στις βασικές αρχές της πολιτικής συνοχής η οποίες συνοψίζονται ως εξής: πολυετής προγραμματισμός, κοινωνικότητα, συγχρηματοδότηση, επιμέρους ευθύνη και αξιολόγηση. Τέλος, το σύστημα πληρωμών θα παραμείνει ίδιο (προκαταβολές και αποζημιώσεις) καθώς και η βασική αρχή του αυτόματου κανόνα $n+2$ ⁵⁴.

4.2. Αρχές που διέπουν τα διαρθρωτικά Ταμεία

Οι αρχές που διέπουν τα διαρθρωτικά ταμεία ενισχύονται και εξειδικεύονται και προέκυψαν ως εξής: α) προγραμματισμός των ενισχύσεων, β) εταιρική σχέση μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, γ) προσθετικότητα της ευρωπαϊκής ενίσχυσης σε

⁵⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_el.cfm#3, 17/10/2011

⁵¹ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες για την αναπτυξιακή στρατηγική «Ευρώπη 2020»:

http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_el.htm

⁵² Λιαργκοβας Π.- Ανδρέου Γ., «Η νέα πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα», Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007, σελ. 91

⁵³ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κατανομή των πόρων των Ταμείων για την περίοδο 2007-2013: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/misc/87677.pdf, 27/10/2011, “Financial Perspective 2007-2013”, 19-12-2005, 15915/05, Cadrefin 268

⁵⁴ Βλπ. Ανακοίνωση C (2002) 1942 της Επιτροπής με βάση το άρθρο παρ. 2 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1260/1999 (Διαρθρ. Ταμεία), Ανακοίνωση C(2003) 2982, Ανακοίνωση C(2002) 1870 της Επιτροπής σχετικά με την αυτεπάγγελτη αποδέσμευση πιστώσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων στα πλαίσια πολυταμειακών προγραμμάτων για την Περίοδο 2000-2006

σχέση με τις εθνικές επιδοτήσεις, δ) διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της χρησιμοποίησης των Ταμείων, ε) πληρωμές και δημοσιονομικοί έλεγχοι.

Προγραμματισμός

Ο προγραμματισμός αποτελεί ένα από τα κύρια στοιχεία των μεταρρυθμίσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων των ετών 1988 και 1993, και παραμένει στο επίκεντρο της μεταρρύθμισης του 1999. Συνίσταται στην κατάρτιση πολυετών αναπτυξιακών προγραμμάτων και υλοποιείται σύμφωνα με μία διαδικασία λήψης αποφάσεων βάσει εταιρικής σχέσης, σε περισσότερα στάδια, μέχρι την ανάληψη της ευθύνης των δράσεων από τους δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς των έργων.

Στο πλαίσιο των διατάξεων του γενικού κανονισμού για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, η καλυπτόμενη περίοδος είναι επταετής για όλους τους στόχους (2000-2006), αλλά υπάρχει δυνατότητα προσαρμογών σε συνάρτηση με την ενδιάμεση αξιολόγηση η οποία ορίζεται ως το τέλος του 2003.

Σε πρώτη φάση, υποβάλλονται από τα κράτη μέλη προγράμματα ανάπτυξης και ανασυγκρότησης. Αυτά θεμελιώνονται σε εθνικές και περιφερειακές προτεραιότητες και περιλαμβάνουν την επακριβή περιγραφή της κατάστασης που επικρατεί στην περιφέρεια (ανισότητες, καθυστερήσεις, αναπτυξιακό δυναμικό), την περιγραφή της πλέον κατάλληλης στρατηγικής για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων και τις ενδείξεις σχετικά με την προβλεπόμενη χρησιμοποίηση και τη μορφή της χρηματοδοτικής συμμετοχής των Ταμείων.

Τα κράτη μέλη θα υποβάλλουν στη συνέχεια στην Επιτροπή τα έγγραφα προγραμματισμού που περιλαμβάνουν τις γενικές κατευθύνσεις της ευρωπαϊκής διοίκησης. Τα έγγραφα αυτά μπορούν να λάβουν τις παρακάτω μορφές :

- Κοινοτικά πλαίσια στήριξης (ΚΠΣ) που αποτελούνται από επιχειρησιακά προγράμματα (ΕΠ): είναι έγγραφα που εγκρίνονται από την Επιτροπή, σε συμφωνία με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, τα οποία περιέχουν τη στρατηγική και τις προτεραιότητες δράσης των Ταμείων και του κράτους μέλους, τους ειδικούς στόχους τους, τη συμμετοχή των Ταμείων και τους λοιπούς χρηματοδοτικούς πόρους.

- Ενιαία έγγραφα προγραμματισμού (DOCUP/ΕΕΠ): αποτελούνται από ένα μοναδικό έγγραφο, το οποίο εγκρίνεται από την Επιτροπή και στο οποίο συγκεντρώνονται τα στοιχεία που περιέχονται σε ένα κοινοτικό πλαίσιο στήριξης και σε ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα (ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανά περιφέρεια, που περιλαμβάνει τους άξονες προτεραιότητας του προγράμματος, συνοπτική περιγραφή των σχεδιαζόμενων μέτρων, ενδεικτικό σχέδιο χρηματοδότησης).

Τα έγγραφα προγραμματισμού που αφορούν τον στόχο 1 είναι κατά γενικό κανόνα ΚΠΣ που αποτελούνται από ΕΠ, ωστόσο, τα ΕΕΠ μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην περίπτωση προγραμματισμού ενός ποσού κατώτερου από 1 δισ. Ευρώ. Για τον στόχο 2, τα έγγραφα αυτά είναι όλα ΕΕΠ. Αντίθετα, η φύση των εγγράφων προγραμματισμού σχετικά με τον στόχο 3 αφήνεται στην διάκριση των περιφερειών και των κρατών μελών. Τέλος, η Επιτροπή διαπραγματεύεται με τα κράτη μέλη βάσει των εν λόγω εγγράφων προγραμματισμού και πραγματοποιεί μία ενδεικτική κατανομή των ταμείων για κάθε παρέμβαση και για κάθε κράτος μέλος.

Εταιρική σχέση

Η νέα νομοθεσία συνεχίζει και επεκτείνει την εταιρική σχέση στις περιφερειακές και τοπικές αρχές, στους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους και τους λοιπούς αρμόδιους οργανισμούς. Οι ανωτέρω φορείς συμμετέχουν σε όλα τα στάδια, ήδη από την έγκριση του αναπτυξιακού σχεδίου.

Προσθετικότητα

Σύμφωνα με αυτή την αρχή, οι ευρωπαϊκές ενισχύσεις έρχονται να προστεθούν στις εθνικές ενισχύσεις και σε καμία περίπτωση να τις υποκαταστήσουν. Τα κράτη οφείλουν να διατηρούν, για κάθε στόχο, τις δημόσιες δαπάνες τους τουλάχιστον στο ίδιο επίπεδο με αυτό της προηγούμενης περιόδου.

Μεταξύ των ετών 2000 και 2006, το γεωγραφικό επίπεδο ελέγχου της προσθετικότητας θα απλουστευθεί. Για το στόχο 1, πρόκειται για το σύνολο των επιλέξιμων περιφερειών και για τους στόχους 2 και 3 μαζί, για το σύνολο της χώρας. Επιπλέον, τα κράτη θα υποβάλουν στην Επιτροπή τις αναγκαίες πληροφορίες κατά

την έγκριση των προγραμμάτων, στο μεσοδιάστημα της εφαρμογής τους και στο τέλος.

Διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση

Στο πλαίσιο του νέου κανονισμού για τα διαρθρωτικά Ταμεία, ορίζεται από τα κράτη μέλη, για κάθε πρόγραμμα, μια διαχειριστική αρχή, της οποίας τα καθήκοντα καλύπτουν την υλοποίηση, την κανονικότητα της διαχείρισης και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος (συγκέντρωση στατιστικών και χρηματοοικονομικών στοιχείων, κατάρτιση και αποστολή στην Επιτροπή των ετησίων εκθέσεων εκτέλεσης, διοργάνωση της ενδιάμεσης αξιολόγησης κλπ.). Επιπλέον, συγκροτούνται Επιτροπές Παρακολούθησης που βρίσκονται κάτω από τον έλεγχο των κρατών μελών. Οι επιτροπές αυτές, στις οποίες προεδρεύει ένας εκπρόσωπος της διαχειριστικής αρχής, διασφαλίζουν την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα της υλοποίησης των διαρθρωτικών δράσεων.

Οι υφιστάμενοι τρεις τύποι αξιολόγησης διατηρούνται. Έτσι, η εκ των προτέρων αξιολόγηση υπάγεται στην ευθύνη των αρμοδίων αρχών των κρατών μελών, η ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος πρέπει να πραγματοποιείται από την αρχή που το διαχειρίζεται, σε συνεργασία με την Επιτροπή (πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 2003). Η εκ των υστέρων αξιολόγηση υπάγεται στην ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σε συνεργασία με το κράτος μέλος και τη διαχειριστική αρχή. Οι εκθέσεις αξιολόγησης πρέπει να τίθενται στη διάθεση του κοινού.⁵⁵

Από την άλλη πλευρά, το Ταμείο Συνοχής και το Προενταξιακό Διαρθρωτικό Μέσο δεν συγχρηματοδοτούν προγράμματα, αλλά έργα ή στάδια έργων, τα οποία προσδιορίζονται εκ των προτέρων. Αυτά τα έργα υποβάλλονται από τα κράτη μέλη στην Επιτροπή, η διαχείριση τους βρίσκεται στις εθνικές αρχές και αρμόδια για την επίβλεψη τους είναι η Επιτροπή Παρακολούθησης. Τέλος, για τις τέσσερις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες της περιόδου 2000-2006 (Interreg, Urban, Leader και Equal) υπάρχει ξεχωριστή διαδικασία προγραμματισμού.⁵⁶

⁵⁵ http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/160014_el.htm, 12/10/2011

⁵⁶ Λιαργκοβας Π.- Ανδρέου Γ., «Η νέα πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα», Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007, σελ. 39- 40

Τέλος, μια ακόμη σημαντική αρχή η οποία επαναπροσδιορίζεται για την περίοδο 2007-2013 είναι η αρχή της επικέντρωσης. Η αρχή έχει τρεις διαφορετικές μορφές⁵⁷:

1. Επικέντρωση πόρων: Σημαίνει ότι το μεγαλύτερο μέρος των πόρων των διαρθρωτικών ταμείων (81,9% για την περίοδο 2007-13) επικεντρώνεται στις φτωχότερες περιφέρειες αλλά και χώρες.
2. Επικέντρωση προσπαθειών: Η επενδυτική προσπάθεια επικεντρώνεται σε συγκεκριμένους τομείς. Για την περίοδο 2007-13 στο επίκεντρο βρίσκεται η οικονομία της γνώσης: έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη, καινοτομία, μεταφορά τεχνολογίας, τεχνολογίες επικοινωνιών και πληροφοριών, ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού και ανάπτυξη επιχειρήσεων.
3. Επικέντρωση δαπανών: στην αρχή κάθε περιόδου προγραμματισμού, σε κάθε πρόγραμμα διατίθενται ετήσια κονδύλια. Τα κονδύλια αυτά πρέπει να έχουν δαπανηθεί μέχρι το τέλος του δεύτερου έτους από τη διάθεσή τους, αυτό συχνά παρουσιάζεται ως κανόνας « n+2».

4.3. Διαρθρωτικά Ταμεία

Στην περίοδο 2000-2006, χρησιμοποιήθηκαν τέσσερα ταμεία. Δύο από αυτά, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Γεωργικού Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (EAGGF) και το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (FIFG) δεν αποτελούν χρηματοδοτικά μέσα για την επόμενη περίοδο 2007-2013. Τον Ιούλιο του 2006 το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο δημιούργησαν ένα νέο σύνολο από πέντε κανονισμούς για τη χρήση των Διαρθρωτικών Ταμείων, τα οποία περιλάμβαναν τις αναθεωρημένες εκδόσεις των δύο ταμείων που είχαν απομείνει από τα αρχικά τέσσερα Διαρθρωτικά (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ) και το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ε.Ε. και το Μηχανισμό Προενταξιακή Βοήθεια και κάποια ειδικά μέσα στήριξης. Τα τελευταία θα αποτελέσουν αντικείμενο ανάλυσης σε επόμενη ενότητα της παρούσης εργασίας αφού αποτελούν καινούργια χρηματοδοτικά μέσα της ένωσης με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και στόχους.

⁵⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/how/principles/index_el.cfm, 18/10/2011

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό ταμείο

Ένα από τα αποτελέσματα της Συνθήκης ΕΚΑΧ, το Ταμείο ΕΚΑΧ για τον Επαγγελματικό Αναπροσανατολισμό και την Επανεγκατάσταση των Εργαζομένων, υπήρξε πρόδρομος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ). Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) είναι ένα από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε., το οποίο ιδρύθηκε με σκοπό τη μείωση των διαφορών ευημερίας και επιπέδου ζωής στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες της Ε.Ε., προωθώντας έτσι την οικονομική και κοινωνική συνοχή.⁵⁸ Έχει ως στόχο την προώθηση της απασχόλησης στην Ε.Ε. και βοηθάει τα κράτη μέλη να προσαρμόσουν το εργατικό δυναμικό και τις εταιρίες τους, ώστε να μπορέσουν αντιμετωπίσουν τις νέες, παγκόσμιες προκλήσεις.

Οι δύο βασικές αρχές στις οποίες βασίζεται το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο είναι η αρχή της συγχρηματοδότησης και η αρχή της από κοινού διαχείρισης. Η πρώτη αρχή σημαίνει ότι η οικονομική υποστήριξη της Ε.Ε. πάντοτε συμβαδίζει με την εθνική δημόσια ή ιδιωτική χρηματοδότηση. Φυσικά, ο βαθμός παρέμβασης της Ε.Ε. συνδέεται και με την κατάσταση στον συγκεκριμένο τομέα. Ανάλογα με μια σειρά κοινωνικοοικονομικών παραγόντων, η συγχρηματοδότηση κυμαίνεται μεταξύ 50% και 85% του συνολικού κόστους των παρεμβάσεων. Η αρχή της από κοινού διαχείρισης σημαίνει ότι οι κατευθυντήριες οδηγίες για τις δράσεις του ΕΚΤ σχεδιάζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ την υλοποίηση διαχειρίζονται οι αρμόδιες εθνικές ή περιφερειακές αρχές κάθε κράτους μέλος. Οι αρχές αυτές καταρτίζουν τα Λειτουργικά Προγράμματα, επιλέγουν και παρακολουθούν τα σχέδια.⁵⁹

Το ΕΚΤ για την περίοδο 2007-2013 παρέχει υποστήριξη σε πέντε βασικούς τομείς δράσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στα πλαίσια τόσο του στόχου σύγκλισης όσο και του στόχου περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης⁶⁰:

- Ενίσχυση της ικανότητας προσαρμογής εργαζομένων και επιχειρήσεων,
- Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας,

⁵⁸ <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=el>, 17/10/2011

⁵⁹ <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=el>, 17/10/2011

⁶⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/fse/index_el.htm, 17/10/2011

- Ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης με την καταπολέμηση των διακρίσεων και τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας για τα μη προνομιούχα άτομα, των αέργων, των γυναικών και των μεταναστών.
- Προώθηση των εταιρικών σχέσεων για μεταρρύθμιση στους τομείς απασχόλησης και ένταξης,
- Επέκταση και βελτίωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο, ειδικότερα με τη βελτίωση των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

Το άρθρο 160 της Συνθήκης ΕΚ προβλέπει ότι το ΕΤΠΑ συμβάλει στο να μειωθούν οι ανισότητες στην Κοινότητα. Από το 1975 που δημιουργήθηκε έχει υποστεί πέντε μεταρρυθμίσεις που δηλώνουν την ανάγκη προσαρμογής στα νέα δεδομένα. Πλέον διέπεται από τον κανονισμό 1083/2006 αλλά και από τον ειδικό κανονισμό που αφορά την αποστολή του, το πεδίο εφαρμογής της χρηματοδότησης που χορηγεί σχετικά με τους καθορισμένους στόχους και τους κανόνες για την επιλεξιμότητα των περιοχών που θα λάβουν τη συνδρομή από αυτό.⁶¹

Το ΕΤΠΑ αποσκοπεί στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω της μείωσης των περιφερειακών ανισορροπιών. Συγκεκριμένα, το ΕΤΠΑ χρηματοδοτεί:

- άμεσες ενισχύσεις για επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε επιχειρήσεις (ειδικότερα σε ΜΜΕ) προκειμένου να δημιουργηθούν βιώσιμες θέσεις εργασίας
- έργα υποδομής που αφορούν κυρίως την έρευνα και την καινοτομία στους τομείς των τηλεπικοινωνιών, του περιβάλλοντος, της ενέργειας και των μεταφορών
- χρηματοδοτικά μέσα (επιχειρηματικά κεφάλαια, ταμεία τοπικής ανάπτυξης, κλπ.) με στόχο την ενίσχυση της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης και την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των πόλεων και των περιφερειών
- τεχνική βοήθεια

⁶¹ Μούσης Ν., «Ευρωπαϊκή Ένωση, δίκαιο οικονομία, πολιτική», 12^η αναθεωρημένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008, σελ. 231

Το ΕΤΠΑ συμβάλλει στην αρμονική, ισορροπημένη και διαρκή ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, στον υψηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας, στην προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών, στο υψηλό επίπεδο απασχόλησης και στην προστασία του περιβάλλοντος. Στόχος του είναι εκτός των άλλων η αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης. Το ΕΤΠΑ αποτελεί σημαντικό εργαλείο και για την υλοποίηση των τριών νέων στόχων της Ευρωπαϊκής Περιφερειακής Πολιτικής: Σύγκλιση, Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση και Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία. Στις περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση», το Ταμείο αυτό χρηματοδοτεί δράσεις για τον εκσυγχρονισμό και τη διαφοροποίηση των οικονομικών δομών, καθώς και για τη διατήρηση ή τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας. Όσον αφορά τους άλλους δύο στόχους της Ε.Ε., ενισχύει τις δράσεις που προωθούν την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, κυρίως για τις επιχειρήσεις που συνδέονται με την οικονομία της γνώσης αλλά συμμετέχει και στην ενίσχυση των νέων χρηματοδοτικών μέσων. Όσον αφορά τον τελευταίο στόχο αποτελεί σημαντική συνδρομή για την προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας, την ανταλλαγή εμπειριών και ανάπτυξη δικτύων μεταξύ των περιφερειακών και των τοπικών αρχών.⁶²

Ταμείο Συνοχής

Το Ταμείο Συνοχής είναι ένα διαρθρωτικό μέσο που βοηθά, από το 1994, τα κράτη μέλη να μειώσουν τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες και να σταθεροποιήσουν τις οικονομίες τους. Το Ταμείο Συνοχής χρηματοδοτεί ως και το 85% των επιλέξιμων δαπανών για σημαντικά έργα που αφορούν τις υποδομές, το περιβάλλον και τις μεταφορές. Έτσι, ενισχύει τη συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ της Ε.Ε.. Επιλέξιμα είναι τα κράτη μέλη της Ένωσης των οποίων το κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι μικρότερο από το 90% του κοινοτικού μέσου όρου.⁶³ Για το Ταμείο Συνοχής για την προγραμματική περίοδο 2004-2006 διατέθηκαν 15,9 δισ. ευρώ του προϋπολογισμού και περισσότερο από το ήμισυ της χρηματοδότησης (8,49 δισ. ευρώ) απευθύνεται αποκλειστικά στα νέα κράτη μέλη.

⁶² http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/feder/index_el.htm, 12/10/2011

⁶³ από την 1^η Μαΐου του 2004 επιλέξιμα κράτη είναι η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Κύπρος, η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Σλοβακία και η Σλοβενία

Με βάση τον κανονισμό 1164/94 της 16 ης Μαΐου 1994, ένα κράτος μέλος μπορεί να θεωρηθεί επιλέξιμο για χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής μόνο εάν το κατά κεφαλή ΑΕΠ, είναι μικρότερο από το 90% του κοινοτικού μέσου όρου και εάν διαθέτει ικανοποιητικό μηχανισμό για την ικανοποίηση των κριτηρίων οικονομικής σύγκλισης που ορίζονται στο Άρθρο 104γ της Ιδρυτικής Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (δηλαδή αποφυγή υπερβολικών κρατικών ελλειμμάτων).

Τέσσερα κράτη μέλη και συγκεκριμένα η Ισπανία, η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Ιρλανδία, ήταν επιλέξιμα για το Ταμείο Συνοχής από την 1 η Ιανουαρίου 2000. Η Ιρλανδία (μέσο ΑΕΠ 101%) θεωρήθηκε επιλέξιμη για το Ταμείο Συνοχής από την 1 η Ιανουαρίου 2004. Από την 1 η Μαΐου 2004, μετά τη νέα διεύρυνση της Ε.Ε., όλα πλέον τα νέα κράτη μέλη (Κύπρος, Δημοκρατία της Τσεχίας, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβακία και Σλοβενία) πληρούσαν τα κριτήρια για χρηματοδότηση τους από το Ταμείο Συνοχής.

Οι ενισχύσεις του Ταμείου Συνοχής δίνονται υπό προϋποθέσεις. Η χρηματοδότηση ενός κράτους μέλους μπορεί να ανασταλεί εάν παρουσιάσει υπερβάλλον δημόσιο έλλειμμα σύμφωνα με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Μέχρι να ελεγχθεί το έλλειμμα, μπορεί να μην εγκρίνονται νέα έργα. Τα επιλέξιμα έργα για την προηγούμενη περίοδο έπρεπε να εντάσσονται στις εξής δύο κατηγορίες: α) **περιβαλλοντικά έργα** που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της συνθήκης Ε.Ε.. Το Ταμείο δίνει προτεραιότητα σε έργα παροχής πόσιμου νερού, επεξεργασίας λυμάτων και αποβλήτων. Επίσης, επιλέξιμα είναι τα μέτρα για την αναδάσωση, τον έλεγχο της διάβρωσης του εδάφους και την προστασία της φύσης. β) **έργα υποδομής μεταφορών** για τη δημιουργία ή βελτίωση της υποδομής μεταφορών. Σημαντικό επίσης είναι και πρέπει να προστεθεί ότι απαιτείται να υπάρχει ισορροπία στη χρηματοδότηση των έργων υποδομής μεταφορών και των έργων για το περιβάλλον.

Όμως, ο Κανονισμός 16/2003 αλλάζει τον τρόπο διαχείρισης έργων από το Ταμείο Συνοχής. Σύμφωνα με αυτόν τα κράτη μέλη υποβάλλουν αιτήσεις χρηματοδότησης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία συνήθως αποφασίζει εντός τριών μηνών. Στις προτάσεις των κρατών μελών θα πρέπει να αναφέρονται ποια η χρησιμότητα του έργου καθώς και τί επιπτώσεις θα έχει αυτό από κοινωνικο-οικονομικής και περιβαλλοντικής απόψης. Όλα τα έργα που υποβάλλονται προς

έγκριση από την Επιτροπή θα πρέπει να είναι σύμφωνα με την ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία και συγκεκριμένα με τους κανονισμούς περί ανταγωνισμού, περιβάλλοντος και συμβάσεων κρατικών προμηθειών.

Το συνολικό ποσοστό της βοήθειας της Ε.Ε. δεν μπορεί να υπερβαίνει το 85% των δημοσίων ή αντίστοιχων δαπανών και εξαρτάται από το είδος της δράσης που θα πραγματοποιηθεί. Για έργα που θα πραγματοποιηθούν σε λιγότερο από δύο χρόνια ή αν η κοινοτική βοήθεια είναι μικρότερη από 50 εκατ. ευρώ, μπορεί να υπάρξει αρχική δέσμευση βοήθειας ύψους 80% όταν η Επιτροπή αποφασίζει να χορηγήσει κοινοτική βοήθεια. Η βοήθεια από το Ταμείο μαζί με τις υπόλοιπες κοινοτικές ενισχύσεις που ενδέχεται να δοθούν για ένα έργο δεν θα πρέπει να ξεπερνούν το 90% της συνολικής δαπάνης. Κατ' εξαίρεση, η Επιτροπή μπορεί να χρηματοδοτήσει το 100% του συνολικού κόστους των προκαταρκτικών μελετών και των μέτρων τεχνικής υποστήριξης.

Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα για την εκτέλεση των έργων σύμφωνα με την απόφαση της Επιτροπής, για τη διαχείριση των κεφαλαίων, την τήρηση του χρονοδιαγράμματος, τη συμμόρφωση με το πρόγραμμα χρηματοδότησης και φυσικά για τη διασφάλιση του χρηματοοικονομικού ελέγχου. Η Επιτροπή προβαίνει σε τακτούς ελέγχους, ενώ όλα τα έργα υπόκεινται σε τακτική παρακολούθηση. Επιπλέον, με βάση τον κανονισμό της Επιτροπής υπ' αρ. 621/2004 τα κράτη είναι αυτά που θα πρέπει να πληροφορούν και να δημοσιοποιούν τις δραστηριότητες του Ταμείου.

Για την περίοδο 2000-2006, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει περισσότερα από 28.212 εκατ. ευρώ (σε τιμές 2004) για το Ταμείο Συνοχής. Τέλος, με βάση την πρόταση της Επιτροπής, θα ενσωματωθεί περισσότερο στη λειτουργία των βασικών διαρθρωτικών ταμείων. Σύμφωνα με αυτή, το Ταμείο Συνοχής διατηρεί τα κριτήρια επιλεξιμότητας (ανώτατο όριο 90% του ΑΕΠ) και το όριο επιδοτήσεων (85%). Πέρα από αυτά, θα συνεχίσει να ισχύει η υπό προϋποθέσεις παροχή βοήθειας από το Ταμείο Συνοχής.

Από την άλλη, η Επιτροπή προτείνει μετάβαση από τη βοήθεια με βάση τα έργα στη βοήθεια με βάση το πρόγραμμα. Έγκριση της Επιτροπής θα απαιτείται μόνο σε περίπτωση σημαντικών έργων (25 εκατ. ευρώ για περιβαλλοντικά έργα και 50

εκατ. ευρώ για έργα μεταφορών). Κατά συνέπεια, οι διαχειριστικές αρχές του Ταμείου Συνοχής θα έχουν μεγαλύτερες αρμοδιότητες σχετικά με την επιλογή, την αξιολόγηση, τη χορήγηση επιδοτήσεων, την παρακολούθηση, τη διαχείριση και τη διασφάλιση της ταχείας εκτέλεσης ώστε να αποφεύγεται η απώλεια επιδοτήσεων αφού θα εφαρμόζεται ένα πρόγραμμα πειθαρχίας των δαπανών, δηλαδή ο κανόνας «v+2».

Η βοήθεια δεν θα καλύπτει μόνο τα σημαντικά έργα μεταφορών και προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά και έργα στους τομείς της αποτελεσματικής χρήσης της ενέργειας, ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των συνδυασμένων, αστικών ή συλλογικών μεταφορών. Η πρόταση της Επιτροπής ορίζει ότι το 26% των συνολικών επιδοτήσεων για τα μέσα διαρθρωτικής πολιτικής παρέχονται στο Ταμείο Συνοχής (63 δισ. ευρώ)⁶⁴

Για το διάστημα 2007-2013, θα κατανεμηθούν στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες της Ε.Ε. 75 δισ ευρώ προκειμένου να επιτευχθούν οι προκαθορισμένοι στόχοι.⁶⁵ Το Ταμείο Συνοχής χρηματοδοτεί έργα στη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την Εσθονία, την Κύπρο, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Μάλτα, την Ουγγαρία, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία και την Τσεχία. Η Ισπανία είναι επιλέξιμη για μεταβατική στήριξη δεδομένου ότι το κατακεφαλήν εισόδημα της είναι κατώτερο του μέσου όρου της Ένωσης των 15. Το Ταμείο Συνοχής χρηματοδοτεί δράσεις στους ακόλουθους τομείς:

- διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών, ιδίως τα έργα προτεραιότητας ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος που καθορίζονται από την Ένωση
- περιβάλλον: στον τομέα αυτό, το Ταμείο Συνοχής μπορεί επίσης να χρηματοδοτήσει έργα που συνδέονται με την ενέργεια και τις μεταφορές, στο βαθμό που παρουσιάζουν σαφή πλεονεκτήματα για το περιβάλλον-ενεργειακή απόδοση, χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ανάπτυξη των σιδηροδρομικών μεταφορών, προώθηση των συνδυασμένων μεταφορών, ενίσχυση των δημόσιων μεταφορών, κλπ.

⁶⁴ Βλπ. όπως παραπάνω

⁶⁵ <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=el>, 17/10/2011

Τέλος, όπως ίσχυε και παλαιότερα μπορεί να ανασταλεί η χρηματοδοτική βοήθεια από το Ταμείο υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει (με ειδική πλειοψηφία) την αναστολή της σε περίπτωση που ένα κράτος παρουσιάσει υπερβολικό δημόσιο έλλειμμα, αν δεν λάβει μέτρα για την επανόρθωση αυτής της κατάστασης ή αν τα μέτρα που λαμβάνονται κρίνονται ανεπαρκή⁶⁶.

4.4. Τα υπόλοιπα χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης

Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων στηρίζει έργα σε όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε. και επενδύει σε μελλοντικά κράτη μέλη και χώρες - εταίρους. Δανείζεται χρήματα από τις αγορές κεφαλαίων και όχι από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε. όπως συμβαίνει με τα ανωτέρω Ταμεία. Τα χρήματα χορηγούνται στη συνέχεια υπό μορφή δανείων με ευνοϊκούς όρους σε έργα που εξυπηρετούν τους πολιτικούς στόχους της Ε.Ε.. Το 2008, η ΕΤΕ συγκέντρωσε περίπου 60 δισ. ευρώ. Λειτουργεί σε μη κερδοσκοπική βάση και δανείζει χρήματα με επιτόκια που πλησιάζουν το κόστος δανεισμού της.

Οι υπηρεσίες που παρέχει προς τα κράτη μπορεί να έχουν είτε τη μορφή δανείων τα οποία χορηγούνται σε βιώσιμα προγράμματα για κεφαλαιουχικές δαπάνες ή σε έργα του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα. Οι δανειολήπτες της ΕΤΕ μπορεί να είναι μεγάλες εταιρείες ή μικρές επιχειρήσεις αλλά και δήμοι. Μπορούν όμως να έχουν και τη μορφή τεχνικής βοήθειας η οποία παρέχεται από ομάδα ειδικών οικονομολόγων, μηχανικών και γενικά εμπειρογνομόνων με στόχο τη συμπλήρωση των χρηματοδοτικών μέσων της ΕΤΕ. Όμως, μπορεί να λάβουν και τη μορφή εγγυήσεων, οι οποίες διατίθενται σε ευρύ φάσμα φορέων, όπως τράπεζες, εταιρείες οργανισμούς εγγύησης, ταμεία αμοιβαίων εγγυήσεων, φορείς ειδικού σκοπού και άλλους. Και τέλος, επιχειρηματικά κεφάλαια.⁶⁷ Οι αιτήσεις για αυτά θα πρέπει να υποβάλλονται απευθείας σε έναν ενδιάμεσο φορέα. Το 88% περίπου των δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων διατίθεται σε προγράμματα και σχέδια στο

⁶⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/cf/index_el.htm, 17/10/2011

⁶⁷ <http://www.eib.org/about/strategy/index.htm>, 18/10/2011

εσωτερικό της Ε.Ε.⁶⁸. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων στηρίζει τους στόχους της Ευρωπαϊκής πολιτικής για την περίοδο 2007-2013 στους εξής τομείς⁶⁹:

- Συνοχή και σύγκλιση
- Στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)
- Περιβαλλοντική βιωσιμότητα και βιώσιμες κοινωνίες
- Εφαρμογή της πρωτοβουλίας "Καινοτομία 2010"
- Ανάπτυξη διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών και ενέργειας και επικοινωνιών
- Βιώσιμη, ανταγωνιστική και ασφαλής ενέργεια
- Οικονομία της Γνώσης

Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ)

Στόχος του ΕΟΕΣ είναι να διευκολύνει και να προωθεί τη διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία. Αντίθετα με τους φορείς που διαχειρίζονταν αυτόν τον τύπο συνεργασίας έως το 2007, τα μέλη του ΕΟΕΣ μπορεί να είναι είτε κράτη μέλη ή περιφερειακές ή τοπικές αρχές αυτών, είτε ενώσεις είτε άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου.

Ο ΕΟΕΣ έχει πρωτοποριακό χαρακτήρα από την άποψη ότι καθιστά δυνατή τη σύσταση ομίλου φορέων από διαφορετικά κράτη μέλη χωρίς προηγουμένως να έχει υπογραφεί διεθνής σύμβαση επικυρωμένη από τα εθνικά κοινοβούλια. Τα κράτη μέλη θα πρέπει ωστόσο να συναινέσουν στη συμμετοχή των μελών του ΕΟΕΣ στην αντίστοιχη επικράτειά τους. Το δίκαιο που εφαρμόζεται για την ερμηνεία και την εφαρμογή της σύμβασης είναι αυτό του κράτους μέλους όπου βρίσκεται η επίσημη έδρα του ΕΟΕΣ.⁷⁰

Το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ε.Ε.

Μετά τις σοβαρές πλημμύρες που έπληξαν την Κεντρική Ευρώπη το καλοκαίρι του 2002 δημιουργήθηκε το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ε.Ε. για την αντιμετώπιση μεγάλων φυσικών καταστροφών και με σκοπό την εκδήλωση της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης στις πληγείσες περιοχές της Ευρώπης. Μέχρι στιγμής έχει

⁶⁸ <http://www.eib.org/about/index.htm?lang=en>, 19/10/2011

⁶⁹ http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eib/index_el.htm, 10/10/2011

⁷⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/gect/index_el.htm, 12/10/2011

χρησιμοποιηθεί σε 45 περιπτώσεις με σκοπό την αντιμετώπιση καταστροφών όπως πλημμύρες, σεισμοί, δασικές πυρκαγιές κ.α.

Χορηγεί οικονομική βοήθεια σε κράτη μέλη ή σε χώρες που έχουν ξεκινήσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις σε περιπτώσεις πολύ σημαντικών φυσικών καταστροφών, δηλαδή σε περιπτώσεις που οι συνολικές ζημιές ξεπερνούν το 0,6 % του ΑΕΕ της χώρας που επλήγηκε ή εάν οι φυσικές καταστροφές ξεπερνούν τα 3 δις ευρώ⁷¹, η επιλογή του μέτρου γίνεται ανάλογα με το χαμηλότερο ποσό. Ενίσχυση σε κάποιες περιπτώσεις λαμβάνει και το γειτονικό κράτος-είτε είναι κράτος μέλος είτε υπό ένταξη κράτος- από αυτό που έχει πληγεί, ακόμη και αν το μέγεθος των ζημιών είναι χαμηλότερο του κατώτατου ορίου⁷².

Κατ'εξάιρεση και εάν πληρούνται πολύ συγκεκριμένες προϋποθέσεις το Ταμείο μπορεί να παρέχει βοήθεια σε περίπτωσης έκτακτης καταστροφής σε μία περιοχή όταν επηρεάζεται η πλειονότητα του πληθυσμού του και έχει σοβαρές μακροχρόνιες επιπτώσεις στις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού του ή στην οικονομική σταθερότητα της χώρας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ακριβώς γιατί οι αιτήσεις που υποβάλλονται για την εξαιρετική ανωτέρω περίπτωση εξετάζονται και αξιολογούνται με ιδιαίτερη αυστηρότητα, μόνο το ένα τρίτο των αιτήσεων που εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία έχουν γίνει δεκτές.

Το ΤΑΕΕ συμπληρώνει τις κρατικές δαπάνες των κρατών σχετικά με τις ακόλουθες δράσεις: α) άμεση αποκατάσταση της λειτουργίας των υποδομών και του εξοπλισμού σε τομείς όπως η ενέργεια, η αποχέτευση, η ύδρευση, οι μεταφορές και οι επικοινωνίες, β) παροχή προσωρινής στέγασης και παροχή υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης για την κάλυψη των άμεσων αναγκών του πληθυσμού της πληγείσας χώρας, γ) διασφάλιση των υποδομών πρόληψης και λήψη μέτρων για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, δ) καθαρισμός των περιοχών που επλήγησαν από τις καταστροφές. Το συγκεκριμένο ταμείο δεν παρέχει αποζημίωση για προσωπικές απώλειες αλλά και για οικονομική ανασυγκρότηση, αποκατάσταση και πρόληψη, τα παραπάνω μέτρα δεν χρηματοδοτούνται από το Ταμείο. Εντούτοις, άλλα

⁷¹ Υπολογίσιμο σε τιμές 2002

⁷² http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/solidarity/index_el.cfm#4, 19/10/2011

χρηματοδοτικά μέσα όπως τα Διαρθρωτικά Ταμεία ή το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης θα μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν τέτοια έργα.⁷³

Το μέγιστο ποσό ετησίως που μπορεί να χορηγήσει είναι 1δισ ευρώ και προέρχεται από πόρους εκτός του κοινοτικού προϋπολογισμού της Ε.Ε.. Την 1^η Οκτωβρίου πρέπει να παραμείνει διαθέσιμο το 1/4 του ετήσιου ποσού ώστε να καλύψει τυχόν έκτακτες ανάγκες μέχρι το τέλος του έτους. Οι επιμέρους ενισχύσεις που προτείνονται από την Επιτροπή θα πρέπει να εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Το μέγιστο ποσό που διατίθεται ετησίως για έκτακτες περιφερειακές καταστροφές περιορίζεται στο 75% του ετήσιου προϋπολογισμού του Ταμείου δηλαδή περίου 75 εκ. ευρώ. Σε περίπτωση που οι εναπομείναντες πόροι δεν επαρκούν να καλυφθούν οι έκτακτες ανάγκες που έχουν προκύψει, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα ποσό του προϋπολογισμού του επόμενου έτους. Το συνολικό ποσό βοήθειας που έχει παρασχεθεί ανέρχεται στα 2,4 δισ ευρώ και αφορά 23 διαφορετικές χώρες. Χαρακτηριστικά παραδείγματα στα οποία δόθηκε χρηματοδοτική βοήθεια από το ΤΑΕΕ είναι η ιταλική περιφέρεια του Αμπρούτσο και συγκεκριμένα η επαρχία Άκουιλα όπου χορηγήθηκε σχεδόν μισό δισ ευρώ αφού ο σεισμός που έπληξε την περιοχή το 2009 θεωρήθηκε η σημαντικότερη καταστροφή από την ίδρυση του, και χαρακτηρίστηκε ως «μείζων φυσική καταστροφή» με τους όρους του κανονισμού (ΕΚ) 2012/2002 σχετικά με το Ταμείο Αλληλεγγύης και έτσι αποφασίστηκε η παροχή 493,8 εκ. ευρώ μετά από απόφαση της Επιτροπής.

Ένα παράδειγμα που ανήκει στην εξαιρετική περίπτωση που αναφέρθηκε παραπάνω «των εξαιρετικών περιπτώσεων καταστροφών περιφερειακού χαρακτήρα» αποτελεί η περίπτωση της Αυστρίας τον Αύγουστο του 2005 όταν σοβαρότατες πλημμύρες έπληξαν τη χώρα. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αίτηση παρείχε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία για την κατ'εξάιρεση ενεργοποίηση του Ταμείου Αλληλεγγύης και τη χορήγηση χρηματοδοτικής ενίσχυσης ύψους 14,79 εκατομμυρίων ευρώ.⁷⁴ Άλλες χώρες που έχουν λάβει μικρότερη βέβαια χρηματική βοήθεια είναι η Βουλγαρία το 2005 (Αύγουστο και Μαΐο λόγω πλημμύρων), η Κύπρος το 2008 (Απρίλιο λόγω ξηρασίας) αλλά και η χώρα μας η Ελλάδα το Μάρτιο του 2006 για τις πλημμύρες στην περιοχή του Έβρου η οποία ανήκε στην περίπτωση

⁷³ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/solidarity/index_el.cfm#5, 19/10/2011

⁷⁴ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/solidarity/index_el.cfm#6, 19/10/2011

«των εξαιρετικών περιπτώσεων καταστροφών περιφερειακού χαρακτήρα» και έλαβε το ποσό των 9,3 εκ. ευρώ και τον Αύγουστο του 2007 για τις δασικές πυρκαγές και έλαβε το ποσό των 89,8 εκ. ευρώ. Βέβαια τα παραδείγματα δεν τελιώνουν εδώ καθώς πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν λάβει αντίστοιχη βοήθεια από το ΤΑΕΕ⁷⁵.

Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας (IPA)

Από τον Ιανουάριο του 2007, ο μηχανισμός αυτός αντικαθιστά τα προηγούμενα κοινοτικά προγράμματα PHARE, PHARE ΔΣΣ, IPSA, SAPARD, CARDS και το χρηματοδοτικό μέσο για την Τουρκία, τα οποία προορίζονταν για τις υπονήφιες ή για τις εν δυνάμει υπονήφιες χώρες της Ε.Ε..⁷⁶ Οι πέντε άξονες παρέμβασής του αφορούν τη βοήθεια για τη μεταβατική περίοδο και τη θεσμική ενίσχυση των χωρών αυτών, τη διασυνοριακή συνεργασία, την περιφερειακή ανάπτυξη (σε τομείς όπως οι μεταφορές, το περιβάλλον και η οικονομική ανάπτυξη), τους ανθρώπινους πόρους και την αγροτική ανάπτυξη. Οι χώρες υπό ένταξη είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση και από τους πέντε άξονες του μηχανισμού ενώ οι δυνάμει υπονήφιες χώρες που ανήκουν στα Δυτικά Βαλκάνια είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση μόνο με βάση τους δύο πρώτους άξονες.⁷⁷

Η νομική βάση για τον ΜΠΒ είναι ο Κανονισμός 1085/2006, ο οποίος εγκρίθηκε στις 17/7/2006. Οι πιο λεπτομερής εφαρμογή του καθορίζεται από τον Κανονισμό 718/2007 της 12^{ης} Ιουνίου του 2007 και τις τροποποιήσεις που έφερε ο εκτελεστικός κανονισμός 80/2010, της 28^{ης} Ιανουαρίου 2010. Οι συμφωνίες πλαίσιο που υπογράφηκαν μεταξύ της Επιτροπής και των δικαιούχων χωρών (Κροατία, Τουρκία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας) αποσκοπούσαν στη θέσπιση και στην επίτευξη μίας συμφωνίας με τους κανόνες συνεργασίας για την κοινοτική χρηματοδότηση με τη δικαιούχο χώρα⁷⁸. Οι συμφωνίες χρηματοδότησης μεταξύ των ανωτέρω χωρών και της Επιτροπής για κάθε πρόγραμμα, αφορούν το τεχνικό, νομικό και διοικητικό πλαίσιο και περιλαμβάνουν ειδική διάταξη για τη διαχείριση, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και τον έλεγχο του κάθε Επιχειρησιακού Προγράμματος.

⁷⁵ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες

http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/solidarity/index_el.cfm#6, 19/10/2011

⁷⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/ipa/works_en.cfm, 19/10/2011

⁷⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/ipa/index_el.cfm, 19/10/2011

⁷⁸ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/ipa/framework_en.cfm, 19/10/2011

Το πλαίσιο πολιτικής και προγραμματισμού για την παροχή βοήθειας στο πλαίσιο του ΜΠΒ αποτελείται από ένα πολυετές ενδεικτικό δημοσιονομικό πλαίσιο (MIFF) και περιλαμβάνεται ως μέρος του πακέτου προενταξιακής σταρτηγικής που παρουσιάζεται ετησίως από την Επιτροπή στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Αλλά και από ένα πολυετές πρόγραμμα ενδεικτικού σχεδιασμού (MIPDs) ανά χώρα ή ομάδα χωρών (περιφερειακά και οριζόντια προγράμματα).

Τα ακόλουθα δύο έγγραφα έχουν ως στόχο να προετοιμάσουν τις χώρες για τη μελλοντική χρήση των μέσων της Πολιτικής Συνοχής με τη μίμηση εγγράφων συνδεδεμένων με τη στρατηγική της όπως είναι τα Εθνικά Πλαίσια Αναφοράς και τα Επιχειρησιακά προγράμματα αλλά και οι τρόποι διαχείρισής τους.

Το πρώτο έγγραφο είναι τα Στρατηγικά Πλαίσια Συνοχής, προετοιμάζονται ανά χώρα και έχουν τριπλό στόχο: α) να εξασφαλίσουν την συμπληρωματικότητα και τη συνέπεια της βοήθειας της Ε.Ε. μέσω των Ε.Π. με στόχο τη μεγιστοποίηση των αναμενόμενων επιπτώσεων της ανάπτυξης, β) να διασφαλίσει τη συνέπεια από τη μία με τους βασικούς τομείς παρέμβασης της Ε.Ε. με τις προτεραιότητες της δικαιούχου χώρας που εκφράζονται από τα σχετικά έγγραφα αναφοράς για την ανάπτυξη, γ) να εγγυηθεί τη σχετική συγκέντρωση της βοήθειας κλαδικά και γεωγραφικά γύρω από συγκεκριμένο αριθμό βασικών στρατηγικών προτεραιοτήτων. Όπως συμβαίνει με το ΕΣΠΑ έτσι και εδώ θα πρέπει να καλύπτει την περίοδο 2007-2013, και όχι να ανανεώνεται κάθε χρόνο.

Τα δεύτερα έγγραφα τα πολυετή επιχειρησιακά προγράμματα, τα οποία λειτουργούν ως πρόδρομοι των επιχειρησιακών προγραμμάτων που λειτουργούν στο πλαίσιο των Διαρθρωτικών Ταμείων. Συστήνονται ανά χώρα και ανά θέμα και το περιεχόμενο τους αφορά τους σημαντικότερους τομείς παρέμβασης και τις βασικότερες προτεραιότητες αλλά και τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν. Τα Ε.Π. καθορίζουν, μεταξύ άλλων τους επιδιωκόμενους στόχους, τους τομείς παρέμβασης, τα αναμενόμενα αποτελέσματα, τις διαδικασίες διαχείρισης και το συνολικό ποσό προβλεπόμενης χρηματοδότησης. Τα επιχειρησιακά προγράμματα που αφορούν στο στόχο 3 υλοποιούνται με βάση το αποκεντρωμένο σύστημα διαχείρισης, απαιτούν

την εφαρμογή των ενεργειών από τους δικαιούχους αλλά υπόκεινται σε εκ των προτέρων και εκ των υστέρων έλεγχο της Επιτροπής⁷⁹.

5. Κοινοτικές Πρωτοβουλίες περιόδου 2000-2006

Τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε. συγχρηματοδοτούν, εκτός από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, τα Ενιαία Έγγραφα Προγραμματισμού και τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες. Σύμφωνα με τις διαδικασίες που περιγράφονται στα άρθρα 48 έως 51 του Κανονισμού 1260/99 (περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία) μετά από κοινοποίηση προς ενημέρωση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Επιτροπή εγκρίνει τις γενικές κατευθύνσεις που περιγράφουν, για κάθε πρωτοβουλία, τους στόχους, το πεδίο εφαρμογής και τις ενδεδειγμένες διατάξεις εφαρμογής.⁸⁰ Έτσι, διαμορφώνονται οι τέσσερις κοινοτικές πρωτοβουλίες των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων για το χρονικό διάστημα 2000 – 2006 ως εξής:

- **INTERREG III:** έχει ως στόχο τη διασυνοριακή, διεθνική και διαπεριφερειακή συνεργασία που αποβλέπει στην προώθηση μίας ισόρροπης και αρμονικής ανάπτυξης σε όλη την επικράτεια της ευρωπαϊκής ηπείρου. Η πρωτοβουλία INTERREG III⁸¹ χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ όσον αφορά τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (4.875 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2000-2006) και από τα προγράμματα PHARE, ISPA, SAPARD, TACIS και MEDA στις τρίτες χώρες που συμμετέχουν στην πρωτοβουλία.⁸²
- **LEADER+:** στόχος της είναι η ανάπτυξη της υπαίθρου μέσω ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων και μέσω της συνεργασίας με ομάδες σε τοπικό επίπεδο. Με την ανακοίνωση της Επιτροπής στις 14 Απριλίου του 2000 αναφερόταν ότι για την πρωτοβουλία LEADER+ διατίθενται 2.020 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2000-2006 που επιβαρύνουν αποκλειστικά το ΕΤΓΠΕ τμήμα Προσανατολισμού⁸³. Η ανακοίνωση περιέχει επίσης τεχνικές διευκρινίσεις σχετικά με την εκπόνηση, την παρουσίαση και

⁷⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/ipa/strategic_en.cfm, 19/10/2011

⁸⁰ <http://www.hellaskps.gr/Details2.asp?L1=12&L2=2>, 19/10/2011

⁸¹ Βλπ. Επίσημη Εφημερίδα C 143 της 23.5.2000

⁸² http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/l60014_el.htm, 18/10/2011

⁸³ Βλπ. Επίσημη Εφημερίδα C 139 της 18-5-2000

την επιλογή των προγραμμάτων πρωτοβουλίας LEADER+, καθώς και με τη διαχείριση, τον έλεγχο, την παρακολούθηση και την αξιολόγησή τους.

- **EQUAL:** Αφορά τη διεθνική συνεργασία για την προώθηση νέων πρακτικών καταπολέμησης των διακρίσεων και των ανισοτήτων σχετικά με την πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Η πρωτοβουλία EQUAL⁸⁴ χρηματοδοτήθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο από το ΕΚΤ, με 2.847 εκατ. ευρώ για το 2000-2006.
- **URBAN II:** έχει ως στόχο την οικονομική και κοινωνική ανασυγκρότηση των πόλεων και των συνοικιών που αντιμετωπίζουν κάποιας μορφής κρίση, ώστε να προωθηθεί η βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Σύμφωνα με την Κοινοποίηση της Επιτροπής⁸⁵ προς τα κράτη μέλη στις 28 Απριλίου του 2000, από την κοινοτική πρωτοβουλία URBAN II επωφελούνται 70 γεωγραφικές ζώνες. Οι ζώνες αυτές ανήκουν σε περιοχές επιλέξιμες δυνάμει των στόχων 1 και 2. Η χρηματοδότηση σε κοινοτικό επίπεδο προέρχεται από το ΕΤΠΑ (700 εκατ. ευρώ για το 2000-2006).

Το πεδίο εφαρμογής κάθε κοινοτικής πρωτοβουλίας αναφερόταν ότι θα πρέπει να χρηματοδοτείται από ένα μόνο Διαρθρωτικό Ταμείο, ετσι προέκυψε η έξις κατανομή: η INTERREG III και URBAN II να χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ, το EQUAL από το ΕΚΤ και το LEADER+ από το ΕΓΤΠΕ (Τμήμα Προσανατολισμού). Τα επιλέξιμα μέτρα για κάθε κοινοτική πρωτοβουλία ορίζονται στους Προσανατολισμούς της Επιτροπής. Τέλος, τομείς που ήταν ενταγμένοι στις κοινοτικές πρωτοβουλίες της περιόδου 1994 - 1999 και στη συνέχεια δεν κατανεμήθηκαν σε κάποια από τις νέες κοινοτικές πρωτοβουλίες μπορούσαν να συμπεριληφθούν στα προγράμματα των Στόχων 1, 2 και 3 των παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων για την περίοδο 2000 - 2006.

6. Κοινοτικά Πλάισια Στήριξης

Τα Κοινοτικά Πλάισια Στήριξης, συγχρηματοδοτούνται επίσης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Κάθε ΚΠΣ περιλαμβάνει α) τη στρατηγική και τους άξονες προτεραιότητας, τους ειδικούς στόχους τους, την εκτίμηση των αναμενόμενων επιδράσεων και ενδεικτικά στοιχεία σχετικά με τη συνάφεια με τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής, την οικονομική πολιτική, την απασχόληση κλπ., β) τη

⁸⁴ Βλπ. Επίσημη Εφημερίδα C 127 της 5.5.2000

⁸⁵ Βλπ. Επίσημη Εφημερίδα C 141 της 19.5.2000

συνοπτική περιγραφή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, γ) τις διατάξεις εφαρμογής του ΚΠΣ, δ) στοιχεία για την εκ των προτέρων επαλήθευση της προσθετικότητας και πληροφορίες για τον τρόπο χρηματοδότησης.⁸⁶ Το ΚΠΣ συνοδεύεται από σχέδια των επιμέρους Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και από τα Συμπληρώματα Προγραμματισμού. Τα Σ.Π. καταρτίζονται από το κράτος μέλος, εστιάζουν στην εφαρμογή της στρατηγικής και των αξόνων προτεραιότητας του κάθε Ε.Π. και περιλαμβάνουν λεπτομερή στοιχεία για το περιεχόμενο και τη χρηματοδότηση του κάθε Ε.Π. Η Επιτροπή διαπραγματεύεται με τα κράτη μέλη βάσει των εν λόγω εγγράφων προγραμματισμού και με βάση αυτά πραγματοποιείται η κατανομή των πόρων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία για κάθε παρέμβαση καθώς επίσης, και για κάθε κράτος και στη συνέχεια εγκρίνεται ξεχωριστά το κάθε Ε.Π. Η έγκριση σημαίνει ότι μεταβαίνουμε στη φάση της υλοποίησης του διαρθρωτικού προγραμματισμού.

Η γενική ευθύνη για την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αποτελεσματικότητα των διαρθρωτικών παρεμβάσεων, καθώς και για τον καθορισμό των επιμέρους αρμοδίων φορέων ανήκει στα κράτη. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή συνάπτουν σύμβαση χρηματοδότησης, στο πλαίσιο της οποίας η Επιτροπή αναλαμβάνει τη δέσμευση να καταβάλει ετήσιες πιστώσεις ανάληψης υποχρέωσης βάσει των εγγράφων προγραμματισμού που έχουν εγκριθεί. Κάθε κράτος ορίζει μια αρχή πληρωμής για κάθε πρόγραμμα., η αρχή αυτή παρακολουθεί την εξέλιξη και τη συμβατότητα προς τους κοινοτικούς κανόνες των δαπανών των τελικών δικαιούχων σε συνεργασία με την αρχή διαχείρισης.

Η διαχείριση του κάθε Ε.Π. ανατίθεται σε μία Διαχειριστική αρχή. Οι αρμοδιότητες της είναι να συλλέγει και να διαβιβάζει τα οικονομικά και τα στατιστικά στοιχεία σχετικά με την εφαρμογή, τους δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης, να εκπονεί την ετήσια έκθεση εκτέλεσης μετά από έγκριση της επιτροπής παρακολούθησης, να ελέγχει την κανονικότητα των πράξεων και τη συμβατότητα τους με τις κοινοτικές πολιτικές, να προσαρμόζει τον τρόπο παρακολούθησης ή διαχείρισης μετά από συστάσεις της Επιτροπής μετά την ετήσια συνάντηση με την Επιτροπή, να προσαρμόζει τα Σ.Π. και τέλος, να πληροφορεί και να δημοσιεύει το Ε.Π.

⁸⁶ Λιαργκοβας Π.- Ανδρέου Γ., «Η νέα πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα», Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007, σελ. 40-42

Κάθε ΚΠΣ και κάθε Ε.Π. διαθέτει μια Επιτροπή Παρακολούθησης. Πρόεδρος της Επιτροπής αυτής είναι είτε εκπρόσωπος κράτους μέλους, είτε της Διαχειριστικής Αρχής και συμμετέχουν σε αυτή εκπρόσωποι οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών φορέων, ενώ ο εκπρόσωπος της Επιτροπής που συμμετέχει έχει μόνο συμβουλευτική ιδιότητα. Οι αρμοδιότητες της είναι να εγκρίνει της προτάσεις τροποποίησης της παρέμβασης, τα κριτήρια επιλογής των χρηματοδοτούμενων πράξεων εντός 6 μηνών από την έγκριση, να παρακολουθεί την υλοποίηση και την αξιολόγηση της προόδου που σημειώνεται για την επίτευξη των στόχων παρέμβασης και να προτείνει τροποποιήσεις προς τη διαχειριστική αρχή.

Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα να ελέγχουν τις διαρθρωτικές δράσεις. Έτσι, οι εθνικές αρχές κάθε κράτους θα πρέπει να βεβαιώνουν ότι υπάρχουν συστήματα ελέγχου, να διαβιβάζουν στην Επιτροπή περιγραφή των συστημάτων αυτών, να προλαμβάνουν, να εντοπίζουν και να διορθώνουν τυχόν παρατυπίες και να ενημερώνουν την Επιτροπή, να συνεργάζονται μαζί της και να ανακτούν τα ποσά που έχουν χαθεί λόγω παρατυπιών. Σε περίπτωση σοβαρής παρατυπίας η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει τις πληρωμές, και εάν μετά το χρονικό διάστημα που δίνεται δεν διορθωθεί προβαίνει σε δημοσιονομική διόρθωση εάν ο λόγος εξακολουθεί να υφίσταται.

Τέλος, η αξιολόγηση των δράσεων γίνεται από κοινού από τα κράτη μέλη και την Επιτροπή, οι αρχές κάθε κράτους είναι υπεύθυνες για την προπαρασκευή των σχεδίων, των παρεμβάσεων και του Συμπληρώματος Προγραμματισμού, κάθε πρόγραμμα οργανώνεται από τη Διαχειριστική του αρχή, διενεργείται από ανεξάρτητο αξιολογητή και αποστέλλεται στην Επιτροπή η οποία κρίνει για την ορθότητα του. Τέλος, την κύρια ευθύνη για την εκ των υστέρων αξιολόγηση (η οποία γίνεται από ανεξάρτητο αξιολογητή) φέρει η Επιτροπή με το κράτος μέλος με βάση την εταιρική σχέση. Οι εκθέσεις αξιολόγησης πρέπει να τίθενται στη διάθεση του κοινού.⁸⁷

⁸⁷ Λιαργκοβας Π.- Ανδρέου Γ., «Η νέα πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα», Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007, σελ. 44-45

7. Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (2000-2006) και Ελλάδα

Την περίοδο 2000-2006 η Ελλάδα ενισχύεται με σημαντικούς πόρους από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε. ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για μια υψηλότερη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη⁸⁸. Οι συνολικοί χρηματοδοτικοί πόροι του Γ'ΚΠΣ και του Ταμείου Συνοχής ανέρχονται σε 51,14 δις ευρώ, η κατανομή τους παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα⁸⁹:

(Ο πίνακας παρουσιάζει τιμές σε δισεκατομύρια ευρώ)

	ΚΠΣ 2000-2006	Ταμείο Συνοχής	Σύνολο
<i>Κοινοτική συμμετοχή</i>	22,71	3,32	26,03
<i>Εθνική συμμετοχή</i>	11,56	1,97	13,53
<i>Ενδεικτική ιδιωτική συμμετοχή</i>	10,48	1,10	11,58
Σύνολο	44,75	6,39	51,14

Το Γ' ΚΠΣ αποτελεί προϊόν συμφωνίας της Ελληνικής Κυβέρνησης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις κοινοτικές διαρθρωτικές παρεμβάσεις στην Ελλάδα για την περίοδο 2000-2006, ακολουθώντας την διαδικασία που έχει περιγραφεί παραπάνω. Το κείμενο καταρτίστηκε με βάση το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης που υπέβαλε η Ελλάδα στην Επιτροπή, υπογράφηκε το Νοέμβριο του 2000 και αναθεωρήθηκε τον Δεκέμβριο του 2004. Το Γ' ΚΠΣ αποτελεί ένα σημαντικό μέσο επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής της Λισαβόνας, καθώς το 63,5% του διαθέσιμου προϋπολογισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων στην Ελλάδα χρηματοδοτεί δράσεις που συμβάλλουν άμεσα στην στρατηγική αυτή.

Έτσι, οι στόχοι και οι προτεραιότητες του Γ'ΚΠΣ αφορούν επενδύσεις τόσο στο ανθρώπινο, φυσικό αλλά και γνωστικό κεφάλαιο που συμβάλλουν τόσο στην ανάπτυξη όσο και στην αύξηση της παραγωγικότητας. Οι στόχοι του αφορούν επτά κύριους άξονες:

⁸⁸ <http://www.hellaskps.gr/Details2.asp?L1=12>, 22/10/2011

⁸⁹ <http://www.hellaskps.gr/2000-2006.htm>, 11/07/2012

1. Ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων και προώθηση της απασχόλησης.
2. Ανάπτυξη του συστήματος μεταφορών (οδικές, σιδηροδρομικές, αστικές μεταφορές, αερολιμένες, λιμένες, κ.α.).
3. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη (περιλαμβάνει τους τομείς Μεταποίησης και Υπηρεσιών, Έρευνας και Τεχνολογίας, Τουρισμού, Ενέργειας – Φυσικών Πόρων).
4. Αγροτική ανάπτυξη και αλιεία.
5. Ποιότητα ζωής (παρεμβάσεις που αφορούν στο περιβάλλον και στη φυσική κληρονομιά, στον πολιτισμό και στον τομέα της υγείας – πρόνοιας).
6. Κοινωνία της πληροφορίας (παρεμβάσεις σε τομείς όπως η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, η δημόσια διοίκηση, η υγεία, το περιβάλλον, η απασχόληση, η ψηφιακή οικονομία, οι επικοινωνίες).
7. Περιφερειακή ανάπτυξη (με στόχο την μείωση των αποκλίσεων ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους και την αύξηση της απασχόλησης) .

Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων, το ΚΠΣ υλοποιεί 11 τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, τα οποία θα αναλυθούν παρακάτω και αφορούν της εθνικές τομεακές πολιτικές:⁹⁰

1. **Ε.Π. «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση».** Αφορά μέτρα για την βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και των υπηρεσιών του, ώστε να ανταποκριθεί στις νέες ανάγκες αλλά και να συνδεθεί με την αγορά εργασίας. Σημαντικά έργα που εντάσσονται στο πρόγραμμα είναι η λειτουργία προγραμμάτων στο ΕΑΠ (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο), 12 νέα τμήματα διεύθυνσης στην Ανώτατη Εκπαίδευση, ο εξοπλισμός σχολείων β' ευκαιρίας, η λειτουργία ολοήμερων δημοτικών σχολείων και νηπιαγωγείων κ.α. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία που χρηματοδοτούν το πρόγραμμα είναι το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ.
2. **Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση».** Στόχος του προγράμματος είναι η προώθηση της απασχόλησης και η μείωση των προβλημάτων στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα για τις μειονεκτούσες ομάδες και την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών. Έχουν οφελειθεί από τα έργα

⁹⁰ <http://www.hellaskps.gr/Details2.asp?L1=12&L2=1&L3=1>, 22/10/2011

περίπου 246.350 άνεργοι και πιο συγκεκριμένα 74.545 άτομα από ενέργειες κατάρτισης, 14.200 γυναίκες από θετικά μέτρα, 55.212 εργαζόμενοι από ενέργειες κατάρτισης⁹¹. Τέλος, και σε αυτό το πρόγραμμα συμμετέχουν τα δύο ανωτέρω Διαρθρωτικά Ταμεία ΕΚΤ και ΕΤΠΑ.

3. **Ε.Π. «Οδικοί άξονες - Λιμένες - Αστική Ανάπτυξη».** Στρατηγικό στόχο του προγράμματος αποτελεί η ολοκληρωμένη ανάπτυξη της βασικής υποδομής μεταφορών της χώρας (οδικών αλλά και θαλάσσιων), η αστική ανάπτυξη των μεγάλων πόλεων και η βελτίωση της οδικής ασφάλειας. Σημαντικά έργα ζωτικής σημασίας για τη χώρα που εντάσσονται στο πρόγραμμα είναι η βελτίωση στρατηγικών οδικών συνδέσεων της χώρας με άλλες ευρωπαϊκές χώρες μέσω του άξονα Πάτρα – Αθήνα – Θεσσαλονίκη - Εύζωνοι (ΠΑΘΕ) και της Εγνατίας Οδού, που έχουν ενταχθεί στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Δρόμων (Trans-European Transport Network) και στους Πανευρωπαϊκούς Διαδρόμους (Pan-European Corridors), η βελτίωση των οδικών μεταφορών και μετακινήσεων εκτός της Εγνατίας οδού και του ΠΑΘΕ, η ολοκλήρωση λειτουργικών τμημάτων των σημαντικών αυτοκινητόδρομων και διασύνδεση τους με κεντρικά λιμάνια και αεροδρόμια ειδικά στις τρεις μεγάλες πόλεις Αθήνα - Θεσσαλονίκη - Πάτρα, η επέκταση του Μετρό της Αθήνας και η κατασκευή του Μετρό της Θεσσαλονίκης, κ.α. Η χρηματοδότηση προέρχεται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ και σημαντικά έργα⁹² που έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται υπό κατασκευή είναι η «Ζεύξη Ρίου-Αντιρίου», η ολοκλήρωση τμημάτων του Β'ΚΠΣ στη Μακεδονία και στη Θράκη. κ.α.
4. **Ε.Π. «Σιδηρόδρομοι - Αερολιμένες - Αστικές Συγκοινωνίες.** Αφορά στη βελτίωση των υποδομών, στη βελτίωση της σύνδεση της χώρας μέσω του εκσυγχρονισμού των αερολιμένων Θεσσαλονίκης και Ηρακλείου, της ανάπτυξης του προαστιακού σιδηροδρόμου στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής και τέλος τον εκσυγχρονισμό του ΟΣΕ. Η στρατηγική ανάπτυξη των σιδηροδρομικών μεταφορών ως μέσο για την ανάπτυξη της χώρας χρηματοδοτείται μέσω του Ταμείου Συνοχής, των Π.Ε.Π. και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, το συγκεκριμένο πρόγραμμα χρηματοδοτείται και από το ΕΤΠΑ.

⁹¹ <http://www.hellaskps.gr/Details2.asp?L1=12&L2=1&L3=1&L4=9>, 22/10/2011

⁹² Βλπ. περισσότερες πληροφορίες: <http://www.hellaskps.gr/Details2.asp?L1=12&L2=1&L3=1&L4=4>

5. **Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα».** Στόχος του προγράμματος είναι η σύγκλιση της ανταγωνιστικότητας με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και τίθενται και επιπλέον ειδικοί στόχοι όπως η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των υπαρχουσών αλλά και των νέων επιχειρήσεων με την χρήση νέων τεχνολογιών αλλά και με βάση την καινοτομία, η ανασυγκρότηση και ο εμπλουτισμός των τουριστικών πλεονεκτημάτων της Ελλάδας, η βελτίωση της συνεισφοράς των φυσικών πόρων και της ενέργειας για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, με σεβασμό στο περιβάλλον. Σημαντικά έργα που έχουν υλοποιηθεί ή βρίσκονται υπό υλοποίηση αποτελούν η ίδρυση και λειτουργία του «Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων», η «Οργάνωση και Λειτουργία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας» αλλά και έργα που θα οδηγήσουν στην απελευθέρωση της αγοράς φυσικού αερίου⁹³. Τα διαρθρωτικά Ταμεία που χρηματοδοτούν το πρόγραμμα είναι το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ.
6. **Ε.Π. «Αγροτική Ανάπτυξη - Ανασυγκρότηση Υπαίθρου».** Τρεις είναι οι γενικοί αναπτυξιακοί στόχοι του, ο πρώτος αφορά στο να γίνουν ανταγωνιστικά τα ελληνικά προϊόντα της πρωτογενούς και της μεταποιητικής ελληνικής γεωργικής παραγωγής, ο δεύτερος αφορά στην ανάπτυξη των περιοχών που αντιμετωπίζουν προβλήματα καθώς η τοπική οικονομία τους βασίζεται στον πρωτογενή τομέα, και ο τελευταίος στόχος αφορά τη «διατήρηση και τη βελτίωση του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων της υπαίθρου» ώστε να αντιστραφεί η τάση εγκατάλειψης της υπαίθρου.
7. **Ε.Π. «Περιβάλλον»⁹⁴.** Το πρόγραμμα λειτουργεί συμπληρωματικά στις υπόλοιπες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που γίνονται από τα υπόλοιπα Ε.Π. Σημαντικά έργα που βρίσκονται στη φάση κατασκευής ή ολοκλήρωσης αποτελεί η αναδημιουργία της λίμνης Κάρλας, η προμήθεια 4 πλοίων καταπολέμησης θαλάσσιας ρύπανσης, αλλά τα περισσότερα μέτρα του προγράμματος αφορούν σε δράσεις που απορρέουν από τις υποχρεώσεις της χώρας από τις Οδηγίες της Ε.Ε. και τις Διεθνείς Συμβάσεις.
8. **Ε.Π. «Αλιεία.** Οι στόχοι του είναι να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα και η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων του κλάδου, να εφαρμόζονται οι αρχές της υπεύθυνης αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, η τοπική ανάπτυξη των περιοχών

⁹³ Βλπ. http://www.hellaskps.gr/documents/ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΕΙΣ_ΚΠΣ_2000-2006.htm, 22/10/2011

⁹⁴ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: <http://www.epper.gr>, 22/10/2011

που στηρίζονται στην αλιεία, η επίτευξη κατά βιώσιμο τρόπο ισορροπίας μεταξύ των αλιευτικών πόρων και της εκμετάλλευσής τους κ.α.

9. Ε.Π. «Πολιτισμός». Χωρίζεται σε τρεις αξονες προτεραιότητας: α) προστασία και ανάδεξη πολιτιστικής κληρονομιάς, β) ανάπτυξη σύγχρονου πολιτισμού, γ) τεχνική βοήθεια. Βρίσκονται σε εξέλιξη ή έχουν ολοκληρωθεί έργα όπως η δημιουργία Πολιτιστικού Κέντρου του Μουσείου Μπενάκη, μελέτη κατασκευή νέου Αρχαιολογικού Μουσείου της Αρχαίας Ολυμπίας κ.α.

10. Ε.Π. «Υγεία - Πρόνοια». Το πρόγραμμα χωρίζεται σε τέσσερις τομείς: α) υγεία, β) ψυχική υγεία, γ) πρόνοια, δ) ανθρώπινο δυναμικό. Σημαντικά έργα που έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται υπό ολοκλήρωση είναι τα τέσσερα νέα Αστικά Κέντρα Υγείας που δημιουργούνται στην Αττική (Αχαρνές, Καλύβια, Νέα Μάκρη και Μαρκόπουλο) κ.α.

11. Ε.Π. «Κοινωνία της Πληροφορίας». Δύο είναι οι γενικοί στρατηγικοί στόχοι του και παρουσιάζονται ως εξής: α) η Εξυπηρέτηση του πολίτη και η Βελτίωση της ποιότητας ζωής και β) η Ανάπτυξη και το Ανθρώπινο Δυναμικό. Σημαντικά έργα⁹⁵ στα πλαίσια αυτού του προγράμματος που έχουν ολοκληρωθεί ή βρίσκονται υπό ολοκλήρωση είναι η προμήθεια και εγκατάσταση υπολογιστικού εξοπλισμού εργαστηρίων πληροφορικής σε Ενιαία Λύκεια, ΤΕΕ και ΣΕΚΝ, η εφαρμογή του συστήματος «Αριάδνη» το οποίο αποτελεί σύστημα παροχής υπηρεσιών και διοικητικών πληροφοριών προς τους πολίτες, το πρόγραμμα «Δικτυωθείτε», η εγκατάσταση κέντρων πληροφόρησης πολιτών στις Περιφέρειες και Νομαρχίες.

Επιπλέον, εκτός των τομεακών επιχειρησιακών προγραμμάτων κάθε περιφέρεια της Ελλάδας γίνεται αντικείμενο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων⁹⁶ τα οποία αξιοποιούν τα τοπικά πλεονεκτήματα. Τα Π.Ε.Π είναι δεκατρία όσα και οι Περιφέρειες στην ελληνική επικράτεια. Το κοινό τους σημείο είναι η ενίσχυση της δυνατότητας των περιφερειακών και τοπικών αρχών να εφαρμόσουν ένα πλήρες φάσμα δράσεων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, που περιλαμβάνουν όχι μόνο έργα υποδομής αλλά και την στήριξη της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, της έρευνας και ανάπτυξης και

⁹⁵ Βλπ. περισσότερες πληροφορίες :

http://www.hellaskps.gr/documents/ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΕΙΣ_ΚΠΣ_2000-2006.htm, 22/10/2011

⁹⁶ <http://www.hellaskps.gr/Details2.asp?L1=12&L2=1&L3=2>, 22/10/2011

της καινοτομίας, των ανθρώπινων πόρων και της δημιουργίας τοπικών θέσεων εργασίας ή και ακόμα της διαχείρισης του περιβάλλοντος. Οι δράσεις προς όφελος των απομονωμένων, νησιωτικών ή ορεινών περιοχών θα συμβάλουν στη μείωση των εσωτερικών ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών.

8. Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς και Επιχειρησιακά Προγράμματα 2007-2013

Όπως αναφέρεται στο «general report on the activities of the E.U. για το έτος 2007» από το έτος αυτό εφαρμόζεται μια νέα γενιά τομεακών και περιφερειακών προγραμμάτων για την πολιτική συνοχής, χωρίς όμως αλλαγή του γενικού σχεδίου χρηματοδότησης μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων. Τα προγράμματα αυτά βρίσκονται στο επίκεντρο της στρατηγικής της Λισαβόνας και η χρηματοδότηση τους ανέρχεται στα 347,4 δις ευρώ για την περίοδο 2007-2013. Σύμφωνα με την ανανεωμένη στρατηγική της Λισαβόνας σκοπός των προγραμμάτων είναι η ανάκαμψη της ανάπτυξης και της απασχόλησης μέσω επενδύσεων για τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, προώθηση της καινοτομίας και της έρευνας, των νέων τεχνολογιών της πληροφόρησης και της επικοινωνίας, των ανθρωπίνων πόρων και την προώθηση περισσότερων ατόμων στη δημιουργία επιχειρήσεων σε όλα τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες της Ε.Ε..

Στις 18/2/2004 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε την 3^η έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή «μια νέα εταιρική σχέση για τη συνοχή στη διευρυμένη Ευρώπη: σύγκλιση, ανταγωνιστικότητα και συνεργασία» στην οποία παρουσιάζει το όραμα για την πολιτική συνοχής της περιόδου 2007-2013. Η Ε.Ε. το 2004 αναφέρει ότι θέλει τους πολίτες της ενήμερους και να συμμετέχουν στην ευρωπαϊκή περιφερειακή πολιτική έτσι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητά από τα κράτη να προετοιμάσουν πολυετή προγράμματα επικοινωνίας και όχι μεμονωμένες πρωτοβουλίες. Με αυτόν τον τρόπο δείχνει τη διεύρυνση των εμπλεκόμενων σε αυτήν αλλά και την βούληση να ενισχυθεί σημαντικά η έννοια της «εταιρικής σχέσης» και στην πράξη.

Η Επιτροπή ενέκρινε τα Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς, τα οποία έχουν καταρτίσει τα 27 κρατη μέλη λαμβάνοντας υπόψη τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για την προγραμματική περίοδο 2007-2013. Στις 31/12/2007

εγκρίθηκαν επίσημα συνολικά 302 επιχειρησιακά προγράμματα, δηλαδή το 96% των προβλεπόμενων για την περίοδο 2007-2013 προγραμμάτων τα οποία χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής⁹⁷.

Το 2008 αναφέρεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής στις 14 Μαΐου ότι έχουν εγκριθεί 450 προγράμματα και συμπεραίνεται ότι τα κράτη μέλη έχουν πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις σχετικά με την ανταγωνιστικότητα, την απασχόληση και την ανάπτυξη σύμφωνα με τη Στρατηγική της Λισαβόνας.

Μετά την έγκριση του ευρωπαϊκού σχεδίου για την ανάκαμψη της οικονομίας, στις 16 Δεκεμβρίου του 2008 η Επιτροπή παρουσίασε μια ανακοίνωση που δείχνει τον τρόπο με τον οποίο η πολιτική συνοχής μπορεί να βοηθήσει στην αναζωογόνηση της πραγματικής οικονομίας στην Ευρώπη. Στην ανακοίνωση αυτή παρουσιάστηκαν και τα νέα μέτρα που θα επιτρέψουν την επιτάχυνση της υλοποίησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων αλλά και μια σειρά μέτρων προς τα κράτη μέλη ώστε να εκμεταλλευτούν γρήγορα και με τον καλύτερο τρόπο τις ευκαιρίες που παρουσιάζει η πολιτική για τη συνοχή. Επιπλέον, όπως αναφέρεται σε άλλο σημείο της ίδιας ανακοίνωσης της Επιτροπής με τα χρήματα που διατίθενται για την περίοδο αυτή για τις ευρωπαϊκές επενδύσεις, επιχειρείται να τονωθεί η οικονομία ενώ μπορούν να τεθούν τα θεμέλια μιας μακροπρόθεσμης ανάπτυξης⁹⁸.

Οι Κοινοτικοί Στρατηγικοί Προσανατολισμοί περιλαμβάνουν τις αρχές και τις προτεραιότητες για την πολιτική συνοχής και προτείνουν τους τρόπους με τους οποίους οι περιφέρειες της Ευρώπης μπορούν να επωφεληθούν από τα χρήματα που διατίθενται για εθνικά και περιφερειακά προγράμματα ενισχύσεων κατά την τέταρτη προγραμματική περίοδο (2007-2013). Οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της Κοινότητας θα χρησιμοποιηθούν από τις εθνικές αρχές στη συνέχεια για να καταρτίσουν τις δικές τους εθνικές στρατηγικές προτεραιότητες και σχεδιασμούς, τα γνωστά Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς.

Οι Κοινοτικοί Προσανατολισμοί επιχειρούν να αναπτύξουν την ισορροπία μεταξύ της απασχόλησης και της ανάπτυξης από τη μία πλευρά και της εδαφικής συνοχής από την άλλη.⁹⁹ Τον Μάρτιο του 2005 το Συμβούλιο επεσήμανε την ανάγκη

⁹⁷ http://europa.eu/generalreport/pdf/rg2007_el.pdf, 20/10/2011

⁹⁸ http://europa.eu/generalreport/pdf/rg2008_el.pdf, 20/10/2011

⁹⁹ <http://www.espa.gr/el/Pages/DictionaryFS.aspx?item=364>, 24/10/2011

να δοθεί νέα ώθηση στη Στρατηγική της Λισαβόνας καθώς κατά την ενδιάμεση αναθεώρησή της διαπιστώθηκε ότι τα αποτελέσματα δεν παρουσιάζαν ενιαία εικόνα. Έτσι αναφέρθηκε ότι πλέον «η Ευρώπη πρέπει να κινητοποιήσει όλα τα κατάλληλα εθνικά και κοινοτικά μέσα περιλαμβανομένης της πολιτικής συνοχής»¹⁰⁰. Από το Μάρτιο του 2005 που συνήλθε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο η Επιτροπή είχε εγκρίνει τις ενιαίες κατευθυντήριες γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση¹⁰¹ ώστε να βοηθήσει τα κράτη μέλη με βάση αυτές να καταρτίσουν τα Εθνικά Προγράμματα Μεταρρυθμίσεων.

Όπως αναφέρθηκε σε Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της συνοχής θα πρέπει να επιδιώκουν την διάθεση πόρων για τις ακόλουθες τρεις προτεραιότητες, οι οποίες αποτελούν τις κατευθυντήριες γραμμές της πολιτικής συνοχής για τη περίοδο 2007-2013¹⁰²:

1. Βελτίωση της ελκυστικότητας των κρατών μελών, των περιφερειών και των πόλεων μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης, της εξασφάλισης επαρκών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και διατήρησης των περιβαλλοντικών τους δυνατοτήτων.
2. Ενθάρρυνση της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας και ανάπτυξη της οικονομίας της γνώσης μέσω της έρευνας και της καινοτομίας, περιλαμβανομένων νέων τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας.
3. Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας με την προσέλκυση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας ή την ενθάρρυνση για την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών βελτίωσης της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο.

Οι κατευθυντήριες γραμμές αποτελούν περισσότερο από ένα απλό πλαίσιο που καλούνται να χρησιμοποιήσουν τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες όταν καταρτίζουν τα εθνικά και περιφερειακά προγράμματα για να εκτιμήσουν τη

¹⁰⁰ Συμπεράσματα Προεδρίας Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Μάρτιος 2005.

¹⁰¹ Ανακοίνωση Επιτροπής 5/7/2005, «Πολιτική συνοχής για την ενίσχυση της απασχόλησης-Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές», COM (2005) 299

¹⁰² Κατευθυντήριες γραμμές της Πολιτικής συνοχής 2007-201, όπως αναφέρονται στην Απόφαση του Συμβουλίου 6/10/2006 (Επίσημη Εφημερίδα L 291 της 21/10/2006)

συνεισφορά των στόχων της Ένωσης όσον αφορά τη συνοχή, την ανάπτυξη και την απασχόληση¹⁰³.

Στην παραπάνω αναφερόμενη Ανακοίνωση της Επιτροπής¹⁰⁴ προτάθηκε να αυξηθεί η συνολική χρηματοδοτική προσπάθεια για την ενίσχυση της έρευνας, της καινοτομίας και του ανθρωπίνου κεφαλαίου αλλά ακόμη, τα κράτη θα πρέπει να χρησιμοποιούν τις καλύτερες πρακτικές «best practices» που έχουν αποφέρει θετικά αποτελέσματα για την απασχόληση και την ανάπτυξη ώστε να υπάρχει συνεχής και ενιαία βελτίωση. Τέλος, ο στόχος της ενίσχυσης της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε όλα τα στάδια της προετοιμασίας και της υλοποίησης των προγραμμάτων και των έργων θα πρέπει να επιδιώκεται από τα κράτη¹⁰⁵.

9. ΕΣΠΑ και Ελλάδα

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2005 οι οποίες αναφέρονται στους πόρους της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής που αντιστοιχούν στην Ελλάδα έως το 2013, τους νέους Κανονισμούς των Ταμείων της Ε.Ε., το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005-2008, καταρίστηκε το Εθνικό Αναπτυξιακό Πλαίσιο Αναφοράς της Ελλάδας, γνωστό ως ΕΣΠΑ. Η στοχοθεσία του ΕΣΠΑ αναπτύσσεται σε 4 επίπεδα, στο επίπεδο των στρατηγικών στόχων του, στο επίπεδο των 5 θεματικών και 3 χωρικών προτεραιοτήτων, όπως απαιτείται από το Γενικό Κανονισμό των Ταμείων, στο επίπεδο των Γενικών Στόχων (17), στους οποίους αναλύεται κάθε θεματική προτεραιότητα και στο επίπεδο των ειδικών στόχων και των κύριων μέσων επίτευξης¹⁰⁶.

Παράλληλα, η αναπτυξιακή στρατηγική διαμορφώθηκε και με γνώμονα εθνικές πολιτικές που διατυπώνονται σε στρατηγικά έγγραφα όπως η Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την Κοινωνική Προστασία και την Κοινωνική Ένταξη 2006-2008, η Ψηφιακή Στρατηγική 2006-2013, το «Σχέδιο Ανάπτυξης Μεταφορών 2007-2013 και εικοσαετίας», Εθνική Λιμενική Πολιτική, το Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής Αγροτικής

¹⁰³ Ανακοίνωση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Συνεργασία για την ανάπτυξη και την απασχόληση για μια καινούργια αρχή για τη στρατηγική της Λισαβόνας», COM (2005) 24, 2.2.2005

¹⁰⁴ Ανακοίνωση Επιτροπής 5/7/2005, COM(2005) 299,

¹⁰⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0299:FIN:EL:PDF>, 26/10/2011

¹⁰⁶ <http://www.espa.gr/el/Pages/staticWhatIsESPA.aspx>, 24/10/2011

Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 κλπ.. Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω μπορούμε εύκολα να συμπεράνουμε ότι το ΕΣΠΑ αποτελεί τη γέφυρα μεταξύ των Κοινοτικών Προτεραιοτήτων και του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων.

Καταρτίστηκε μέσω μίας ευρύτατης διαβούλευσης η οποία έδωσε τη μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή στη διαμόρφωση των στρατηγικών επιλογών που θα οδηγήσουν στην επίτευξη ενός μακροπρόθεσμου αναπτυξιακού οράματος. Διέπεται τόσο από την αρχή της διαφάνειας όσο και από την αρχή της αποτελεσματικότητας, αλλά σημαντικό ρόλο παίζει και η ενδυναμωμένη σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο αρχή της «εταιρικής σχέσης» όπως διαμορφώνεται από το άρθρο 28 του Γενικού κανονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων αλλά και μέσω της συνθήκης της Λισαβόνας και των εγγράφων της Ε.Ε. γενικότερα¹⁰⁷.

Όπως αναφέρεται το ΕΣΠΑ στοχεύει «στη διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, τη διατήρηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και την αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδο υψηλότερο του μέσου κοινοτικού όρου, για την τόνωση της απασχόλησης, την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς», κατ' επέκταση αυτού, όπως αναφέρεται στο επίσημο κείμενο του αφορά έμμεσα ή άμεσα όλους τους Έλληνες πολίτες καθώς μέσω των δράσεων του θα ευνοηθεί αντίστοιχα κάθε πολίτης της χώρας¹⁰⁸. Την κύρια ευθύνη για το συντονισμό του σχεδιασμού και της υλοποίησης του ΕΣΠΑ έχει το Υπουργείο Οικονομίας, το Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.

Όσον αφορά τους πόρους που θα εξασφαλίσει η Ελλάδα από την κατανομή της Πολιτικής Συνοχής το ποσό ανέρχεται στα 20,4 δις ευρώ, το σύνολο των κοινοτικών αυτών κονδυλίων θα χρηματοδοτήσουν παρεμβάσεις μέσω του ΕΤΠΑ, του ΕΚΤ και του Ταμείου Συνοχής.

Σε αντίθεση με την προγραμματική περίοδο 2000 – 2006, όπου το σύνολο των ελληνικών περιφερειών ήταν επιλέξιμες στον αμιγή στόχο 1, στη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013 πέντε ελληνικές περιφέρειες, που ξεπέρασαν προκαθορισμένα επίπεδα ανάπτυξης, εισέρχονται σε καθεστώς μεταβατικής στήριξης.

¹⁰⁷ http://www.espa.gr/elibrary/Eggrafo_ESPA_el.pdf, 24/10/2011

¹⁰⁸ <http://www.ggea.gr/ap.htm>, 2/11/2011

Πλέον, το συνολικό ύψος των πιστώσεων αλλά και η ετήσια κατανομή τους ορίζονται με διακριτό τρόπο για κάθε τύπο Περιφερειών. Έτσι, στις 8 Περιφέρειες του αμιγούς Στόχου 1 κατανέμονται συνολικά 9,4 δισ.ευρώ. Στις 3 Περιφέρειες Στατιστικής Σύγκλισης (Αττική, Κεντρική και Δυτική Μακεδονία) κατανέμονται 6,5 δισ. ευρώ ενώ στις 2 Περιφέρειες Σταδιακής Εισόδου (Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο) αντιστοιχούν 0,63 δισ. ευρώ. Επίσης, για τα προγράμματα του Στόχου 3 διατίθενται κοινοτικά κονδύλια ύψους 0,21 δισ. ευρώ. Όπως ορίστηκε στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, από το ανωτέρω συνολικό ποσό των 16,7 δισ. ευρώ, τα 12,36 δισ. ευρώ θα κατευθυνθούν στα νέα Επιχειρησιακά Προγράμματα μέσω του ΕΤΠΑ ενώ από το ΕΚΤ 4,36 δισ. ευρώ. Επιπλέον, μέσω του Ταμείου Συνοχής θα διατεθούν στη χώρα κοινοτικά κονδύλια ύψους **3,7 δισ. ευρώ**. Τέλος, μέσω του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας (τα οποία δεν ανήκουν στα Διαρθρωτικά Ταμεία) **3,9 δισ. ευρώ** θα κατευθυνθούν στις ελληνικές περιφέρειες, μέσω διαφόρων Προγραμμάτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης¹⁰⁹.

9.1. Η διάρθρωση των Ε.Π. του ΕΣΠΑ¹¹⁰

Τα Ε.Π. καταρτίστηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτευχθούν οι στρατηγικές επιλογές της χώρας λαμβάνοντας υπόψη τα προβλήματα σχεδιασμού και υλοποίησης που προέκυψαν κατά την περίοδο 2000-2006, όσο και τα νέα δεδομένα για τη χώρα για την περίοδο 2007-2013 σχετικά με την διαφορετική κατανομή των Περιφερειών, καθώς στην τέταρτη προγραμματική περίοδο το 63% του πληθυσμού της χώρας βρίσκεται σε καθεστώς μεταβατικής πλέον στηριξης¹¹¹.

Τα κύρια χαρακτηριστικά των Ε.Π. του ΕΣΠΑ συνοψίζονται ως εξής:

- Μικρότερος αριθμός Ε.Π.(8 τομεακά, 5 περιφερειακά και 12 Ε.Π. Εδαφικής Συνεργασίας). Το σύνολο των υποδομών προσπελασιμότητας θα υλοποιηθεί στο πλαίσιο ενός τομεακού Ε.Π. σε αντίθεση με την προηγούμενη περίοδο αλλά και στον τομέα της υγείας και του πολιτισμού δεν θα υπάρξει διακριτό

¹⁰⁹ <http://www.espa.gr/el/Pages/staticFinancialFrameworkEuropeanFundsForCohesionPolicy.aspx>, 24/20/2011

¹¹⁰ Βλπ. Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς/Επιχειρησιακά Προγράμματα, σελ. 112 - http://www.espa.gr/elibrary/Eggrafo_ESPA_el.pdf, 31/10/2011

¹¹¹ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: <http://www.ggea.gr/ap.htm>, 2/11/2011

Ε.Π. αλλά οι δράσεις στους ανωτέρω τομείς θα υλοποιηθούν μέσω των ΠΕΠ και των τομεακών Ε.Π.

- Ο ρόλος των περιφερειών διαφοροποιείται. Καθώς οι 5 περιφέρειες μεταβατικής στήριξης και ιδιαίτερα οι 2 σταδιακής εισόδου διαφοροποιούνται σε σχέση με τις 5 που ανήκαν στον αμιγή στόχο 1. Οι 5 περιφέρειες εισέρχονται σε καθεστώς σταδιακής «απεξάρτησης» από τους κοινοτικούς πόρους, το οποίο σημαίνει, ότι μειώνεται η αναλογούμενη χρηματοδότηση προς αυτές ώστε σταδιακά να σταθούν αυτοδύναμα μεταξύ των υπολοίπων ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών περιφερειών. Οι περιφέρειες όμως σταδιακής εισόδου προβλέπεται ότι θα ενισχυθούν με επιπρόσθετους εθνικούς πόρους ώστε να αντιμετωπίσουν τις απαιτήσεις που προκύπτουν από την Στρατηγική της Λισαβόνας και την αναθεώρησή της. Έτσι, στα νέα Ε.Π. υπάρχει διαφορετική αντιμετώπιση για τις δύο κατηγορίες περιφερειών (περιφέρειες μεταβατικής στήριξης και περιφέρειες αμιγούς στόχους 1).

Οι διαφοροποιήσεις αυτές αποτυπώνονται τόσο στη χρηματοδοτική κατανομή των πόρων μεταξύ των Ε.Π. όσο και στο είδος των δράσεων που θα υλοποιηθούν από τα Π.Ε.Π. Θα πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι η Ε.Ε. επιβάλλει υποχρεωτικές πιστώσεις για τις περιφέρειες σταδιακής εισόδου και ξεχωριστή παρακολούθηση τους στα Ε.Π.. Από τη στιγμή βέβαια που το σύνολο του αναπτυξιακού σχεδιασμού στις περιφέρειες αυτές θα υλοποιηθεί μέσω των Π.Ε.Π. με την επιφύλαξη του ΕΚΤ λόγω του ότι τα νέα Ε.Π. θα μπορούν να χρηματοδοτούνται από ένα μόνο ταμείο.

Όμως, οι ανάγκες των περιφερειών αμιγούς στόχου 1 θα καλυφθούν μέσω των τομεακών όσο και μέσω των Π.Ε.Π. με απόλυτα διακριτές πιστώσεις. Αν και τα 5 Π.Ε.Π. θα κληθούν να καλύψουν περιφέρειες που ανήκουν σε διαφορετικές κατηγορίες (αμιγούς στόχου 1, phasing out, phasing in) και θα υπάρξει διαφοροποίηση των παρεμβάσεων ανά κατηγορία. Από την άλλη, όλα τα Π.Ε.Π. θα πρέπει να καλύψουν κοινές παρεμβάσεις σε τομείς όπως είναι οι κοινωνικές υποδομές, η υγεία και η κοινωνική αλληλεγγύη, ο πολιτισμός, έργα προσπελασιμότητας και περιβαλλοντικά θέματα σε τοπικό όμως επίπεδο, πολιτικές αστικής ανάπτυξης και πολιτικές ενίσχυσης των ορεινών, μειονεκτικών και νησιωτικών περιοχών.

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται σχηματικά τόσο η κατανομή των Ε.Π. όσο και ο τρόπος χρηματοδότησης τους ανά στόχο¹¹²:

α/α	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα	Ταμείο	Στόχος
1	Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη	ΕΤΠΑ και Ταμείο Συνοχής	Σύγκλιση
2	Ενίσχυση Προσπελασιμότητας	ΕΤΠΑ και Ταμείο Συνοχής	Σύγκλιση
3	Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση
4	Ψηφιακή Σύγκλιση	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση
5	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού	ΕΚΤ	Σύγκλιση και Ανταγωνιστικότητα
6	Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση	ΕΚΤ	Σύγκλιση και Ανταγωνιστικότητα
7	Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης	ΕΚΤ	Σύγκλιση και Ανταγωνιστικότητα
8	Τεχνική Υποστηρικτική Εφαρμογή	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση
9	Μακεδονίας - Θράκης	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση
10	Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση
11	Κρήτης και Νησιών Αιγαίου	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση και Ανταγωνιστικότητα
12	Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση και Ανταγωνιστικότητα
13	Αττικής	ΕΤΠΑ	Σύγκλιση
14-25 (12)	Επιχειρησιακά Προγράμματα	ΕΤΠΑ	Εδαφική Συνεργασία

¹¹² http://www.espa.gr/elibrary/Eggrafo_ESPA_el.pdf, 11/07/2012

Τέλος για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 η Ελλάδα διαθέτει ένα επιπλέον εθνικό πρόγραμμα, το Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων¹¹³ (ΕΑΑ), το οποίο αναφέρεται ως ένα επιπλέον Ε.Π. της χώρας για την περίοδο 2007-2013. Το ΕΑΑ καλύπτει 11 Περιφέρειες της Ελληνικής Επικράτειας που ανήκουν στον στόχο «Σύγκλιση», δηλαδή τις 8 Περιφέρειες που πληρούν τους στόχους του στόχου Σύγκλισης και τις 3 Σταδιακής Εξόδου.

Η συνολική δαπάνη ανέρχεται σε 211.733.870,67 ευρώ και το 75% αυτής καλύπτεται από το ΕΚΤ, ενώ το 25% αφορά εθνικούς πόρους. Το πρόγραμμα αυτό θα χρηματοδοτηθεί με πόρους που αντιστοιχούν στο 1% των πιστώσεων για την περιφερειακή σύγκλιση. Στόχος του είναι να καλύψει τομεακές / τοπικές κρίσεις που ενδέχεται να προκύψουν στην αγορά εργασίας, που συνδέονται με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση ή με τις συνέπειες απελευθέρωσης του εμπορίου. Σε περίπτωση που υπάρξει ανάγκη αλλαγής του χρηματοδοτικού μέσου για το πρόγραμμα τότε αυτό θα αποφασιστεί από κοινού με την Επιτροπή, όπως αναφέρεται στο επίσημο κείμενο του ΕΣΠΑ. Η στρατηγική του Προγράμματος έχει βραχυπρόθεσμο και μέσο-μακροπρόθεσμο, ολοκληρωμένο χαρακτήρα, επιδιώκοντας σε πρώτο χρόνο την άμεση στήριξη και αντιμετώπιση των αναγκών του ανθρώπινου δυναμικού και των πληθυσμών που πλήττονται από την κρίση και στη συνέχεια την κοινωνική και παραγωγική ενσωμάτωση τους σε μία προσπάθεια αναστροφής των δυσμενών τάσεων.

9.2. Ποιες διαφορές εντοπίζονται στη διαχείριση του ΕΣΠΑ σε σχέση με τη διαχείριση του Γ'ΚΠΣ

Στο κείμενο του ΕΣΠΑ κανείς μπορεί να εντοπίσει δύο σημαντικά καινούρια συστήματα διαχείρισης ιδιαίτερης σημασίας και χρησιμότητας:

1. Όπως αναφέρεται στο άρθρο 22 του Ν. 3614/2007 θα πρέπει κάθε φορά να επιβεβαιώνεται η επάρκεια των δικαιούχων. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να επιβεβαιώνεται από αρμόδια αρχή εάν οι φορείς εφαρμόζουν σύστημα τεκμηρίωσης διαδικασιών για τις λειτουργίες του προγράμματος, της παρακολούθησης του, της πιστοποίησης του φυσικού αντικείμενου και της

¹¹³ http://www.espa.gr/elibrary/Perilipsi_EP_Athniko_Apothematiko_Aprovleptwn.pdf, 31/10/2011

οικονομικής διαχείρισης για το κάθε έργο που αναλαμβάνουν και συγχρηματοδοείται στα πλαίσια των Ε.Π. για την περίοδο 2007-2013

2. Στο άρθρο 24 του ανωτέρω νόμου γίνεται αναφορά στα νέα μέσα χρηματοδότησης. Στην παράγραφο αυτή αναφέρεται ότι είναι δυνατή η δημιουργία Ταμείων που ενισχύουν δράσεις αστικής ανάπτυξης στα οποία μπορούν να μετέχουν ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού αλλά και φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα. Στο πλαίσιο των Ε.Π. αστικής ανάπτυξης μπορούν να χρηματοδοτηθούν πράξεις για την ίδρυση ταμείου/ταμείων χαρτοφυλακίου¹¹⁴. Ίσως έμμεσα πρώτη φορά γίνεται αναφορά στη δυνατότητα χρησιμοποίησης και αξιοποίησης των νέων χρηματοδοτικών εργαλείων της Ένωσης από τους ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού στο πλαίσιο της αστικής ανάπτυξης¹¹⁵.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στο κείμενο του ΕΣΠΑ γίνεται αναλυτική αναφορά σε δύο από αυτά τα μέσα, του Jeremie και του Jessica. Δεν θα γίνει όμως κάποια παραιτέρω αναφορά σε αυτό το σημείο, καθώς θα μας απασχολήσουν εκτενέστατα στη συνέχεια της εργασίας.

Τέλος, με βάση όλα τα ανωτέρω καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι περνώντας από την τρίτη προγραμματική περίοδο προς την τέταρτη έγινε μεγάλη προσπάθεια για αφομοίωση των μη ολοκληρωμένων δράσεων της περιόδου 2000-2006 στα Ε.Π. της περιόδου 2007-2013 αλλά ακόμη καθώς Γ'ΚΠΣ και ΕΣΠΑ εξελίσσονται παράλληλα, επιθυμητό στόχο αποτέλεσε η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των δράσεων για την μέγιστη δυνατή ανάπτυξη της χώρας. Για να διαπιστώσουμε αν αυτό επιτεύχθηκε ή θα επιτευχθεί θα πρέπει να ανατρέξουμε στα ποσοτικά δεδομένα και στα υλοποιήσιμα μέχρι τώρα έργα για να κρίνουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια.

Το σημαντικότερο ζήτημα είναι η αξιοποίηση νέων χρηματοδοτικών μέσων διαθέσιμων για την περίοδο 2007-2013, τα οποία έρχονται να καλύψουν τα όποια κενά και ελλείψεις στη χρηματοδότηση και τα οποία αναλύονται εκτενώς παρακάτω. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα νέα αυτά μέσα χρηματοδότησης δεν έρχονται να αντικαταστήσουν τα Διαρθρωτικά Ταμεία αλλά να ενισχύσουν τα

¹¹⁴ Βλπ. Κανονισμός 498/2007 άρθρα 35, 36, 37 και Κανονισμός 1974/2006 άρθρα 51 και 52

¹¹⁵ Βλπ. http://www.espa.gr/elibrary/Eggrafo_ESPA_el.pdf, 29/10/2011 (σελ. 137)

διαθέσιμα χρήματα προς τα κράτη μέλη. Δεν στηρίζονται πλέον όμως στη λογική των εφάπαξ χρηματοδοτήσεων που ισχύουν μέχρι το 2005 αλλά με τη συνδρομή του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων σε συμφωνία με την Επιτροπή και άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα παρέχουν στοχευμένες δράσεις μέσω των Ε.Π. και των Π.Ε.Π. που έχουν καταρτιστεί από τα κράτη μέλη¹¹⁶.

10. Διαχείριση - εφαρμογή - παρακολούθηση - συντονισμός - έλεγχος για την περίοδο 2007-2013¹¹⁷

Όπως αναφέρεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς¹¹⁸ και όπως προκύπτει από το Ν. 3614/2007¹¹⁹ για τη διαχείριση και εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 έχουν θεσπιστεί συγκεκριμένες υπηρεσίες για την διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των Ε.Π. όπως άλλωστε έχουν προβλεφθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο και θα αναλυθούν παρακάτω. Στο κεφάλαιο II παρ. 2 του Ν. 3614/2007 αναφέρεται ότι κύριο όργανο για το συντονισμό του προγραμματισμού και την εφαρμογή των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ είναι η **Εθνική Αρχή Συντονισμού**, η οποία είναι η Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού και Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών. Στα καθήκοντα της ανήκει η καθοδήγηση των Διαχειριστικών αρχών ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα και η νομιμότητα της διαχείρισης της εφαρμογής των Ε.Π., αλλά έχει και την ευθύνη για το σχεδιασμό του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ).

Η Εθνική Αρχή Συντονισμού αποτελεί τον κύριο συνομιλητή της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για θέματα του ΕΣΠΑ. Επίσης, συγκεντρώνει και υποβάλλει τα αναγκαία στοιχεία σχετικά με τη συμβολή των Ε.Π. που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία στην εφαρμογή του ΕΠΜ ώστε να συμπεριληφούν στην ετήσια έκθεση για την υλοποίησή του.

¹¹⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/index_en.cfm, 31/10/2011

¹¹⁷ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες:

<http://www.espa.gr/el/Pages/staticCoordinationAuthority.aspx>

¹¹⁸ Βλπ. http://www.espa.gr/elibrary/Eggrafo_ESPA_el.pdf, 29/10/2011

¹¹⁹ Βλπ. http://www.espa.gr/elibrary/N3614_031207_fek267.pdf, 29/10/2011

Η διαχείριση του κάθε Ε.Π. του ΕΣΠΑ ασκείται μέσω μιας ειδικής υπηρεσίας που ονομάζεται **Διαχειριστική Αρχή**. Η Αρχή αυτή παρέχει στην αρχή πιστοποίησης όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις, προβαίνει στην εξειδίκευση του Ε.Π., παρακολουθεί την πορεία εφαρμογής του και μπορεί να προτείνει την αναθεώρηση του προς την Επιτροπή παρακολούθησης του Ε.Π. Συντάσσει και μετά από έγκριση της Επιτροπής Παρακολούθησης υποβάλλει στην Επιτροπή τις ετήσιες και τελικές εκθέσεις υλοποίησης του Ε.Π. Τέλος εξετάζει όλα τα θέματα σχετικά με τους δικαιούχους και διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις ενημέρωσης και δημοσιότητας.

Οι **Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης** ορίζονται με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού μετά από εισήγηση της αρμόδιας Διαχειριστικής Αρχής και αναλαμβάνουν μέρος των αρμοδιοτήτων διαχείρισης του Ε.Π. ενεργώντας σε σχέση με τους δικαιούχους που εκτελούν πράξεις για λογαριασμό της Διαχειριστικής Αρχής και υπό την ευθύνη της. Τα ονόματα τους και οι πόροι που διαχειρίζονται θα πρέπει να αναρτώνται στην ιστοσελίδα της οικείας Διαχειριστικής Αρχής. Οι αποφάσεις για τον ορισμό τους κοινοποιούνται στην Εθνική Αρχή Συντονισμού και στην Αρχή Πιστοποίησης. Μπορεί να είναι υπηρεσία που συστάθηκε βάσει του Ν. 2860/2000 ή δημόσια υπηρεσία/νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή άλλο κρατικό νομικό πρόσωπο που ασκεί αρμοδιότητες διαχείρισης βάσει κανονιστικής ή νομοθετικής ρύθμισης.

Επίσης, μετά από πρόσκληση του αρμόδιου Υπουργού ως ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης μπορεί να είναι και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εκδηλώνουν ενδιαφέρον¹²⁰. Σε κάθε άλλη περίπτωση ως ενδιάμεσος φορέας μπορεί να επιλέγει νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ή αναπτυξιακή ανώνυμη εταιρία ΟΤΑ όταν πληρεί τα εξής κριτήρια: α) να έχει φερεγγυότητα και να παρέχει εγγυήσεις για την ικανότητα του σχετικά με την διοικητική και οικονομική διαχείριση του έργου που θα αναλάβει, β) να έχει εμπειρία στον τομέα του προγράμματος ή τμήματος του. Σε αυτή την τελευταία κατηγορία που αναφέρεται παραπάνω θα πρέπει να υπογράψει σύμβαση ανάθεσης με την οικεία διαχειριστική αρχή κάτι που δεν συμβαίνει στις υπόλοιπες περιπτώσεις. Η Διαχειριστική του Ε.Π.

¹²⁰ Βλπ. Π.Δ. 60/2007 (ΦΕΚ 64 Α')

συντονίζει και εποπτεύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ενδιάμεσων φορέων και έχει την τελική ευθύνη έναντι της Επιτροπής.

Η **Επιτροπή Παρακολούθησης** του κάθε Ε.Π. παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα υλοποίησής του, είναι αυτή που εξετάζει και εγκρίνει τις πράξεις που θα χρηματοδοτηθούν στα πλαίσια του κάθε Ε.Π. Κρίνει ακόμη, με βάση τη σκοπιμότητα της πράξης, τη συμβατότητά της βάσει των εθνικών και κοινοτικών πολιτικών τη συμβολή της πράξης στους στόχους του Ε.Π., τη φύση και το είδος της πράξης, την πληρότητα και την ωριμότητα της. Τέλος, εξετάζει την επίτευξη των στόχων και τα αποτελέσματα υλοποίησης και εξετάζει την έκθεση πρίν σταλεί στην Επιτροπή. Επιπλέον, σχετικά με την παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων των Ταμείων και των προγραμμάτων στο σύνολο τους αρμόδια είναι η **Διάσκεψη των Προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης** των Ε.Π. του ΕΣΠΑ, του ΠΑΑ και του Ε.Π. Αλιείας, όπως αποτυπώνονται στο άρθρο 11 του Ν. 3614/2007.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης του Ε.Π. έχει ως Πρόεδρο τον Γενικό Γραμματέα που επιτηρεί τη διαχείριση του Προγράμματος, αποτελείται από εκπροσώπους όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών όπως εκπρόσωποι της διαχειριστικής αρχής του Ε.Π., της Εθνικής Αρχής Συντονισμού, της Αρχής Πιστοποίησης, εκπρόσωποι της ΕΝΑΕ, της ΚΕΔΚΕ, της ΜΟΔ Α.Ε., εκπρόσωποι των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων, αντιπρόσωποι μη κυβερνητικών οργανισμών κ.α. Επίσης, μπορούν να συμμετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου εκπρόσωποι της Αρχής Ελέγχου, της Επιτροπής και της ΕΤΕπ.

Η **Αρχή Πιστοποίησης** των Ε.Π. του ΕΣΠΑ, ορίζεται η ειδική υπηρεσία Αρχή Πληρωμών του ΚΠΣ, των κοινοτικών πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής που συστάθηκε με την υπ' αριθμ. 43491.ΔΙΟΕ. 789/29.12.2000 ΚΥΑ (ΦΕΚ 1639 Β'). Η Αρχή αυτή έχει ως σκοπό την εξασφάλιση των χρηματοδοτήσεων από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής για τα Ε.Π. του ΕΣΠΑ.

Ως Αρχή Ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 59 παρ. 1(γ) του Κανονισμού 1083/2006 και του άρθρου 58 παρ. 1(γ) ορίζεται η **Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου** (ΕΔΕΛ) για όλα τα Ε.Π. του ΕΣΠΑ και του Ε.Π. Αλιείας. Αποτελείται από

επτά μέλη, τον Γενικό Διευθυντή Διοίκησης και Ελέγχου των Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως Πρόεδρο, τον προιστάμενο των Διευθύνσεων Προγραμματισμού και Ελέγχων, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης, Ελέγχων και Δημοσιονομικών Σχέσεων με την Ε.Ε., τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών (ΓΛΚ) και τρεις εμπειρογνώμονες σε θέματα εφαρμογής κοινοτικού δικαίου και ελέγχου των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και Δημοσίων Έργων. Η ΕΔΕΛ έχει την γενική ευθύνη για τον έλεγχο της ουσιαστικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των Ε.Π. του ΕΣΠΑ και του Ε.Π. Αλιείας.

11. Αλλαγές περνώντας στην τέταρτη προγραμματική περίοδο στον τρόπο χρηματοδότησης προς τα κράτη

Το 2005 ήταν η χρονιά που έπρεπε να γίνουν εντατικές προσπάθειες για την επιτυχή ολοκλήρωση των προγραμμάτων της τρίτης προγραμματικής περιόδου (2000-2006), αλλά και η προετοιμασία της νέας γενιάς προγραμμάτων για την πολιτική συνοχής για την περίοδο 2007-2013. Κατά το έτος αυτό μετάβασης προς την τέταρτη προγραμματική περίοδο, ολοκληρώθηκε η αξιολόγηση της συνεισφοράς των προγραμμάτων που έλαβαν στήριξη από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, κατά πόσο αυτά συνέβαλλαν ουσιαστικά στην εκπλήρωση των στόχων της Λισαβόνας που είχαν τεθεί από την Επιτροπή. Η αξιολόγηση κρίθηκε ικανοποιητική παρά το γεγονός ότι ο επίσημος συντονισμός ήταν περιορισμένος, εκτός του ΕΚΤ.

Όπως αναφέρεται στις Αξιολογήσεις της Επιτροπής¹²¹, σε πολλές περιφέρειες περισσότερα από τα 2/3 των δαπανών επικεντρώθηκαν σε δραστηριότητες που αφορούν άμεσα τους στόχους της Λισαβόνας και διαπιστώνεται ο σαφής αντίκτυπος σε σχέση με τους ποσοτικούς στόχους που επιτυγχάνονται. Σε κάποιες περιφέρειες οι οι δαπάνες για τους στόχους της Λισαβόνας αφορούν ένα μικρό ποσοστό, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της στήριξης πηγαίνει προς έργα βασικής υποδομής, γεγονός που αντικατοπτρίζει τις ιδιαίτερες επενδυτικές ανάγκες των λιγότερων ευνοημένων περιφερειών.

¹²¹ Βλπ. COM (2006), 638 τελικό, 27/10/2006, Έκθεση Επιτροπής «17^η Ετήσια Έκθεση Εκτέλεσης των Διαρθρωτικών Ταμείων (2005)», Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0638:FIN:EL: PDF, 4/11/2011>

Την χρονιά αυτή ακόμη, η Επιτροπή ανακοινώνει ότι ξεκινά διαπραγματεύσεις με την ΕΤΕπ και άλλα χρηματοδοτικά μέσα για να αναλάβουν από κοινού πρωτοβουλίες οι οποίες θα βοηθήσουν τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να καθιερώσουν μια υγιή και αποτελεσματική διαχείριση των κεφαλαίων και να χρησιμοποιήσουν καλύτερα τα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής, για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής συνοχής. Στην προηγούμενη περίοδο 2000-2006 εκτός του συντονισμού των Ταμείων ΕΤΠΑ και Ταμείου Συνοχής σε πολλά προγράμματα συμμετείχε και η ΕΤΕπ. Αυτή η συνεργασία επεκτείνεται και αφορά όλα τα στάδια των εργασιών προγραμματισμού αλλά και τη συντονισμένη παρακολούθηση της εφαρμογής των σχεδίων και των προγραμμάτων. Στην ίδια Έκθεση της Επιτροπής¹²² αναφέρεται ότι ξεκίνησε η συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και του ομίλου της ΕΤΕπ για 2 πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της νέας χρηματοδοτικής στήριξης από την Ε.Ε. Η Jaspers (κοινή βοήθεια για τη στήριξη σχεδίων στις ευρωπαϊκές περιφέρειες), αφορά την παροχή βοήθειας στους δικαιούχους της πολιτικής συνοχής για την εκπόνηση σχεδίων υψηλής ποιότητας και η Jeremie (κοινοί ευρωπαϊκοί πόροι για τις μικροεπιχειρήσεις και τις μεσαίες επιχειρήσεις) αφορά τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση.

Επιπλέον, ο Κανονισμός 1260/1999¹²³ στα άρθρα 29 και 36 αναφέρει ότι διευκολύνει το συντονισμό μεταξύ των επιχορηγήσεων των Ταμείων και των δανείων της ΕΤΕπ και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων, ιδίως για τις σύνθετες χρηματοδοτήσεις και τις εταιρικές σχέσεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Αντίστοιχα στον Κανονισμό 1083/2006¹²⁴ στο άρθρο 40 αναφέρεται ότι ο προγραμματισμός θα πρέπει να εξασφαλίζει το συντονισμό των Ταμείων μεταξύ τους, με άλλα υφιστάμενα μέσα, με την ΕΤΕπ και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων. Ο συντονισμός αυτός θα πρέπει να καλύπτει επίσης την εκπόνηση πολύπλοκων χρηματοδοτικών συστημάτων και εταιρικών σχέσεων δημοσίου - ιδιωτικού τομέα.

Η Ε.Ε. ενισχύοντας την πεποίθηση ότι θα πρέπει να καλυφθούν τα κενά της προηγούμενης περιόδου και να αναπροσαρμόσει τα μέσα και τις δυνατότητες της στις προκλήσεις που παρουσιάζονται, θέτει ως κύριο στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης

¹²² Βλπ. παραπάνω COM (2006), 638 τελικό, 27/10/2006

¹²³ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1999:161:0001:0042:EL:PDF>, 4/11/2011

¹²⁴ Ο οποίος καταργεί τον κανονισμό 1260/1999, και παρουσιάζεται από το Συμβούλιο της Ε.Ε. στις 11/7/2006, περισσότερες πληροφορίες:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:EL:PDF>, 4/11/2011

και της ανταγωνιστικότητας. Έτσι, η Επιτροπή παρουσιάζει τη στρατηγική «**Ευρώπη 2020**¹²⁵» που θα ενισχύσει την ανάπτυξη εντός της Ε.Ε. (στην οποία συμφώνησε και το Συμβούλιο στις 26/3/2010), και εμφανίζει τα εξής χαρακτηριστικά: α) έξυπνη: προώθηση της γνώσης και της καινοτομίας, β) διατηρήσιμη: βασισμένη στην προώθηση μιας πράσινης οικονομίας, πιο ανταγωνιστικής και οι πόροι της οποίας θα χρησιμοποιούνται πιο αποδοτικά, γ) χωρίς αποκλεισμούς: με στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης, της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

Στην Ανακοίνωση¹²⁶ της η Επιτροπή στις 3/3/2010, προτείνει δράση για την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων χρηματοδότησης με στόχο τη στήριξη των στόχων της «Ευρώπης 2020», καθώς αυτή αποτελεί σημαντική κατευθυντήρια γραμμή της Ε.Ε. βάσει της οποίας τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταρτίσουν τα ΕΠΜ και τα επιμέρους Ε.Π. τους, η οποία θα προβλέπει σχετικά με την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας:

1. Πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων βελτίωσης της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας του ισχύοντος προϋπολογισμού με τους στόχους της Ευρώπης 2020 ώστε να αντιμετωπίσει ο καταμερισμός των χρηματοδοτικών μέσων που υπάρχει. Μέσω της αναθεώρησης του δημοσίου κανονισμού που προτείνεται πρέπει να αναπτυχθεί το δυναμικό των καινοτόμων μέσων και να διασφαλιστεί η υγιής δημοσιονομική διαχείριση.
2. Σχεδιασμό νέων χρηματοδοτικών μέσων, ιδίως σε συνεργασία με την ΕΤΕπ και το ΕΤαΕ και τον ιδιωτικό τομέα, τα οποία θα κληθούν να καλύψουν όπως αναφέρεται τις ανάγκες επιχειρήσεων που δεν ικανοποιούνται μέχρι στιγμής. Από τη στιγμή που στόχο αποτελεί η καινοτομία και η έρευνα η Επιτροπή συντονίζει σειρά πρωτοβουλιών με την ΕΤΕπ και το ΕΤαΕ ώστε να δοθούν πρόσθετα κεφάλαια για τη χρηματοδότηση καινοτόμων και αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων.
3. Υλοποίηση μιας αποτελεσματικής ευρωπαϊκής αγοράς επιχειρηματικών κεφαλαίων, διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό σημαντικά την πρόσβαση των επιχειρήσεων στις κεφαλαιαγορές και δίνοντας τα κίνητρα ώστε ιδιωτικά

¹²⁵ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_el.htm, 4/11/2011

¹²⁶ Βλπ. Ανακοίνωση της Επιτροπής, Ευρώπη 2020 «Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», COM (2010) 2020, 3/3/2010, περισσότερες πληροφορίες βλπ.: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EL:PDF>, 4/11/2011

κεφάλαια να διατεθούν για τη χρηματοδότηση νεοσύστατων επιχειρήσεων και καινοτόμων ΜΜΕ.

Τέλος, στην ίδια λογική αλλαγής των παραλήψεων και των σφαλμάτων της προηγούμενης περιόδου και ενίσχυσης των στρατηγικών στόχων «Ευρώπη 2020» κινείται και η 5^η Έκθεση για την Οικονομική, Κοινωνική και Εδαφική Συνοχή¹²⁷. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται οι επιχορηγήσεις προς την επιχειρηματικότητα παρέχουν πολύτιμη υποστήριξη, όμως στο παρελθόν η υπερβολική εξάρτηση από αυτές ήταν ιδιαίτερα έντονη. Πλέον, παρουσιάζεται ένα πιο ισορροπημένο μίγμα, το οποίο περιλαμβάνει χρηματοοικονομική τεχνική (δάνεια και επιχειρηματικά κεφάλαια) και έμμεσα μέτρα όπως η παροχή συμβουλών και η καθοδήγηση. Έτσι, προτείνεται και στηρίζεται η διαφοροποίηση των μέτρων στήριξης μέσω των εξής πρωτοβουλιών: Jeremie, Jasmine, Jaspers και Jessica.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι κατά την περίοδο 2007-2013 ξεπερνώντας την παραδοσιακή χρηματοδότηση μέσω επιδοτήσεων υιοθετούνται καινοτόμοι τρόποι συνδυασμού επιδοτήσεων και δανείων. Τα χρηματοοικονομικά μέσα βοηθούν στη δημιουργία ανακυκλώσιμων μορφών χρηματοδότησης, με αποτέλεσμα να θεωρηθούν βιώσιμες σε μια πιο μακροπρόθεσμη προοπτική. Επιπλέον, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η Επιτροπή σε Ανακοίνωση της για την επανεξέταση του προϋπολογισμού της Ε.Ε. υποστηρίζει την αύξηση του αποτελέσματος μόχλευσης του προϋπολογισμού. Συνεπώς όλες αυτές οι ενέργειες, αποτελούν μια επιπλέον βοήθεια για την Ένωση ώστε να αυξήσει πρώτα η ίδια τους πόρους για επενδύσεις και κατ' επέκταση να χορηγηθούν επιπλέον χρήματα για αυτόν τον τομέα προς τα κράτη με διαφοροποιημένο όμως τρόπο¹²⁸.

Όπως αναφέρεται στην 5^η Έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή η Ε.Ε. ανοίγει νέες αγορές με διαφορετικές μορφές εταιρικής σχέσης δημοσίου και ιδιωτικού τομέα με τη χρήση των ειδικών γνώσεων των διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Όπως αναφέρεται ακόμη στην ίδια Έκθεση, για να βελτιωθούν τα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής, θα μπορούσαν να εξεταστούν τα εξής μέτρα:

¹²⁷ Βλπ: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion5/pdf/5cr_el.pdf, 4/11/2011

¹²⁸ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guid_e207_el.pdf, 4/11/2011

- Σαφήνεια και διαφοροποίηση στους κανόνες που διέπουν τις επιστρεπτές μορφές ενίσχυσης, για την επιλεξιμότητα των δαπανών και τους λογιστικούς ελέγχους.
- Διοχέτευση γενικής οικονομικής στήριξης στις επιχειρήσεις κυρίως μέσω των μορφών χρηματοοικονομικής τεχνικής και χρησιμοποίησης επιδοτήσεων για τη συγχρηματοδότηση στοχοθετημένων προγραμμάτων στήριξης (π.χ. καινοτομία)
- Επέκταση του πεδίου εφαρμογής για να συμπεριληφθούν και άλλες δραστηριότητες (π.χ. ενέργειες δια βίου μάθησης ή κινητικότητας) και κλίμακας για να συνδυάσουν τις επιδοτήσεις επιτοκίου με δάνεια ή άλλα είδη επιστρεπτών χρηματοδοτήσεων.

12. Τα νέα χρηματοδοτικά μέσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έτσι, για να καταστεί η πολιτική συνοχή περισσότερο αποδοτική και βιώσιμη κατά την τέταρτη προγραμματική περίοδο προτάθηκαν τέσσερις νέες κοινοτικές πρωτοβουλίες (Jeremie, Jessica, Jaspers, Jasmine) από την Επιτροπή (Γεν. Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής) σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και άλλα χρηματοοικονομικά ιδρύματα¹²⁹. Οι τέσσερις αυτές πρωτοβουλίες θα παρουσιαστούν αναλυτικά παρακάτω, όμως πρώτα θα πρέπει να αναφερθεί η νέα λογική που τις διέπει αλλά και τα βασικά χαρακτηριστικά αυτών.

12.1. Κύρια χαρακτηριστικά

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί τη μετάβαση από τις εφάπαξ επιδοτήσεις στην παροχή δανεισμού με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους αλλά και την ανάγκη προσέλκυσης ιδιωτικών κεφαλαίων ως εχέγγυο βιωσιμότητας των αναλαμβανόμενων επενδύσεων σε συνεργασία με τον Όμιλο της ΕΤΕπ και οδηγείται στην εφαρμογή νέων χρηματοδοτικών μηχανισμών. Κύριο χαρακτηριστικό τους αποτελεί ο πολλαπλασιαστικός χαρακτήρας των διατιθέμενων κεφαλαίων, η αποπληρωμή των οποίων θα οδηγήσει σε επανεπένδυση τους σε νέες δράσεις¹³⁰. Τα κύρια χαρακτηριστικά των νέων χρηματοδοτικών εργαλείων είναι τα εξής:

¹²⁹ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/index_en.cfm, 2/11/2011

¹³⁰ <http://www.meletes-kps.gr/espa-programme/tropos-xrhmatodothshs/xrhmatodotika-ergaleia.html>, 13/11/2011

- Ανακύκλωση (Revolving): Αφορά τη δυνατότητα χορήγησης δανείων με ευνοϊκούς όρους, το ποσό αποπληρωμής των οποίων επαναχρηματοδοτείται σε νέα έργα (δηλαδή αφορά τη δυνατότητα μελλοντικής επαναξιοποίησης πόρων).
- Μόγλευση (Leverage): Αφορά τη δυνατότητα συνδυασμού δανείων με ιδιωτικούς πόρους (δηλαδή αφορά τη προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων), το οποίο θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι ένα γενικό χαρακτηριστικό που προωθεί η Επιτροπή για την τέταρτη προγραμματική περίοδο.
- Πηγές Κεφαλαίου (Sources of Funding): Αφορά τη διάθεση πόρων από τα επιχειρησιακά προγράμματα είτε σε εθνικό είτε σε περιφερειακό επίπεδο και συνδυασμός τους με πρόσθετη χρηματοδότηση από την ΕΤΕπ.
- Διαχείριση Κεφαλαίων (Fund of funds): κεντρική μονάδα διαχείρισης περισσότερων του ενός ταμείου

Οι τέσσερις πρωτοβουλίες που αναπτύχθηκαν από την Επιτροπή είναι οι εξής:

α) Jeremie και Jessica που αφορούν την προώθηση μέσω χρηματοοικονομικής τεχνικής και β) οι Jaspers και Jasmine που αποτελούν τα μέσα παροχής τεχνικής βοήθειας προς τα κράτη.

12.2. Ποια είναι τα νέα χρηματοδοτικά μέσα και ποιος ο ρόλος τους

A. JASPERS (The Joint Assistance to support Projects in European Regions)¹³¹:

Η κοινή βοήθεια για τη στήριξη σχεδίων στις ευρωπαϊκές περιφέρειες. Είναι ένα μέσο παροχής τεχνικής βοήθειας στις δώδεκα χώρες που εντάχθηκαν στην Ε.Ε. από το 2004 έως το 2007. Η πρωτοβουλία αυτή, αποτελεί προϊόν συνεργασίας της Επιτροπής, της ΕΤΕπ, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης (ΕΤΑΑ) και του Kreditanstalt für Wiederaufbau. Μέσω του Jaspers παρέχεται στα δώδεκα αυτά κράτη μέλη η απαιτούμενη υποστήριξη για την προετοιμασία μεγάλων έργων υποδομής υψηλής ποιότητας, τα οποία θα συγχρηματοδοτηθούν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής¹³².

Η πρωτοβουλία Jaspers προσφέρει ανεξάρτητες συμβουλές προς τις δώδεκα νεοεισαχθείσες χώρες τις Ε.Ε. Οι συμβουλές που παρέχονται αφορούν:

¹³¹ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: <http://www.jaspers-europa-info.org>, 13/11/2011

¹³² http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jaspers_el.cfm#1, 13/11/2011

- Την προετοιμασία του έργου (την ανάλυση κόστους - ωφέλειας, την οικονομική ανάλυση, περιβαλλοντικά ζητήματα κ.α.)
- Τον έλεγχο των εγγράφων (τις μελέτες σκοπιμότητάς του, αιτήσεις επιχορήγησης)
- Συμβουλές σχετικά με τη συμμόρφωση προς το κοινοτικό δίκαιο.

Έτσι, όπως φαίνεται και παραπάνω, η βοήθεια που παρέχεται αφορά όλα τα στάδια ενός έργου, από τον αρχικό προσδιορισμό του έως και την απόφαση για την παροχή κοινοτικής επιχορήγησης. Σε κάποιες περιπτώσεις όμως, οι συμβουλές μπορεί να παρέχονται έως και την έναρξη της φάσης κατασκευής του έργου.

Η Jaspers επικεντρώνει τη βοήθεια της προς μεγάλα έργα υποδομής, όπως είναι τα έργα που αφορούν δρόμους, αποχέτευση, ενέργεια και αστικές μεταφορές. Η συνολική κοστολόγηση του έργου δεν θα πρέπει να ξεπερνά τα 50 εκατομμύρια ευρώ και να υποστηρίζεται από τα κοινοτικά ταμεία. Στην περίπτωση των μικρών χωρών, όπου δεν υπάρχουν πολλά έργα τέτοιου μεγέθους η πρωτοβουλία εστιάζει στα μεγαλύτερα εξ αυτών. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι στόχος της δημιουργίας της ήταν η επιτάχυνση της απορρόφησης των διαθέσιμων κονδυλίων, έτσι δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι τα έργα που σχεδιάζονται με τη βοήθεια της Jaspers εγκρίνονται συνήθως πολύ πιο γρήγορα από τα υπόλοιπα έργα.

Στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας την Κύπρο, καθώς ανήκει στα δώδεκα νέα κράτη μέλη που μπορούν να ωφεληθούν από τη Jaspers, θα δωθούν παραδείγματα των έργων που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από αυτή. Στην Κύπρο, από την εμφάνιση της νέας αυτής πρωτοβουλίας έχουν ενταχθεί ή επίκειται να ενταχθούν στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης της χώρας (έως της 24/10/2011) και τα οποία κατ' επέκταση θα ξεκινήσουν να λαμβάνουν ή έχουν λάβει συμβουλές βοήθειας στα πλαίσια της πρωτοβουλίας είναι τα εξής¹³³: στον τομέα της οικονομίας της γνώσης, της ενέργειας και των αποβλήτων 4 έργα είναι σε εξέλιξη (υγειονομικός τόπος ταφής Λευκωσίας και Λεμεσού, το πολιτιστικό κέντρο Κύπρου στην Λευκωσία και τα «Πράσινα Σημεία»¹³⁴ που αφορούν χώρους ανακύκλωσης σε δήμους και κοινότητες της Κύπρου) και 5 έχουν ήδη ξεκινήσει να λαμβάνουν βοήθεια: α) κλείσιμο ΧΥΤΑ, κλείσιμο μη συμμορφούμενων ΧΥΤΑ στις περιφέρειες της Λάρνακας, της

¹³³ Βλπ. <http://www.jaspers-europa-info.org/index.php/cyprus.html>, 13/11/2011

¹³⁴ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: Project Fiche No. 2010n 069 CY SWE SLW, Green Points/ στην ιστοσελίδα της Jaspers <http://www.jaspers-europa-info.org>, 13/11/2011

Αμμόχωστου και χώρων υγειονομικής ταφής στην Πάφο, εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σε δημόσια κτίρια ή εγκατάσταση ηλιακών συστημάτων ψύξης και σεμινάρια για υποβολές αιτήσεων έργων προς τα Διαρθρωτικά Ταμεία), β) στον τομέα της ύδρευσης και της αποχέτευσης, δύο έργα προς εξέλιξη, η ιδέα για τη σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στην αφαλάτωση νερού και η ενίσχυση της ικανότητας για την διαχείριση των λιμάτων και στον τομέα των δρόμων, ο αυτοκινητόδρομος της Λεμεσού, γ) στον τομέα του αέρα, της θάλασσας και της δημόσιας μεταφοράς που έχει ολοκληρωθεί ένα έργο, η δημόσια μεταφορά στη Λευκωσία.

12.2.1. Ποια η διαφορά του Ε.Π. Τεχνική βοήθεια και της πρωτοβουλίας Jaspers

Η Τεχνική βοήθεια, σύμφωνα με το άρθρο 46 του Κανονισμού (ΕΚ) υπ' αριθμ. 1083/2006 του Συμβουλίου, αποτελεί μία μορφή παρέμβασης μέσω της οποίας μπορούν να χρηματοδοτούνται δραστηριότητες προπαρασκευής, διαχείρισης, παρακολούθησης, αξιολόγησης, πληροφόρησης και ελέγχου των Ε.Π. αλλά και δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για την υλοποίηση των δράσεων των ταμείων.

Οι προκλήσεις και οι ανάγκες που οδήγησαν στη δημιουργία του ειδικού Ε.Π. «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής 2007-2013» όσο και του εθνικού Ε.Π. « Τεχνική βοήθεια 2007-2013», αλλά και των δράσεων γενικά τεχνικής βοήθειας μέσω του σχεδιασμού τους στο επίπεδο τομεακών και περιφερειακών Ε.Π. αφορούν την ανάγκη συνολικής αναβάθμισης και ποιοτικής ενίσχυσης των δομών και των λειτουργιών του συστήματος διοίκησης. Αυτό συνεπάγεται μεταρρυθμίσεις και δημόσια πολιτική που να εναρμονίζεται με την αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισαβόνας. Επίσης, ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και πιστοποίησης της επάρκειας των δικαιούχων φορέων για το σχεδιασμό, τη διοίκηση, τη διαχείριση και την υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων. Τέλος, την ανάγκη ενίσχυσης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας στη δημοσιότητα και στην πληροφόρηση των παρεμβάσεων, ώστε να ενισχύσει την αναπτυξιακή δυναμική της χώρας¹³⁵.

Το Ε.Π. «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής 2007-2013» συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ είτε σε κάποιες περιπτώσεις από το ΕΚΤ και αφορά έναν άξονα

¹³⁵ Βλπ για περισσότερες πληροφορίες:
http://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_Texniki_Ypostirixh.pdf, 8/12/2011

προτεραιότητας, στο πλαίσιο του οποίου προβλέπονται δράσεις οριζόντιου χαρακτήρα για όλες τις ελληνικές περιφέρειες έχοντας άμεσες επιπτώσεις με φυσικά και άυλα αποτελέσματα σε όλες τις περιφέρειες της χώρας καθώς περιλαμβάνει αποκλειστικά δράσεις εθνικής εμβέλειας. Χρηματοδοτικά το παρών Ε.Π. καλύπτει μόνο το τμήμα δαπανών των δράσεων «οριζόντιου» χαρακτήρα που αντιστοιχεί στις οκτώ περιφέρειες του αμιγή στόχου «Σύγκλιση», ενώ το τμήμα των δαπανών που αφορούν τις πέντε μεταβατικές περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση» και «Περιφερειακή Ανταγωνιστικότητα και Απασχόληση» θα καλυφθούν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους.

Ο στρατηγικός στόχος του Ε.Π. εκφράζεται μέσω δύο γενικών στόχων:

- Την ενίσχυση των επιτελικών φορέων του συστήματος διοίκησης και συντονισμού της υλοποίησης του συνόλου των Ε.Π., ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους, μέσω της χρηματοδότησης δραστηριοτήτων προπαρασκευής, διαχείρισης, παρακολούθησης, αξιολόγησης, πληροφόρησης και ελέγχου των Ε.Π. αλλά και των δραστηριοτήτων για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας για υλοποίηση των δράσεων που εμπίπτουν στους στόχους των Ταμείων.
- Την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δικαιούχων φορέων, ώστε να βελτιώσουν την οργανωτική τους αποτελεσματικότητα και να πληρούν τα κριτήρια επιβεβαίωσης της διαχειριστικής τους επάρκειας για την υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων.

Όμως οι κίνδυνοι που μπορούν να υπάρξουν κατά την υλοποίηση του Ε.Π. είναι τόσο το μειωμένο ενδιαφέρον των δυνητικών δικαιούχων, τα προβλήματα πιστοποίησης της τεχνικής επάρκειας των τελικών δικαιούχων, ο αργός ρυθμός ολοκλήρωσης των έργων και η έλλειψη επαρκών παρεμβάσεων για την προβολή και τη δημοσιότητα¹³⁶.

Παρόλο που η νέα πρωτοβουλία Jaspers δεν μπορεί να εφαρμοστεί στη χώρα μας, όμως ο εφαρμογή της θα μπορούσε να κάλυψει τα κενά του πολύπλοκου αυτού Ε.Π. καθώς, μέσω της παρεχόμενης βοήθειας της πρωτοβουλίας, έργα που εντάσσονται στα Εθνικά Σχέδια Δράσης υλοποιούνται γρηγορότερα και

¹³⁶ Βλπ. όπως παραπάνω http://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_Texniki_Ypostirixh.pdf, 8/12/2011

παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον στους δικαιούχους προς ανάληψη, καθώς η βοήθεια για τα χρηματοδοτούμενα έργα αφορά σε όλα τα στάδια τους, κάτι που βοηθάει να αποφευχθούν παραλείψεις και αδυναμίες των ενδιάμεσων φορέων. Επιπλέον, λόγω της διαφορετικής κατανομής των ελληνικών περιφερειών συναντώνται δυσκολίες που είναι εμφανείς κατά την εφαρμογή των κατά τόπους Ε.Π. είτε και του συγκεκριμένου ειδικού Ε.Π.. Κατά την εφαρμογή της Jaspers όμως, αναφερόμαστε σε συγκεκριμένα έργα, κάτι που απλοποιεί την όλη διαδικασία και για αυτούς που διενεργούν τους ελέγχους αλλά και για αυτούς που τα υλοποιούν.

Το ΕΣΠΑ αναμφίβολα παρουσιάζει μία δαιδαλώδη δομή και είναι πολύ δύσκολο στην πράξη ακόμη και στα πλαίσια του Ε.Π. «Τεχνική Βοήθεια» να ξεπεραστούν τα εμπόδια υλοποίησης λόγω της πολυπλοκότητας και οι δικαιούχοι συνεχίζουν να συναντούν προβλήματα γραφειοκρατίας και αργοπορείες που είναι ιδιαίτερα σημαντικές κατά την υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του πως θα μπορούσε να εφαρμοστεί η Jaspers στην Ελλάδα, εάν η χώρα δικαιούταν συμμετοχή, είναι η εξής περίπτωση: όπως αναφέρεται με ανακοίνωση στην ιστοσελίδα του ΕΣΠΑ στις 30/11/11 με απόφαση του υπουργού Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, και στο πλαίσιο του «Επιχειρησιακού Σχεδιασμού της Ειδικής Γραμματείας για την επιτάχυνση του ΕΣΠΑ» και του αντίστοιχου «Επιχειρησιακού Σχεδιασμού Τεχνικής Βοήθειας της ΜΟΔ Α.Ε»¹³⁷, παρέχεται τεχνική βοήθεια σε όλους τους Δήμους της χώρας προκειμένου να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά τους για την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων αναπτυξιακών δράσεων, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ.

Οι ενέργειες αφορούν υπηρεσίες συμβούλων τεχνικής υποστήριξης (ειδικότητες όπως μηχανικοί, λογιστές, νομικοί, γεωτεχνικοί κλπ.) για την ωρίμανση έργων που απαιτούν εξειδικευμένη τεχνογνωσία σε ειδικά θέματα που δεν μπορούν να καλυφθούν από το υφιστάμενο προσωπικό του δήμου. Η υποστήριξη προς τους φορείς, για τέτοιου είδους ενέργειες, δεν θα μπορεί να ξεπεράσει συνολικά το κόστος των 50.000 ευρώ. Η λογική της ανακοίνωσης έγκειται στην επιτάχυνση απορρόφησης κονδυλίων στα πλαίσια του Καλλικράτη και στην ολοκλήρωση έργων αναπτυξιακού χαρακτήρα, εάν υπήρχε η δυνατότητα να χρησιμοποιηθεί η Jaspers. Σε αυτή την περίπτωση οι δήμοι θα μπορούσαν απευθείας να στραφούν στους εμπειρογνώμονες

¹³⁷ Βλπ. <http://www.espa.gr/el/Pages/NewsFS.aspx?item=314>, 9/12/2011

και να δεχτούν βοήθεια σε όλα τα στάδια υλοποίησης των αναπτυξιακών προγραμμάτων τους ώστε να επιταχυνθεί η υλοποίηση έργου τέτοιου χαρακτήρα το οποίο θα μπορούσε να πάρει έγκριση για ένταξη και χρηματοδότηση από το αντίστοιχο Ε.Π..

B. JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investments in City Areas)¹³⁸

Η Κοινή Ευρωπαϊκή Υποστήριξη για Επενδύσεις σε αστικές περιοχές. Η πρωτοβουλία αναπτύχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΙΒ) και την Αναπτυξιακή Τράπεζα του Συμβουλίου της Ευρώπης (CEB)¹³⁹. Προωθεί τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και ανάπλαση μέσω μηχανισμών χρηματοοικονομικής τεχνικής. Τα έργα που υποστηρίζονται από αυτήν αφορούν τους ακόλουθους τομείς¹⁴⁰:

- Αστικές υποδομές: υποδομές, ύδρευση, επεξεργασία λυμάτων, ενέργεια
- Χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος
- Αποκατάσταση υποβαθμισμένων βιομηχανικών περιοχών, συμπεριλαμβανομένης της εκκαθάρισης και απορρύπανσης των χώρων για παράδειγμα δημιουργία επιχειρηματικών πάρκων
- Δημιουργία νέων επιφανειών για εμπορική χρήση, για τους τομείς των ΜΜΕ
- Κοινωνικές υποδομές όπως πανεπιστημιακά κτίρια, εγκαταστάσεις ιατρικές, βιοτεχνικές κ.α.
- Βελτιώσεις στην ενεργειακή αποδοτικότητα

Η νέα λογική της ανακύκλωσης των πόρων εμφανίζεται στην πρωτοβουλία Jessica. Κατά αυτόν τον τρόπο οι αποδόσεις των επενδύσεων να επανεπενδύονται σε νέα έργα αστικής ανάπτυξης. Έτσι, οι χρηματοδοτήσεις από το ΕΤΠΑ χορηγούνται στα ταμεία Αστικής Ανάπτυξης (ΤΑΑ) και τα χρήματα αυτά τα επενδύουν σε συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα ή σε άλλα έργα τα οποία

¹³⁸ http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jessica_en.cfm#1, 27-11-2011

¹³⁹ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: Μνημόνιο συνενόησης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και της Αναπτυξιακής Τράπεζας του Συμβουλίου της Ευρώπης: «Μια συντονισμένη προσέγγιση στη χρηματοδότηση της αστικής ανάπλασης και ανάπτυξης για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων»: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/funds/2007/jjj/doc/pdf/urban_mou_signed.pdf, 27/11/2011

¹⁴⁰ Βλπ για περισσότερες πληροφορίες: Conclusions of EU JESSICA Expert Working Group (EWG)/4-3-2009, http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/funds/2007/jjj/doc/pdf/jessica/20090304_presentation_ewg.pdf

συμπεριλαμβάνονται σε ολοκληρωμένα σχέδια βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Οι επενδύσεις αυτές μπορεί να λάβουν είτε τη μορφή εισφοράς κεφαλαίων, είτε τη μορφή δανείων ή/και τη μορφή εγγυήσεων.

Τα ΤΑΑ μπορούν να δημιουργηθούν τόσο σε εθνικό ή περιφερειακό αλλά και τοπικό επίπεδο, για να ανταποκριθούν σε ολοκληρωμένα σχέδια αστικής ανάπτυξης, συγκεκριμένα έργα ή σε ανάγκες επενδυτών. Τη διαχείριση των Ταμείων αυτών θα αναλάβουν επαγγελματίες του τραπεζικού ή του ιδιωτικού τομέα, αξιοποιώντας την χρηματοοικονομική, τεχνική ή διαχειριστική τους εμπειρία για τη διαχείριση έργων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ. Οι Διαχειριστικές Αρχές του Jessica θα προκηρύξουν πρόσκληση εκδήλωση ενδιαφέροντος για την επιλογή ΤΑΑ. Τα κριτήρια για την επιλογή ΤΑΑ θα αφορούν μεταξύ άλλων την επενδυτική πολιτική, τα προγραμματισμένα έργα, τους όρους και τις προϋποθέσεις με τις οποίες θα τα χρηματοδοτήσουν, τον τρόπο και το ποσοστό μόχλευσης από ιδιώτες επενδυτές και την τεκμηρίωση της σκοπιμότητας αξιοποίησης των πόρων του ΕΤΠΑ¹⁴¹.

Το επόμενο βήμα μετά την αξιολόγηση θα είναι η υπογραφή της σύμβασης ανάμεσα στη Διαχειριστική Αρχή ή άλλη Αρχή όπως το Ταμείο Χαρτοφυλακίου και τα ΤΑΑ που θα έχουν επιλεγεί, η οποία θα αφορά τους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας του Ταμείου. Χωρίς να είναι υποχρεωτικό για τα κράτη αλλά ιδιαίτερα ωφέλιμο, υπάρχει η δυνατότητα σύστασης ενός Ταμείου Χαρτοφυλακίου, το οποίο είναι ένα ταμείο που δημιουργείται για να επενδύσει σε περισσότερα του ενός ΤΑΑ. Για τη δημιουργία του όπως αναφέρθηκε και για τα ΤΑΑ απαιτείται η υπογραφή μιας συμφωνίας, που αφορά τη χρηματοδότηση μεταξύ του κράτους μέλους ή της Διαχειριστικής Αρχής και του Ταμείου Χαρτοφυλακίου που και σε αυτή την περίπτωση θα παρέχει λεπτομέρειες σχετικά με τη σύσταση του και τη λειτουργία του.

Τα πλεονεκτήματα της σύστασης ενός τέτοιου ταμείου συνοψίζονται ως εξής¹⁴²:

- Επιτρέπει στις Διαχειριστικές Αρχές να μεταβιβάσουν σε επαγγελματίες την εφαρμογή του Jessica. Τα καθήκοντα αυτά αφορούν τον καθορισμό κριτηρίων

¹⁴¹ Βλπ. <http://www.jessicafund.gr/index.php/about-jessica/how-it-works>, 12-12-2011

¹⁴² Βλπ. όπως παραπάνω: <http://www.jessicafund.gr/index.php/about-jessica/how-it-works>, 12-12-2011

για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε ΤΑΑ, την αξιολόγηση των ταμείων αυτών, την υπόδειξη των ταμείων που είναι κατάλληλα για επενδύσεις, τη διαπραγμάτευση των συμβατικών ρυθμίσεων με τα ΤΑΑ και την παρακολούθηση αλλά και αναφορά των επιδόσεων των ΤΑΑ.

- Στα κράτη μέλη στα οποία δεν είναι ιδιαίτερα αναπτυγμένος ο τομέας των αστικών επενδύσεων πλέον δίνεται η δυνατότητα αξιοποίησης των χρηματοδοτήσεων του Jessica μέσω των ταμείων έως τη σύσταση των ΤΑΑ και της κατάρτισης επιλέξιμων σχεδίων αστικών επενδύσεων.
- Το Ταμείο Χαρτοφυλακίου επιτρέπει τη χρησιμοποίηση δημόσιων ή/και ιδιωτικών πόρων για να επενδυθούν σε ΤΑΑ.

Όμως, υπάρχει και η δυνατότητα οι διαχειριστικές αρχές να αποφασίσουν τη διοχέτευση των κεφαλαίων στα ΤΑΑ μέσω των Ταμείων Συμμετοχών (ΤΣ), τα οποία συστήνονται για να επενδύσουν σε πολλά ΤΑΑ. Η διαδικασία αυτή δεν είναι υποχρεωτική όμως δίνει τη δυνατότητα στις διαχειριστικές αρχές να αναθέτουν την εκτέλεση ορισμένων εργασιών για την υλοποίηση της πρωτοβουλία Jessica σε έμπειρους επαγγελματίες¹⁴³. Ο ρόλος της συμμετοχής της ΕΤΕπ στο Jessica είναι τριπλός¹⁴⁴:

- Συμβουλεύει και επικουρεί τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές για την εφαρμογή της πρωτοβουλίας
- Προωθεί τη χρήση των Ταμείων Αστικής Ανάπτυξης και των βέλτιστων πρακτικών σε όλη την Ευρώπη
- Ενεργεί ως Ταμείο Συμμετοχών όταν ζητείται από τα κράτη μέλη ή τις διαχειριστικές αρχές.

Μέχρι τώρα έχει διαθέσει η ΕΤΕπ περίπου 30 δις ευρώ σε δάνεια για τη στήριξη των αστικών μεταφορών και έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και μετά από πέντε χρόνια πλέον έχει την εμπειρία για την προετοιμασία και τη χρηματοδότηση έργων αστικής ανάπτυξης σε όλη την Ευρώπη. Ακολουθώντας τη συμφωνία του Συμβουλίου (άτυπη Υπουργική Σύνοδος στις 24/25 Μαΐου του 2007) για την αναβάθμιση των αστικών περιοχών ως μία μεγάλη κοινή πολιτική,

¹⁴³ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jessica_el.cfm#3, 12-12-2011

¹⁴⁴ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: http://www.eib.org/products/technical_assistance/jessica/27-

αποφασίστηκε ότι η ΕΤΕπ θα ενισχύσει τη συμμετοχή της στον τομέα. Η ΕΤΕπ μετά από αίτημα του διαχειριστή του έργου θα μπορεί πλέον να εξετάζει τη δυνατότητα μόχλευσης των ιδίων πόρων της χρηματοδότησής της για έργα αστικής ανάπτυξης που υποστηρίζει το Jessica¹⁴⁵.

Καταρχήν, τα χρηματοδοτικά μέσα όπως το Jessica βασίζονται, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, στην παροχή επιστρεπτέων ενισχύσεων από τα διαρθρωτικά ταμεία σε επενδύσεις που αναμένεται ότι θα αποφέρουν αποδόσεις, με τις οποίες θα εξοφληθούν οι επενδυτές. Αυτό αποτελεί μία πιο βιώσιμη εναλλακτική σε σχέση με τις ενισχύσεις μέσω επιχορηγήσεων που παρέχονται μέχρι τώρα. Επιπλέον, συνδυάζοντας τα χρήματα που προέρχονται από τα διαρθρωτικά ταμεία με άλλες πηγές χρηματοδότησης η Jessica αυξάνει τους πόρους της, διευκολύνοντας την χρηματοδότηση σε μεγάλο αριθμό έργων. Η Jessica επίσης, προσφέρει ευελιξία τόσο όσον αφορά τη δομή, όσο και τη χρήση των χρηματοδοτήσεων με επενδύσεις εισφοράς κεφαλαίων, δανείων ή εγγυήσεων, οι οποίες μπορούν να προσαρμοστούν στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε χώρας και περιφέρειας.

Ακόμη, σημαντική είναι η δυνατότητα που παρέχεται στις διαχειριστικές αρχές των διαρθρωτικών ταμείων και σε πόλεις να συμπράττουν με τον ιδιωτικό και τραπεζικό τομέα. Αυτό οδηγεί στη μόχλευση για περαιτέρω επενδύσεις, καθώς και την αναβάθμιση των τεχνικών και χρηματοοικονομικών ικανοτήτων υλοποίησης και διαχείρισης των έργων. Τέλος, μέσω του Jessica, ενισχύεται η εταιρική σχέση της κοινότητας από τη μία, της ΕΤΕπ και της CEB από την άλλη, αλλά και άλλων επενδυτών ώστε να αντιμετωπιστούν με τον βέλτιστο τρόπο τα προβλήματα των αστικών περιοχών.

Προγράμματα στα πλαίσια του JESSICA έχουν ξεκινήσει από το 2009 στην Εσθονία, στη Γερμανία (Brandenburg), στη Λιθουανία, στην Πολωνία (Wielkopolska και Western Pomerania), στην Πορτογαλία (2011) στην Ισπανία (Ανδαλουσία) και στο Ηνωμένο Βασίλειο (Λονδίνο)¹⁴⁶.

¹⁴⁵ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jessica_en.cfm#4/ 27-11-2011

¹⁴⁶ Βπλ. για περισσότερες πληροφορίες: [IP/09/1565](http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1565&type=HTML), <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1565&type=HTML>

12.2.2. Η πρωτοβουλία Jessica και η εφαρμογή της στην Ελλάδα¹⁴⁷

Στις 11 Ιουλίου του 2010 υπέγραψαν τη σύμβαση χρηματοδότησης η ΕΤΕπ η Ελλάδα, μέσω της τότε Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας. Το συγκεκριμένο έγγραφο συνυπέγραψαν και οι Γ.Γ. των 13 ελληνικών περιφερειών αλλά και ο Γ.Γ. Περιβάλλοντος. Παρόντες στην υπογραφή της σύμβασης μεταξύ άλλων ήταν και η Υπουργός Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής και ο Υπουργός Πολιτισμού και Τουρισμού καθώς η υπογραφή ενδιέφερε και τους δύο.

Η εφαρμογή της Jessica στην Ελλάδα έχει ως στόχο τη στήριξη επενδυτικών προγραμμάτων και έργων αστικής ανάπτυξης, με παράλληλη κινητοποίηση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων δράσεων Αστικής Ανάπτυξης. Η χρηματοδότηση παρέχεται βάσει ενός ολοκληρωμένου Σχεδίου Αστικής Ανάπτυξης το οποίο θα διαμορφώνει το πλαίσιο υλοποίησης των έργων (π.χ. κυκλοφοριακές ρυθμίσεις, δίκτυα ενέργειας κτλ.)

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω κατά τη λειτουργία της Jessica χρησιμοποιούνται τα Ταμεία Αστικής Ανάπτυξης, τα οποία υποστηρίζουν επενδύσεις για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής της Ε.Ε., μοχλεύοντας δημόσιους πόρους από τα επιχειρησιακά προγράμματα με ιδιωτικούς πόρους.

Μέσω της σύναψης της Σύμβασης Χρηματοδότησης για τη σύσταση του Χαρτοφυλακίου Jessica, η ΕΤΕπ ορίζεται ως συνδιαχειριστής του και το Ταμείο Χαρτοφυλακίου έχει ως ρόλο τη διαμόρφωση του σχεδιασμού εφαρμογής της πρωτοβουλίας και τη συγκέντρωση πόρων από τα Ε.Π. για τη πραγματοποίηση δράσεων αστικής ανάπτυξης.

¹⁴⁷ Βπλ. Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας: <http://www.mindev.gov.gr/?p=1693>, 3.11.2011

Το συνολικό ποσό ανήλθε στα 258 εκ. ευρώ τα οποία κατανέμονται ως εξής¹⁴⁸:

ΕΠ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΟΙ ΠΟΡΟΙ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΛΟΤΟΥΜΕΝΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΕΙΣ JESSICA
ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΑΤΤΙΚΗ	50.000.000
ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	10.000.000
ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	10.000.000
ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	20.000.000
ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΗΠΕΙΡΟΥ	ΗΠΕΙΡΟΣ	15.000.000
ΠΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	15.000.000
ΠΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	10.000.000
ΠΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	15.000.000

¹⁴⁸ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κατανομή:

<http://www.jessicafund.gr/index.php/jessica-in-greece/action-plan/allocation-of-resource>, 15-12-2011

ΠΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	28.000.000
ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΗΠΕΙΡΟΥ	ΘΕΣΣΑΛΙΑ	20.000.000
ΠΕΠ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΚΡΗΤΗ	15.000.000
ΠΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΗΠΕΙΡΟΥ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	40.000.000
ΕΠ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ, ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ, ΗΠΕΙΡΟΣ, ΘΕΣΣΑΛΙΑ, ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ, ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ, ΚΡΗΤΗ, ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	10.000.000
ΣΥΝΟΛΟ		258.000.000

Όπως προκύπτει, οι αρχικοί πόροι προέρχονται από τα Π.Ε.Π. και από το Ε.Π. «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη», με βλέψεις για το μέλλον να προστεθούν και άλλοι πόροι από τον τομέα του πολιτισμού και του τουρισμού.

Στη συνέντευξη τύπου που ακολούθησε της υπογραφής αναφέρεται ότι στο άμεσο μέλλον θα εκδοθούν οι Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις σύστασης του Ταμείου Χαρτοφυλακίου και του Επενδυτικού Συμβουλίου, θα διαμορφωθεί το Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου σύμφωνα με τους κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων και θα ακολουθηθούν οι σχετικές διαδικασίες του προγράμματος Δημόσιων

Επενδύσεων, ώστε να ενταχθούν οι πράξεις του Jessica στα Ε.Π. και να ολοκληρωθεί η διαθεσιμότητα των πόρων. Αναφέρεται επίσης ότι επιθυμητό στόχο αποτελεί η σύσταση των ΤΑΑ έως τα τέλη του 2010 ή το αργότερο έως τις αρχές του 2011.

Όπως προκύπτει από τη σύμβαση ο τρόπος λειτουργίας θα είναι ο εξής: το Ταμείο Χαρτοφυλακίου θα επιλέξει μέσα από διαγωνισμό τα ΤΑΑ με βάση τα επιχειρησιακά σχέδια που θα έχουν προταθεί. Τα σχέδια αυτά θα αφορούν αναπτυξιακές παρεμβάσεις αστικών αναπλάσεων και αστικής ανάπτυξης.

Η επιλογή των ΤΑΑ θα πρέπει να είναι σύμφωνη με την επενδυτική στρατηγική, να εναρμονίζεται με τους στόχους των Ε.Π. και να εγκρίνεται από το επενδυτικό Συμβούλιο, το οποίο προβλέφθηκε ότι θα συσταθεί.

Το Ταμείο Χαρτοφυλακίου διοχετεύει σταδιακά τους διαθέσιμους πόρους από τα Ε.Π. προς τα ΤΑΑ για την εκτέλεση των προγραμμάτων που θα έχουν ήδη υποβληθεί. Τα ΤΑΑ μοχλεύουν κατά αυτόν τον τρόπο τους διαθέσιμους πόρους και τους επενδύουν για την εκτέλεση συγκεκριμένων ολοκληρωμένων προγραμμάτων αστικής ανάπλασης και ανάπτυξης. Μέσω των Ταμείων αυτών, θα μπορούν να χορηγούνται χρηματοδοτήσεις για έργα με τη μορφή δανείων ή ιδίων κεφαλαίων.

Λόγω της ευελιξίας που παρέχει η Jessica, τα οφέλη της σύμβασης συνοψίζονται ως εξής:

- Δίνεται η δυνατότητα για άμεση απορρόφηση των κονδυλίων των Διαρθρωτικών Ταμείων
- Η διαχείριση γίνεται από την ΕΤΕπ, άρα είναι πιο εφικτή η αποφυγή διαχειριστικών προβλημάτων και δυσλειτουργιών
- Η μόχλευση των πόρων βοηθάει στην υλοποίηση έργων που λόγω ανεπάρκειας πόρων θα ήταν δύσκολο να ολοκληρωθούν, μιλάμε για δάνεια με πολύ ευνοϊκό επιτόκιο, τα οποία θα χρηματοδοτήσουν ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις σε επίπεδο περιφερειών, πόλεων και δήμων.
- Μία καινοτομία που συναντάται είναι ότι οι δήμοι μπορούν να παρέχουν γη ή ακίνητα, τα οποία μέχρι τώρα ήταν αναξιοποίητα και να θεωρηθούν ως δημόσιοι πόροι ώστε να συμπεριληφθούν σε ένα συνολικό αναπτυξιακό σχεδιασμό.

- Η εμπειρία της συνεργασίας ιδιωτικού και δημόσιου τομέα θα αποφέρει μελλοντικά οφέλη για τους εμπλεκόμενους φορείς, αλλά και μέσω της μόχλευσης των πόρων θα ξεπεραστούν οι παρεμβάσεις που εμπίπτουν στον κανόνα «n+2» και θα υπάρξουν αναπτυξιακές παρεμβάσεις διάρκειας που θα ξεπερνούν την χρονική διάρκεια του ΕΣΠΑ.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής συνεισέφερε στο πρόγραμμα 10 εκ. ευρώ κατά τη διάρκεια της συνέντευξης τύπου που ακολούθησε της υπογραφής, αναφέρθηκε στη δυνατή χρησιμοποίηση της Jessica για τη προώθηση της Πράσινης Ανάπτυξης. Καθώς και ότι σε συνεργασία με τις περιφέρειες μπορούν να υλοποιηθούν δράσεις διαχείρισης αποβλήτων ή/και έργα υδροδότησης των Περιφερειών, εκτός της συμμετοχής του Ε.Π. «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη», στο Ταμείο χαρτοφυλακίου Jessica σε συνεννόηση με τις Περιφέρειες να προωθηθούν τα ανωτέρω έργα και να επιτευχθούν οι χρηματοοικονομικοί στόχοι του ΕΣΠΑ στο πρόγραμμα Σταθερότητα και Ανάπτυξη.

Ενάμιση χρόνο μετά, στις 9 Δεκεμβρίου του 2011, ο Υπουργός Ανάπτυξης, Αναταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας πραγματοποίησε την υπογραφή της σύστασης ΤΑΑ στο πλαίσιο του Ταμείου Χαρτοφυλακίου Jessica, για τις Περιφέρειες Αττικής, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων¹⁴⁹. Στο Ταμείο χορηγούνται 85 εκ. ευρώ, όπως αναφέρεται από το ποσό αυτό θα επενδυθούν 50 εκ. ευρώ στην Περιφέρεια Αττικής, 15 εκ. ευρώ στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας και 10 εκ. ευρώ στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων. Τα υπόλοιπα 10 εκ. ευρώ θα επενδυθούν μέσω του Ε.Π. «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» σε οποιοσδήποτε από τις περιφέρειες της χώρας που υπάγονται στον Στόχο 1, δηλαδή Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Βόρειο Αιγαίο, Ήπειρος, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα, Ιόνια Νησιά και Κρήτη¹⁵⁰.

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω το ποσό του ΤΑΑ θα επενδυθεί στους κύριους στόχους της Jessica, δηλαδή σε δράσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της αναβάθμισης της ποιότητας ζωής των κατοίκων των ελληνικών περιφερειών.

¹⁴⁹ Βλπ. <http://www.mindev.gov.gr/?p=6031>, 10/12/2011

¹⁵⁰ Βλπ. όπως παραπάνω: <http://www.mindev.gov.gr/?p=6031>, 10/12/2011

Στις 24 Νοεμβρίου του 2011 επίσης, είχε υπογραφεί η πρώτη σύμβαση για την ενεργοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου Jessica, στην Περιφέρεια Κρήτης¹⁵¹. Η ΕΤΕπ υπέγραψε τη σύμβαση για την ίδρυση του ΤΑΑ με την κοινοπραξία της Παγκρήτιας Συνεταιριστικής Τράπεζας και του Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου (ΤΤ Hellenic Postbank) με στόχο την προώθηση έργων αστικής ανάπτυξης στην Περιφέρεια της Κρήτης. Το ΤΑΑ λειτουργεί στο πλαίσιο του Ταμείου Χαρτοφυλακίου Jessica στο πλαίσιο της ΕΤΕπ που ιδρύθηκε το 2010 σε συνεργασία με το Υπουργείο Ανάπτυξης, Αναταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, με στόχο τη χρησιμοποίηση των χρημάτων των διαρθρωτικών Ταμείων για επενδύσεις σε αστικές περιοχές.

Η ΕΤΕπ και σε αυτή την περίπτωση συμμετέχει ως διαχειριστής του Ταμείου Χαρτοφυλακίου Jessica στην Ελλάδα. Με στόχο πιο ανταγωνιστικές και βιώσιμες αστικές περιοχές στην Περιφέρεια της Κρήτης, το ΤΑΑ θα επενδύσει περίπου 15 εκ. ευρώ τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Το Επενδυτικό Χαρτοφυλάκιο μπορεί να περιλαμβάνει έργα σε αστικές περιοχές, όπως η αποκατάσταση υποβαθμισμένων περιοχών, βασικά έργα υποδομής, ανάπτυξη συνεταιριστικών σχηματισμών υψηλής τεχνολογίας, υποδομών προστιθέμενης αξίας, δίκτυα ενέργειας και διαχείριση υδάτων.

Στις 9 Δεκεμβρίου του 2011 η Ελλάδα προχώρησε σε μία ακόμη πράξη που ενδέχεται να συνεισφέρει στην επιθυμητή ενίσχυση της ανάπτυξης, υπογράφηκε η χορήγηση 50 εκ. ευρώ στην Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα για τη χρηματοδότηση επενδύσεων μικρομεσαίων επιχειρήσεων και επενδύσεων μικρής και μεσαίας κλίμακας στους τομείς της βιομηχανίας, του τουρισμού, των υπηρεσιών, των υποδομών, της ενέργειας, της προστασίας του περιβάλλοντος, της υγείας, της παιδείας στο σύνολο της χώρας¹⁵².

12.3.Μικροδάνεια-Μικροπιστώσεις

Όπως αναφέρθηκε ήδη η Ε.Ε. εκτός της λογικής των επιχορηγήσεων που παρέχονται προς τα κράτη μέλη, πλέον χρησιμοποιεί και άλλους τρόπους χρηματοδότησης. Ξεφεύγοντας από τη λογική των δύο προηγούμενων

¹⁵¹ Βλπ. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=BEI/11/176&type=HTML>, 10/12/2011

¹⁵² Βλπ. <http://www.mindev.gov.gr/?p=6031>, 10/12/2011

πρωτοβουλιών, όπου το αντικείμενό τους είναι συγκεκριμένο και προσανατολισμένο στην πρώτη στην παροχή τεχνικής βοήθειας και στη δεύτερη στη βιώσιμη ανάπτυξη των αστικών περιοχών περνάμε στην ενίσχυση των επιχειρήσεων. Η ενίσχυση αυτή προωθείται μέσα από δύο διακριτές πρωτοβουλίες (Jeremie και Jasmine). Πριν γίνει όμως η ανάλυση αυτών θα πρέπει πρώτα να ερμηνευτεί το γενικότερο πλαίσιο που προωθείται από την Ε.Ε. καθώς οι πρωτοβουλίες αυτές αποτελούν τρόπους για την παροχή βοήθειας σε επίπεδο κρατών μελών.

Έτσι, η Ε.Ε. προωθεί το πρόγραμμα μικροπιστώσεων, το οποίο αντιστοιχεί στην ικανότητα της για παροχή δανείων προς αυτοαπασχολούμενους και επιχειρήσεις με λιγότερους από δέκα υπαλλήλους. Τα δάνεια αυτά δεν έχουν τη διαδεδομένη μορφή του όρου, αλλά αφορούν την παροχή εγγυήσεων, δανείων ή ιδίων κεφαλαίων σε ενδιάμεσους φορείς οι οποίοι στη συνέχεια χορηγούν δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις ή συνεισφέρουν σε αυτές ίδια κεφάλαια. Τα μικροδάνεια όμως αυτά δεν θα πρέπει να ξεπερνούν το ποσό των 25.000 ευρώ¹⁵³.

Η λειτουργία του προγράμματος είναι ως εξής, ο εν δυνάμει επιχειρηματίας ή ο επιχειρηματίας που θέλει να επεκτείνει τη δραστηριότητα του απευθύνεται σε φορείς παροχής μικροπιστώσεων στη χώρα του για την παροχή βοήθειας, όμως ο φορέας αυτός θα πρέπει να συμμετέχει με τη σειρά του σε μια από τις ακόλουθες πρωτοβουλίες της Ε.Ε.:

1. Στο Πρόγραμμα - Πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία, το οποίο εμφανίζεται με το ακρόνυμο CIP (Competitiveness and Innovation Framework Programme¹⁵⁴). Το πρόγραμμα CIP στηρίζει μικροεπιχειρηματίες ώστε να ξεκινήσουν ή να επεκτείνουν την επιχείρησή τους¹⁵⁵.
2. Στον ευρωπαϊκό μηχανισμό Progress, ο οποίος χορηγεί μικροδάνεια σε άτομα που έχουν χάσει τη δουλειά τους και επιδιώκουν να ανοίξουν μία δική τους επιχείρηση ή σε άτομα που θέλουν να επεκτείνουν την επιχείρησή τους αλλά δεν έχουν τη δυνατότητα να πάρουν δάνειο από κάποιο τραπεζικό ίδρυμα. Ο μηχανισμός δεν χρηματοδοτεί απευθείας τους επιχειρηματίες, όμως δίνει τη

¹⁵³ Βλ.π. http://ec.europa.eu/contracts_grants/microfinance_el.htm, 15/12/2011

¹⁵⁴ Βλ.π. http://ec.europa.eu/cip/eip/access-finance/index_en.htm, 15/12/2011

¹⁵⁵ Βλ.π. http://ec.europa.eu/environment/sme/funding/funding_en.htm#8, 05/01/2012

δυνατότητα σε επιλεγμένους παρόχους μικροχρηματοδοτήσεων στην Ε.Ε. να αυξήσουν τα ποσά που δανείζουν μέσω των ακόλουθων ενεργειών¹⁵⁶:

- Μέσω εγγυήσεων στους παρόχους και κατά συνέπεια αναλαμβάνει από κοινού τον κίνδυνο ζημιάς.
- Μέσω χρηματοδότησης για την αύξηση των ποσών που μπορούν να διατεθούν για μικροδάνεια.

Οι πάροχοι μικροπιστώσεων μπορεί να είναι ιδιωτικές ή δημόσιες τράπεζες, μη τραπεζικά ιδρύματα μικροπιστώσεων και μη κερδοσκοπικές οργανώσεις¹⁵⁷. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει τέτοιος πάροχος που να δικαιούται να λάβει μέρος στο πρόγραμμα Progress, αντίστοιχα στην Κύπρο είναι η Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα ΛΤΔ¹⁵⁸.

3. Στη πρωτοβουλία Jeremie. Όπως αναλύεται και πιο κάτω τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων για τη στήριξη των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Σε κάποιες χώρες οι φορείς χορήγησης μικροπιστώσεων επωφελούνται από την παροχή τόσο των εγγυήσεων, όσο και των δανείων ή/και των ιδίων κεφαλαίων.
4. Στην πρωτοβουλία Jasmine, η οποία απευθύνεται αποκλειστικά σε μη τραπεζικούς φορείς χορήγησης μικροπιστώσεων. Η Jasmine θα αναλυθεί διεξοδικά πιο κάτω, όμως σε αυτό το σημείο θα πρέπει απλώς να αναφερθεί ότι ενισχύει την ικανότητα των φορέων αυτών και τους βοηθά να αποκτήσουν βιωσιμότητα στην πιστωτική αγορά. Η παροχή της πρωτοβουλίας διαφοροποιείται από τις ανωτέρω καθώς αφορά σε χρηματοδοτική στήριξη όσο και σε τεχνική βοήθεια.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη την ύφεση που πλήττει τα ευρωπαϊκά κράτη και την χρηματοπιστωτική κρίση, προωθεί μεταξύ άλλων, τρόπους ενίσχυσης των ΜΜΕ, καθώς θεωρεί ότι είναι ένας από τους πιο ευάλωτους τομείς όταν μειώνονται οι πιστώσεις. Επίσης, η δυσκολία εξεύρεσης πιστώσεων οφείλεται αρχικά στην κρίση του τραπεζικού τομέα, αλλά στη συνέχεια και στην αναμενόμενη απροθυμία των πιστωτικών ιδρυμάτων για ανάληψη κινδύνων. Οι δύο ανωτέρω λόγοι

¹⁵⁶ Βλπ. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=836>, 15/12/2011

¹⁵⁷ Βλπ. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=983&langId=el>, 15/12/2011

¹⁵⁸ Βλπ. <http://www.ccb.coop.com.cy/content/BankingOperations/finaletop.pdf>, 15/12/2011

οδήγησαν στη μείωση των δραστηριοτήτων των ΜΜΕ και στη μείωση των επενδύσεων ιδίως στην καινοτομία, κάτι που η Επιτροπή προσπαθεί να αποφύγει¹⁵⁹.

Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση ιδίως για τις νεοσύστατες και ΜΜΕ έχει τεράστια σημασία. Η Επιτροπή στην Ανακοίνωση της (COM(2008) 876 τελικό) αναφέρει ότι στηρίζει τη χρήση των εξελισσόμενων χρηματοδοτικών μέσων κατά τρόπο συμπληρωματικό στο πλαίσιο-πρόγραμμα της Ε.Ε. για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία όσο και της πολιτικής για την συνοχή. Για την περαιτέρω ενίσχυση των επιχειρήσεων άλλωστε σύναψε και έθεσε σε εφαρμογή το σχέδιο Jeremie, καθώς θεωρεί ότι σε μια περίοδο τόσο σοβαρής οικονομικής κρίσης και περιορισμού των δημοσιονομικών πόρων, αποτελεί επιτακτική ανάγκη η στροφή από τα παραδοσιακά μοντέλα προς τα ανταποδοτικά χρηματοδοτικά μέσα.

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί σημαντικό το ρόλο των πολύ μικρών επιχειρήσεων και των μορφών χρηματοδότησης που ταιριάζουν στις ανάγκες τους, για αυτό και στις 10/09/2008 σύναψε και έθεσε σε εφαρμογή το πρόγραμμα Jasmine.

Μέσω αυτού μπορεί να υπάρξει εφαρμογή διαφόρων μορφών τεχνικής και χρηματοοικονομικής βοήθειας κατά κύριο λόγο προς μη τραπεζικά ιδρύματα που παρέχουν πιστώσεις με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών τους, την επέκτασή τους και να καταφέρουν να γίνουν πιο βιώσιμα. Τέλος, για την εφαρμογή του Jasmine υπάρχει ένα προπαρασκευαστικό στάδιο 3 ετών (2009-2011) με συνολικό προϋπολογισμό 50 εκ. ευρώ¹⁶⁰. Στη συνέχεια, θα γίνει εκτενής ανάλυση της πρωτοβουλίας Jeremie και Jasmine, καθώς αποτελούν τα νέα χρηματοδοτικά μέσα της Ε.Ε. που μας ενδιαφέρουν.

Γ. JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises)¹⁶¹

Οι κοινοί ευρωπαϊκοί πόροι για τις μικρές και τις μεσαίες επιχειρήσεις. Η πρωτοβουλία δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή από κοινού με την ΕΤΕπ με στόχο τη χρήση μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση μέσω των παρεμβάσεων των

¹⁵⁹ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες : «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών - Πολιτική για τη συνοχή: επενδύοντας στην πραγματική οικονομία», COM(2008) 876 τελικό

¹⁶⁰ Βλπ. <http://eur.lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008DC0876>, 6/01/2012

¹⁶¹ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/the_funds/instruments/jessica_en.cfm#1, 10/12/2011

Διαρθρωτικών Ταμείων. Έτσι, οι χώρες της Ε.Ε. έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν ένα μέρος των χρηματοδοτήσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων για να τα επενδύσουν σε ανακυκλούμενα μέσα, όπως είναι τα Ταμεία κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου, δανειοδοτήσεων ή εγγυήσεων¹⁶². Τα Ταμεία αυτά στηρίζουν¹⁶³:

- Τη σύσταση νέων επιχειρήσεων ή την επέκταση των υφιστάμενων.
- Πρόσβαση (ιδιαίτερα ΜΜΕ) επιχειρήσεων σε επενδυτικά κεφάλαια, με σκοπό είτε τον εκσυγχρονισμό, τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων τους, είτε την ανάπτυξη νέων προϊόντων, την εξασφάλιση και τη διεύρυνση της πρόσβασης τους στην αγορά.
- Προσανατολισμένη έρευνα και ανάπτυξη στις επιχειρήσεις, μεταφορά τεχνολογίας, καινοτομία και επιχειρηματικότητα
- Τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των παραγωγικών δομών, για μείωση του ποσοστού άνθρακα
- Παραγωγικές επενδύσεις που δημιουργούν αλλά και που διασφαλίζουν θέσεις εργασίας.

Ο τρόπος λειτουργίας της πρωτοβουλίας Jeremie ξεκινά από τη χρήση των χρηματοδοτήσεων του ΕΤΠΑ, οι οποίες καταβάλλονται σε Ταμεία δανειοδοτήσεων, εγγυήσεων ή κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου, ώστε αυτά να επενδυθούν σε επιχειρήσεις. Οι αποδόσεις των επενδύσεων επανεπενδύονται σε επιχειρήσεις. Με αυτόν τον τρόπο υπάρχει μια «δεξαμενή» χρημάτων που χρησιμοποιείται αρκετές φορές, ανακυκλώνοντας δημόσιες χρηματοδοτήσεις, μοχλεύοντας κεφάλαια και αυξάνοντας τη βιωσιμότητα και τον αντίκτυπο των δημόσιων πόρων που διατίθενται προς τις ΜΜΕ.

Από την άλλη, μπορεί να δοθεί η δυνατότητα στις διαχειριστικές αρχές να διοχετεύσουν πόρους του προγράμματος μέσω Ταμείων Συμετοχών (ΤΣ), τα οποία συστήνονται για να επενδύσουν σε πολλά επενδυτικά ταμεία. Η επιλογή αν και δεν είναι υποχρεωτική δίνει παρόλα αυτά το πλεονέκτημα στις διαχειριστικές αρχές να αναθέσουν σε έμπειρους επαγγελματίες την εκτέλεση ορισμένων εργασιών για την

¹⁶² Βλπ. http://www.eif.org/what_we_do/jeremie/index.htm, 10/12/2011

¹⁶³ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jeremie_el.cfm#2, 10/12/2011

υλοποίηση της πρωτοβουλίας¹⁶⁴. Με τον τρόπο αυτό, οι διαχειριστικές αρχές μπορούν να αξιολογήσουν την εμπειρογνωμοσύνη του ιδιωτικού ή/και του τραπεζικού τομέα, αναβαθμίζοντας την αποδοτικότητα των επενδύσεων τους σε επιχειρήσεις.

12.3.1. Η χρήση του Jeremie στην Ελλάδα

Η πρωτοβουλία χρησιμοποιείται στην χώρα μας μέσω της παροχής ευνοϊκών δανείων επιμερισμού ρίσκου για νεοϊδρυθείσες πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν έως και 3 χρόνια λειτουργίας και προσωπικό μέχρι πενήντα άτομα¹⁶⁵. Το ποσό που μπορεί να διατεθεί για την Ελλάδα μέσω της πρωτοβουλίας ανέρχεται στα 120.000.000 (60 εκ. ευρώ ιδιωτική και 60 εκ. ευρώ δημόσια συμμετοχή). Οι επιλεγέντες Ενδιάμεσοι Οργανισμοί για την Ελλάδα έχουν οριστεί οι εξής τράπεζες: Εθνική Τράπεζα και η Alpha Bank, οι οποίες θα συνεισφέρουν αντίστοιχο με τη δημόσια δαπάνη ποσό (60 εκατ. ευρώ), ώστε να επιμεριστεί ο κίνδυνος και να μειωθούν οι απαιτούμενες εξασφαλίσεις και τα επιτόκια για τη χορήγηση των δανείων.

Η υποβολή αιτήσεων από επιχειρήσεις μπορούσε να ξεκινήσει από τις 22/2/2011 έως εξαντλήσεως του προϋπολογισμού. Η χρηματοδότηση μέσω της πρωτοβουλίας γίνεται στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και των Π.Ε.Π. Μακεδονίας - Θράκης, Κρήτης και Νήσων Αιγαίου, Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας - Ηπείρου και Αττικής με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁶⁶.

Επιπλέον, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η πρωτοβουλία δεν αφορά όλες ανεξαιρέτως τις επιχειρήσεις που έχουν τα κάτωθι κριτήρια. Υπάρχουν και κάποιοι περιορισμοί, έτσι εξαιρούνται συμμετοχής οι επιχειρήσεις που εντάσσονται σε μία από τις παρακάτω κατηγορίες¹⁶⁷:

- έχουν υποστεί κυρώσεις για παραβίαση κανόνων είτε κοινοτικής είτε εθνικής νομοθεσίας κατά το χρόνο υποβολής και εξέτασης της αίτησης, αλλά και

¹⁶⁴ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jeremie_el.cfm#3, 10/12/2011

¹⁶⁵ Βλπ. <http://www.espa.gr/el/Pages/Proclamationsfs.aspx?item=1546>, 5/01/2012

¹⁶⁶ Βλπ. <http://www.espa.gr/el/Pages/Proclamationsfs.aspx?item=1546>, 5/01/2012

¹⁶⁷ Βλπ. <http://epixeirein.gr, 2011/05/23/jeremie>, 07/01/2012

καθόλη τη διάρκεια των δανείων δεν θα πρέπει να έχουν διαπράξει οποιαδήποτε παρατυπία, σύμφωνα με τις κοινοτικές προβλέψεις της νομοθεσίας περί διαρθρωτικών ταμείων

- έχουν χαρακτηριστεί ως προβληματικές κατά την έννοια των κατευθυντήριων γραμμών για τις προβληματικές επιχειρήσεις (EEC244/1.10.2004)
- εκκρεμεί σε βάρος τους απόφαση ανάκτησης
- να έχουν ληξιπρόθεσμες οφειλές σε Τράπεζες

Τα δάνεια τα οποία παρέχονται προς τις επιχειρήσεις μέσω της συμμετοχής στην πρωτοβουλία Jeremie θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για απόκτηση επαγγελματικής στέγης ή επαγγελματικού εξοπλισμού ή ως κεφάλαια κίνησης επέκτασης δραστηριοτήτων, δηλαδή για αγορά πρώτων υλών και εμπορευμάτων. Δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα παρεχόμενα χρήματα για λειτουργικές ανάγκες των επιχειρήσεων π.χ. για τη μισθοδοσία του προσωπικού ή για πληρωμή του ενοικίου της επιχείρησης.

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των δανείων αυτών είναι ότι έχουν πολύ χαμηλό επιτόκιο (το πολύ 4%) και δίνεται με βάση τους όρους δανεισμού της κάθε τράπεζας αλλά και τους όρους της πρωτοβουλίας Jeremie. Όπως αναφέρεται στο website της Εθνικής Τράπεζας το επιτόκιο των δανείων ξεκινά από 2,93%, λόγω της συγχρηματοδότησης με το ΕΤΠΑ (σε ποσοστό 50%), και διαμορφώνεται ανάλογα με τις εξασφαλίσεις και τη διάρκεια λειτουργίας της επιχείρησης¹⁶⁸. Αντίστοιχα, το επιτόκιο της Alpha Bank είναι κυμαινόμενο και ορίζεται από το Alpha Προνομιακό Επιτόκιο, σήμερα 5,90%, με ένα περιθώριο διαφοροποίησης ανάλογα με τις εξασφαλίσεις της επιχείρησης. Λόγω της συμμετοχής της Τράπεζας στην πρωτοβουλία JEREMIE το επιτόκιο αυτό αφορά μόνο το 50% του δανείου, καθώς το υπόλοιπο είναι άτοκο λόγω της συμμετοχής πόρων του ΕΤΠΑ. Συνεπώς η τελική επιτοκιακή επιβάρυνση της επιχείρησης ανέρχεται σήμερα στο 3,95%, πλέον εισφοράς του Ν.128/75 (0,60%)¹⁶⁹. Όσον αφορά την περίοδο αποπληρωμής, αυτή κυμαίνεται από 36 έως 72 μήνες, στην περίοδο αυτή συμπεριλαμβάνεται και η

¹⁶⁸Βλπ.http://www.nbg.gr/wps/portal!/ut/p/c0/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3jXIFNnSzcPIwMDDx8zAyMfswAjZz83I28XI_3g1Bz9gmxHRQDGJM_r/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/NBGgr/nbg+site/business/small+and+medium+enterprises/financing/sygrhmatodotoymena_daneia_jeremie#, 07/01/2012

¹⁶⁹Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: <http://www.alpha.gr/page/default.asp?id=8218>, 07/01/2012

περίοδος χάριτος¹⁷⁰. Η Εθνική Τράπεζα ορίζει ότι θα πρέπει να γίνεται τρίμηνη καταβολή των δόσεων, κάτι που δεν ισχύει στην Alpha Bank, καθώς η καταβολή δόσεων διαμορφώνεται μετά από συμφωνία.

Το ποσό που διατίθεται από την Εθνική Τράπεζα θα διατεθεί σύμφωνα με την εξής γεωγραφική κατανομή όπως παρουσιάζεται στον πίνακα¹⁷¹:

Περιφέρειες	Ποσό δανείων σε εκατομύρια ευρώ
Αττική	9,325
Κεντρική Μακεδονία	7,35
Δυτική Μακεδονία	3,475
Νότιο Αιγαίο	0,75
Στερεά Ελλάδα	3,10
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Θεσσαλία, Ήπειρος, Ιόνια Νησιά, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη	36,00
Σύνολο	60,00

Αντίστοιχη κατανομή δεν υπάρχει στην Alpha Bank, η οποία ακολουθεί έναν άλλο διαχωρισμό. Τα συγχρηματοδοτούμενα δάνεια που παρέχονται μέσω της συμμετοχής στην πρωτοβουλία Jeremie μπορούν να παρασχεθούν στις εξής κατηγορίες¹⁷²:

1. προς μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις έως 100.000 ευρώ
2. (Jeremie II) προς πολύ μικρές έως 25.000 ευρώ - Microfinance)
3. (Jeremie II) προς μεσαίες, μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις έως 500.000 ευρώ όμως που δραστηριοποιούνται στον τομέα ICT - Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών.

¹⁷⁰ Βλπ. <http://epixeirein.gr/2011/05/23/jeremie>, 07/01/2012

¹⁷¹ Βλπ. http://www.nbg.gr/wps/portal/!ut/p/c0/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3jXIFNnSzcPIwMDDx8zAyMfswAjZz83I28XI_3g1Bz9gmxHRQDGJM_r/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/NBGgr/nbg+site/business/small+and+medium+enterprises/financing/sygrhmatodotomena_daneia_jeremie#, 07/01/2012

¹⁷² Βλπ. <http://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=9632>, 07/01/2012

12.3.2. Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Το ΕΤαΕ παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στα πλαίσια της τέταρτης πρωτοβουλίας, Jasmine. Πριν περάσουμε στην ανάλυση της πρωτοβουλίας θα αναφερθούν κάποια βασικά χαρακτηριστικά του ταμείου και ο ρόλος του προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ο ρόλος του έγκειται στο να τις βοηθήσει να βρουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση που χρειάζονται. Το ΕΤαΕ σχεδιάζει και αναπτύσσει κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου και μέσα εγγυήσεων, που απευθύνονται στον ανωτέρω κλάδο. Με αυτόν τον τρόπο, το ΕταΕ προωθεί τους στρατηγικούς στόχους της Ε.Ε. για την υποστήριξη της καινοτομίας, της ανάπτυξης, της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης.

Η συνολική δέσμευση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων στον τομέα των Ιδιωτικών Μετοχικών Κεφαλαίων ανήλθε στα 4,5 δις ευρώ μέχρι το τέλος του 2008. Με επενδύσεις σε πάνω από 290 ταμεία, αναδείχθηκε ως ο κύριος παράγοντας στα ευρωπαϊκά κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, λόγω της κλίμακας και του σκοπού των επενδύσεων του ιδιαίτερα σε τομείς υψηλής τεχνολογίας και σε τομείς πρώιμου σταδίου.

Η συνολική του δέσμευση σε εγγυήσεις ανήλθε στα 11,6 δις ευρώ σε 190 δραστηριότητες μέχρι τα τέλη του Αυγούστου του 2008, χαρακτηρίζοντας το ως τον κύριο ευρωπαϊκό εγγυητή των ΜΜΕ και κορυφαίο εγγυητή μικροχρηματοδοτικών εγγυήσεων.

Από τότε που ξεκίνησαν οι δραστηριότητες του στον τομέα των ΜΜΕ έχει έμμεσα βοηθήσει πάνω από 810.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις και επίσης, συνέβαλε σημαντικά στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη της Ευρώπης¹⁷³.

Δ. JASMINE (Joint Action to Support Micro-finance Institutions in Europe)¹⁷⁴

Η κοινή δράση για τη στήριξη μικροχρηματοπιστωτικών οργανισμών στην Ευρώπη έχει ως στόχο την παροχή τεχνικής βοήθειας αλλά και χρηματοοικονομικής υποστήριξης σε μη τραπεζικούς φορείς μικροπιστώσεων. Επίσης, τους παρέχει βοήθεια ώστε να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών τους (π.χ. χρηστή

¹⁷³ Βλπ. http://www.european-microfinance.org/data/file/section_microfinance_europe/ue_microfinance/jasmine-flysheets.pdf, 15/01/2012

¹⁷⁴ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jasmine_en.cfm#2

διακυβέρνηση, συστήματα πληροφορικής, διαχείριση κονδυλίων και στρατηγικός σχεδιασμός), να επεκταθούν αλλά και να γίνουν βιώσιμοι. Ως πάροχοι μικροπιστώσεων σύμφωνα με το πλαίσιο της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος Jas-BE/2011/06 θεωρούνται¹⁷⁵:

- Greenfield οργανισμοί μικροχρηματοδοτήσεων
- Έμπειροι οργανισμοί μικροχρηματοδοτήσεων
- Εξουσιοδοτημένες τράπεζες.

Ως οργανισμός μικροχρηματοδοτήσεων θεωρείται κάθε μη τραπεζικός οργανισμός καταβολής μικροπιστώσεων. Και τέλος, ως μικροπίστωση θεωρείται κάθε δάνειο κάτω από 25.000 ευρώ που καταβάλλεται για να υποστηρίξει κυρίως δραστηριότητες αύξησης εισοδήματος σε άτομα που δεν έχουν πρόσβαση γενικά σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και συγκεκριμένα σε δάνεια.

Με ένα συνολικό ποσό περίπου 50 εκ. ευρώ, το Jasmine χρηματοδοτείται από την ΕΤΕπ και άλλες ενδεχόμενες τράπεζες - συνεργάτες με πρόσθετη χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το Jasmine διαχειρίζεται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, το οποίο παρέχει στα μικροχρηματοδοτικά ιδρύματα πηγές χρηματοδότησης με τη μορφή δανείων ή ιδίων κεφαλαίων αλλά και τεχνικής βοήθειας. Μια ομάδα του ΕΤαΕ επεξεργάστηκε την εφαρμογή της πρωτοβουλίας και ανέπτυξε τα λειτουργικά χαρακτηριστικά της: παροχή τεχνικής βοήθειας, διάδοση βέλτιστων πρακτικών, χρηματοδότηση μικροχρηματοδοτικών ιδρυμάτων¹⁷⁶.

Έτσι, η νέα πρωτοβουλία Jasmine αποσκοπεί, στην προώθηση ορθών πρακτικών στο πεδίο των μικροπιστώσεων και στην εκπόνηση ενός κώδικα δεοντολογίας για τους οργανισμούς μικροπιστώσεων¹⁷⁷. Όπως ανέφερε ο Philippe Delvaux, συντονιστής της Jasmine στη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής «Αντί να δημιουργούμε άχρηστο ανταγωνισμό με τα τραπεζικά ιδρύματα που παρέχουν μικροπιστώσεις, προσπαθούμε να επιτύχουμε συνέργειες και να καλύψουμε τα κενά, όπου οι τράπεζες αδυνατούν να παρέμβουν εξαιτίας του υψηλού κόστους που απαιτεί η συνεργασία με μικροεπιχειρηματίες» και επίσης αναφέρει «Αξίζει να

¹⁷⁵ Βλπ. http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/calls-for-expression-of-interest/jasmine-2011-006-call-eoi-beneficiaries.pdf, 13/01/2012

¹⁷⁶ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες : http://www.european-microfinance.org/data/file/section_microfinance_europe/ue_microfinance/jasmine-flysheets.pdf, 13/01/2012

¹⁷⁷ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/index_el.cfm, 08/01/2012

σημειωθεί ότι η πρωτοβουλία μας [...] προκάλεσε ζωνρό ενδιαφέρον από τον τραπεζικό κλάδο». Επιθυμητό στόχο μέσω της εφαρμογής το Jasmine αποτελεί η αύξηση του αριθμού και η ανάπτυξη των δυνατοτήτων και η αξιοπιστία των υφιστάμενων μη τραπεζικών πιστωτικών ιδρυμάτων¹⁷⁸.

Η πρωτοβουλία Jasmine, αποτελεί μια πιλοτική πρωτοβουλία που ξεκίνησε το 2008 μέσω της συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του ομίλου της ΕΤΕπ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η πρωτοβουλία αποτελεί αποτέλεσμα της Ανακοίνωσης (COM (2007)708) της Ε.Ε. το Νοέμβριο του 2007, «Η ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για την προώθηση των μικροπιστώσεων με σκοπό την υποστήριξη της ανάπτυξης και της απασχόλησης»¹⁷⁹. Στόχος της Ανακοίνωσης ήταν να προάγει την ανάπτυξη των μικροπιστώσεων στην Ε.Ε.. Η ανακοίνωση προωθεί τέσσερα διαφορετικά σκέλη:

1. Να βελτιωθεί το νομικό και θεσμικό περιβάλλον στα κράτη μέλη
2. Να αλλάξει το κλίμα σχετικά με την επιχειρηματικότητα
3. Να προαχθεί η διάδοση των καλών πρακτικών
4. Να παρασχεθούν επιπλέον κεφάλαια για τα μικροπιστωτικά ιδρύματα.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων είναι καθοριστικός, καθώς αναλαμβάνει τόσο την οργάνωση της τεχνικής βοήθειας με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη στήριξη της ανάπτυξης μικροχρηματοπιστωτικών οργανισμών όσο και την παροχή οικονομικής ενίσχυσης για την παροχή δανείων (πόροι ΕΤΕ) και κεφαλαίου εκκίνησης (πόροι Ε.Ε.)¹⁸⁰. Μέσω των υπηρεσιών που παρέχει, δίνεται πλέον η δυνατότητα σε περισσότερους επιχειρηματίες και ιδιαίτερος σε μικρές επιχειρήσεις, να αποκτήσουν πρόσβαση σε δάνεια που θα τους επιτρέψουν να μετατρέψουν τις ιδέες τους σε βιώσιμες επιχειρήσεις.

Η συνεισφορά της ΕΤΕπ θα πρέπει να συνδυάζεται με συγχρηματοδότηση κατά 50% και από άλλες τράπεζες. Οι επενδύσεις θα έχουν τη μορφή μεσοπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων δανείων ή/και οιονεί μετοχικού κεφαλαίου. Η μορφή των δανείων και η επιλογή της επενδυτικής στρατηγικής γίνεται σε συνεργασία με τις

¹⁷⁸ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag35/mag35_el.pdf, 12/01/2012

¹⁷⁹ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (COM (2007)708): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0708:FIN:en:PDF>, 08/01/2012

¹⁸⁰ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jasmine_el.cfm#3, 08/01/2012

συνεργάτιδες τράπεζες. Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η πρωτοβουλία Jasmine δεν παρέχει απευθείας ούτε επιχορηγήσεις ούτε απευθείας χρηματοδότηση σε πολύ μικρές επιχειρήσεις¹⁸¹. Το παρακάτω διάγραμμα περιγράφει τον κύκλο εργασιών της πρωτοβουλίας¹⁸²:

Το ΕΤΕπ παρέχει Τεχνική Βοήθεια σε επιλεγμένους οργανισμούς μικροχρηματοδότησης και μικροχρηματοπιστωτικούς παρόχους στην Ε.Ε. με σκοπό να αυξήσει την ποιότητα των εσωτερικών εργασιών τους. Οι υπηρεσίες Τεχνικής Βοήθειας περιλαμβάνουν¹⁸³:

1. Την αξιολόγηση (τη διάγνωση της δομής, της οργάνωσης και του τρόπου λειτουργίας) των επιλεγμένων μικροχρηματοπιστωτικών οργανισμών, είτε την

¹⁸¹ Βλπ. http://www.european-microfinance.org/data/file/section_microfinance_europe/ue_microfinance/jasmine-flysheets.pdf, 08/01/2012

¹⁸² Βλπ. όπως παραπάνω: http://www.european-microfinance.org/data/file/section_microfinance_europe/ue_microfinance/jasmine-flysheets.pdf, 11/07/2012

¹⁸³ Βλπ. http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/JASMINE/index.htm, 09/01/2012

αξιολόγηση της πιστοληπτικής τους ικανότητας από εξειδικευμένους οργανισμούς. (Microfinanza Rating¹⁸⁴ και Planet Rating¹⁸⁵)

2. Την παροχή εξατομικευμένης εκπαίδευσης για το υπαλληλικό και διευθυντικό προσωπικό του επιλεγμένου χρηματοπιστωτικού οργανισμού από εξειδικευμένους συμβούλους¹⁸⁶ μετά από την αναγνώριση των αδύναμων σημείων τους στο στάδιο της διάγνωσης/αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας τους.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Τεχνική Βοήθεια παρέχεται δωρεάν προς όλους τους δικαιούχους οργανισμούς και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση για την Περιφερειακή Πολιτική.

Μια πρώτη επένδυση υπογράφηκε στο πλαίσιο της Jasmine το Σεπτέμβριο του 2009. Το ίδρυμα Coopest στο Βέλγιο, χορηγεί μικροπιστώσεις σε μη τραπεζικά ιδρύματα στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη, το ποσό κονδυλίων που έλαβε ανέρχεται στα 1,8 εκ. ευρώ¹⁸⁷. Στη συνέχεια, το 2010 μετά από διαγωνισμό που προκηρύχθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων επιλέχθηκαν 15 μη τραπεζικοί πάροχοι μικροπιστώσεων, οι οποίοι έλαβαν τεχνική βοήθεια μέσω της αξιολόγησης και της εκπαίδευσης τους σε 12 μέρες. Οι δικαιούχοι του 2010 παρουσιάζονται στον σχετικό πίνακα. Ακόμη, το 2011, τον τελευταίο χρόνο της εφαρμογής του Jasmine, διενεργήθηκε ένας ακόμη διαγωνισμός και επιλέχθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων τα παρακάτω 10 μη τραπεζικά μικροπιστωτικά ιδρύματα ως πάροχοι μικροπιστώσεων οι οποίοι θα λάβουν τεχνική βοήθεια μέσω του JASMINE.¹⁸⁸:

¹⁸⁴ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: <http://www.microfinanzarating.com>, 09/01/2012

¹⁸⁵ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες: <http://www.planetrating.com/EN/index.php>, 09/01/2012

¹⁸⁶ Οι σύμβουλοι παρέχονται από το Microfinance Center, ένα δίκτυο με βάση την Πολωνία και ενεργό σε Ασία και Αφρική αλλά και στην Ευρώπη.

¹⁸⁷ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag35/mag35_el.pdf, 12/01/2012

¹⁸⁸ Βλπ. http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/JASMINE/index.htm, 09/01/2012

Για το έτος 2010

<i>Χώρες</i>	<i>Πάροχοι μικροπιστώσεων</i>
Βουλγαρία	USTOI Nachala Mikrofond
Γαλλία	Creasol
Ουγγαρία	PRIMOM Mikrohitel FEA
Ιταλία	PerMicro
Ηνωμένο Βασίλειο (Σκωτία)	PSYBT
Ρουμανία	FAER OMRO EXPRESS FINANCE LAM
Ισπανία	CPPAC

Για το έτος 2011

<i>Χώρες</i>	<i>Πάροχοι Μικροπιστώσεων</i>
Βέλγιο	Credal
Βουλγαρία	Nachala Mikrofond Bulgarian Development Bank JOBS MFI
Ιταλία	Fondazione Risorsa Donna
Ρουμανία	Patria Credit ROMCOM Agency for Implementing Projects and Programs for SMEs
Ολλανδία	Qredits
Ηνωμένο Βασίλειο	Manchester Credit Union Business Finance Solutions

Η επιλογή των παρόχων έγινε λαμβάνοντας υπόψη: i) τον κοινωνικό αντίκτυπο που επιτεύχθηκε από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς στην περιφέρεια/χώρα λειτουργίας τους, ii) τη βιωσιμότητα του χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Άλλα κριτήρια που λήφθηκαν υπόψη ήταν η κοινωνική ευαισθητοποίηση τους, η μη τραπεζική κατάσταση τους και ο στρατηγικός σχεδιασμός που να αποδεικνύει τη θέληση τους για οικονομική βιωσιμότητα.

Η πρωτοβουλία λειτουργεί ως το πρώτο στάδιο για τη μετέπειτα δυνατότητα χρηματοδότησης από το ΕΤαΕ - διαχείριση εντολών χρηματοδότησης, στηρίζοντας μη τραπεζικούς μικροχρηματοδοτικούς οργανισμούς ώστε να αναβαθμίσουν τις δραστηριότητές τους και να μεγιστοποιήσουν τον αντίκτυπο των χρηματοδοτικών προϊόντων τους στην ανάπτυξη μικρών επιχειρήσεων και στη μείωση της ανεργίας εντός της Ε.Ε.¹⁸⁹.

Επίσης, στα πλαίσια της Jasmine, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, αναπτύσσονται υπηρεσίες επιχειρηματικής υποστήριξης, όπως η ηλεκτρονική βάση δεδομένων, συμβουλευτική υποστήριξη σε θέματα ορθών πρακτικών και υπηρεσία πληροφόρησης σχετικά με την Jasmine και τις μικροπιστώσεις (Jasmine Helpdesk)¹⁹⁰. Επίσης, έχει αναπτυχθεί ένας εθελοντικός κώδικας δεοντολογίας για τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, γνωστός με την ονομασία Jasmine Code of Good Conduct for Microcredit Provision¹⁹¹. Όπως αναφέρει ο Philippe Delvaux σχετικά με τον εθελοντικό αυτό κώδικα δεοντολογίας, «Αν και μη υποχρεωτικός, επιθυμούμε να καταστεί ένα εγχειρίδιο λειτουργίας των μικροπιστωτικών ιδρυμάτων»¹⁹².

Το Jasmine λειτουργεί συμπληρωματικά στις χορηγήσεις μικροπιστώσεων μέσω της πρωτοβουλίας Jeremie αλλά και τα δύο επίσης λειτουργούν συμπληρωματικά του Μηχανισμού Μικροχρηματοδοτήσεων Progress (που συστάθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και ίσων ευκαιριών). Στόχος και των τριών αποτελεί η αύξηση της πρόσβασης ατόμων στη χρηματοδότηση και εντάσσονται στη γενικότερη επιθυμία της Ε.Ε. για την

¹⁸⁹ Βλπ. http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/JASMINE/index.htm, 09/01/2012

¹⁹⁰ Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jasmine_el.cfm#3, 09/01/2012

¹⁹¹ Βλπ. για περισσότερες πληροφορίες για τον Κώδικα δεοντολογίας για τους μικροχρηματοδοτικούς οργανισμούς: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/doc/code_bonne_conduite.pdf και http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jasmine_cgc_en.cfm, 09/01/2012

¹⁹² Βλπ. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag35/mag35_el.pdf, 12/01/2012

αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας. Το Progress συμπληρώνει το χρηματοδοτικό μέσο Jasmine, καθώς αυξάνει την προσφορά δανείων για ανέργους, που επιθυμούν να ξεκινήσουν τη δική τους επιχείρηση, είτε για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες είτε για ανθρώπους που υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να χάσουν τη δουλειά τους. Οι διαφορές όμως των δύο έγκειται στο ότι το Progress είναι ανοιχτό και σε τραπεζικά ιδρύματα ενώ το Jasmine μόνο σε μη τραπεζικούς οργανισμούς.

Για το 2012 θα επιλεγούν άλλοι 30 ευρωπαϊκοί μη τραπεζικοί πάροχοι μικροπιστώσεων οι οποίοι θα ωφεληθούν από το Jasmine. Η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος ξεκίνησε στις 16 Νοεμβρίου του 2011 και αναμένεται να λήξει στις 15 Απριλίου του 2012. Όπως αναφέρεται στο website του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων, μέσω της Τεχνικής Βοήθειας που παρέχεται στα πλαίσια της Jasmine διευκολύνεται η μελλοντική πρόσβαση σε χρηματοδότηση από τα υπάρχοντα και επικείμενα ευρωπαϊκά προγράμματα. Οι πάροχοι, ακόμη και μετά την επιλογή τους για συμμετοχή στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για Τεχνική Βοήθεια από το Jasmine, δεν έχουν αυτόματα δικαίωμα πρόσβασης στη χρηματοδότηση, αλλά θα πρέπει να εκδηλώσουν ενδιαφέρον χρηματοδότησης στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων¹⁹³. Φορείς που συμμετείχαν σε περασμένα έτη ως δικαιούχοι του Jasmine μπορούν να συμμετέχουν ξανά, αρκεί να έχει περάσει ένα έτος από την τελευταία τους συμμετοχή. Ακόμη μία προϋπόθεση όμως για αυτούς που έχουν συμμετάσχει ξανά είναι ότι αν έχουν λάβει εκτίμηση στο παρελθόν, θα πρέπει επί της ευκαιρίας της δεύτερης συμμετοχής τους στο Jasmine να λάβουν αξιολόγηση.

Τέλος, η πιλοτική αυτή πρωτοβουλία εκτός από όλα τα ανωτέρω που αναφέρθηκαν, στην ερώτηση πώς μπορεί να βοηθήσει μη τραπεζικά χρηματοδοτικά ιδρύματα που είτε βρίσκονται στην φάση της ανάπτυξης είτε όχι, να γίνουν βιώσιμα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι, λόγω της εκτεταμένης ετερογένειας της ευρωπαϊκής αγοράς η Jasmine μπορεί να διευρύνει τον σκοπό των επενδύσεων της. Θα μπορούσε να επεκταθεί σε μικροχρηματοδοτικά ιδρύματα που επιθυμούν να δράσουν σε περιοχές που υποεξυπηρετούνται ή για επέκταση τέτοιων ιδρυμάτων. Επιπλέον, θα μπορούσε να διευρυνθεί προς μικροχρηματοδοτικά ιδρύματα, τα οποία βρίσκονται στη διαδικασία μετατροπής τους σε τράπεζες και τα οποία χρειάζονται κεφάλαια

¹⁹³ Βλπ. http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/calls-for-expression-of-interest/jas-be-2011-06.htm, 13/01/2012

συμμετοχής, αλλά θα μπορούσε ακόμη, να βοηθήσει καθιερωμένα μικροχρηματοδοτικά ιδρύματα που επιθυμούν να ανοίξουν νέα καταστήματα για να αναπτύξουν τα καινοτόμα προϊόντα τους¹⁹⁴.

Συμπεράσματα

Στην τελευταία ενότητα της παρούσας εργασίας θα προσπαθήσω να κάνω μία προσωπική αξιολόγηση των τεσσάρων πρωτοβουλιών και πιθανές συμπληρωματικές πρακτικές εφαρμογές ιδιαίτερα για τις πρωτοβουλίες Jeremie και Jessica μέσα από την έρευνα που έκανα. Αρχικά η φιλοσοφία των τεσσάρων πρωτοβουλιών, (μόχλευση, ανακύκλωση, πηγές κεφαλαίου, διαχείριση κεφαλαίων) τις διαφοροποιεί από τη μέχρι τώρα λογική των επιχορηγήσεων, η οποία πολλές φορές κρίθηκε ως ανεπαρκής. Τα προγράμματα που ίσχυαν πριν από τη συγκεκριμένη προγραμματική περίοδο ειδικά για την Ελλάδα ήταν δαιδαλώδη, δεν επικεντρωνόταν σε στοχευμένες και συγκεκριμένες παρεμβάσεις και η υλοποίηση τους περνούσε μέσα από μια δημόσια γραφειοκρατική διαδικασία που καθιστούσε την υλοποίηση τους και την αξιοποίηση των διαθέσιμων χρημάτων όχι τόσο εύχριστη και εφικτή.

Η ανακύκλωση των πόρων και η μόχλευση τους βοηθάει στην σωστότερη διαχείριση των χρημάτων και στην καλύτερη αξιοποίηση τους, καθώς ο έλεγχος των διαθέσιμων χρημάτων είναι πιο αποτελεσματικός και αναμφισβήτητα ενδεδειγμένος.

Επίσης, η μόχλευση είναι μια πρακτική που δεν εμφανίστηκε τα τελευταία χρόνια, αλλά είναι μια πρακτική που χρησιμοποιούν οι τράπεζες και συγκεκριμένα οι επενδυτικές τράπεζες και θεωρώ ότι στην παρούσα περίοδο μπορεί να φανεί ιδιαίτερα αποτελεσματική, διότι δεν χρειάζεται να παρέχουμε ξανά και ξανά χρήματα όπως συνέβαινε με τις επιχορηγήσεις αλλά έχουμε μία δεξαμενή χρημάτων που επανεπενδύεται, άρα ως εργαλείο θεωρώ ότι είναι ιδιαίτερα ευέλικτο για όλους τους συμμετέχοντες.

Ξεκινώντας από την πρωτοβουλία Jaspers, η οποία αναφέρεται στις νεοεισχωρήσες χώρες, δίνει μια αποτελεσματική βοήθεια με παροχή εξειδικευμένου προσωπικού για την πιο γρήγορη ένταξη των έργων που θα χρηματοδοτηθούν από

¹⁹⁴ Βλπ. http://www.european-microfinance.org/data/file/section_microfinance_europe/ue_microfinance/jasmine-flysheet.pdf, 13/01/2012

την Ε.Ε. και από την άλλη πλευρά, βοηθάει στην πιο αποτελεσματική απορρόφηση των διαθέσιμων κονδυλίων. Η χώρα μας δεν μπορεί να ευνοηθεί άμεσα από την πρωτοβουλία, παρόλα αυτά θεωρώ όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω ότι η βοήθεια θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη για την Ελλάδα, καθώς αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα απορρόφησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων όπως έχει αποδειχθεί.

Παρόλο που δεν είναι μια νεοεισαχθείσα χώρα στους κύκλους της Ε.Ε. θα μπορούσε να ωφεληθεί μέσω της σωστής καθοδήγησης για την χάραξη και ένταξη έργων που θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν και να κερδίσει από την εμπειρία των ειδικών που προσφέρει η πρωτοβουλία, διότι όπως φαίνεται από τα προηγούμενα έτη, υπάρχει ιδιαίτερη ανάγκη για αξιοποίηση των διαθέσιμων κονδυλίων (βλπ. περίπτωση μη απορρόφησης των πόρων του ΕΣΠΑ).

Περνώντας στη δεύτερη πρωτοβουλία, η Jessica θεωρείται ιδιαίτερα εξειδικευμένη και αφορά έργα αστικής ανάπτυξης. Έτσι, κατά την άποψη μου, οι δήμοι και οι περιφέρειες της Ελλάδας θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν τα πλεονεκτήματα που προσφέρει, ώστε να ωφεληθούν σε μία ιδιαίτερα δύσκολη οικονομικά περίοδο για την χώρα μας, καθώς οι περιφέρειες της χώρας χρειάζονται ανάπτυξη η οποία μπορεί να δοθεί μέσω αυτού του τρόπου.

Οι κανονισμοί που ισχύουν για την επιλεξιμότητα των έργων στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας είναι οι ίδιοι που ισχύουν για τη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων, ενώ λαμβάνονται υπόψη και οι ειδικοί περιορισμοί που υφίστανται σε εθνικό επίπεδο από τους σχετικούς άξονες προτεραιότητας των Ε.Π. που συνεισφέρουν στο Jessica. Το χρηματοδοτικό αυτό μέσο, μπορεί να επιτρέψει ιδιαίτερη ευελιξία στη διαχείριση των έργων, με τήρηση όμως και των κανόνων επιλεξιμότητας υπό τον όρο ότι τα έργα που εντάσσονται σε αυτό ανήκουν σε ολοκληρωμένα και βιώσιμα σχέδια αστικής ανάπτυξης.

Μέσω της έρευνας που έκανα και σύμφωνα με το “Final Report. Jessica evaluation study for Greece” που δημοσιεύθηκε το 2008, αναφέρεται ότι σε πολλά έργα που αφορούσαν την αστική ανάπτυξη ήταν ιδιαίτερα αργός ο ρυθμός υλοποίησης τους λόγω της ελληνικής γραφειοκρατίας, των διαδικαστικών εμποδίων και του ελλειπούς νομικού πλαισίου. Επίσης, άλλοι λόγοι που εμπόδιζαν την γρήγορη υλοποίηση τέτοιου τύπου ήταν η μη συνοχή, το γεγονός ότι η χρηματοδότηση τους ήταν μόνο κρατική και δεν ήταν δυνατόν να παράγουν χρηματικά οφέλη ώστε να

λειτουργούν αυτόνομα και να είναι βιώσιμα μετά από τη λήξη της εξωτερικής κρατικής χρηματοδότησης τους.

Η σημασία δημιουργίας τους είναι η συστηματοποίηση αλληλένδετων ενεργειών που αποσκοπεί στην επίτευξη μακροχρόνιας βελτίωσης των οικονομικών, υλικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνθηκών σε μία περιοχή. Το κύριο χαρακτηριστικό της πρωτοβουλίας είναι ότι για τον προσδιορισμό των σχεδίων επιβάλλεται να ακολουθείται μια ολοκληρωμένη προσέγγιση σε τομείς όπως οι αστικές υποδομές, ενέργεια, ενίσχυση ενεργειακής απόδοσης, επαναξιοποίηση βιομηχανικών εγκαταστάσεων, χώροι ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς για τουρισμό ή άλλες αειφόρους χρήσεις.

Η Jessica αναμένεται ότι μπορεί να αποτελέσει ένα καινοτόμο εργαλείο, το οποίο μπορεί να παράγει νέους χρηματοδοτικούς πόρους, να προάγει περισσότερες κοινοπραξίες δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (PPS) και επιπλέον μόχλευση κεφαλαίων από νέες πηγές. Οι κοινοπραξίες δημοσίου και ιδιωτικού τομέα θεωρούνται ζωτικά μέσα για τη δημιουργία δημοσίων project στον τομέα των κατασκευών κι στην παροχή υπηρεσιών σε πολλές χώρες παγκοσμίως. Συνδυάζοντας τις καλύτερες προοπτικές δημοσίου και ιδιωτικού τομέα μπορούν να παρέχουν υπεραξία χρημάτων, μεγαλύτερη αποδοτικότητα και επιτάχυνση της παράδοσης των έργων.

Κατά την άποψη μου, η εμπειρία του ιδιωτικού τομέα και η διαχειριστική ικανότητα του μπορεί να συνεισφέρει ώστε τα έργα που εντάσσονται στην πρωτοβουλία να αποδίδουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα, και τέλος, ας μη λησμονούμε ότι η συνεισφορά του ιδιωτικού τραπεζικού τομέα μπορεί να καλύψει πολλά διαχειριστικά κενά που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στα υπάρχοντα έργα.

Παρόλο που η χώρα μας ήταν το δεύτερο κράτος μέλος της E.E. μετά την Πορτογαλία που συνεργάστηκε με την ΕΤΕπ για την προώθηση αειφόρου αστικής ανάπτυξης, αποτέλεσε τότε (2007) μια καινοτομία της χώρας μας λαμβανομένου υπόψη ότι το 60% του ελληνικού πληθυσμού κατοικεί σε πόλεις. Επίσης, τα ελληνικά αστικά κέντρα αντιμετωπίζουν αρκετά και ποικίλα προβλήματα σχετικά με τους περιορισμούς και τις δυνατότητες ανάπτυξης τους. Παρόλες τις διαφορές τους όμως, παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες σχετικά με τους δυνατούς μηχανισμούς ανάπτυξής τους, σε σχέση με την οικονομική και τη χωρική ανάπτυξη. Μέσω εθνικών και κοινοτικών πολιτικών υπήρξε κάποια ανάπτυξη και βελτίωση των υποδομών και

επιτάχυνση των διαδικασιών, καθώς και οι ενέργειες μέσω του Εθνικού Πλαισίου για τον Χωρικό Προγραμματισμό και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (National Framework for Spatial Planning and Sustainable Development) αποτέλεσαν σημαντικότερες παρεμβάσεις όμως παρόλα αυτά τα μεγάλα αστικά κέντρα αντιμετωπίζουν σημαντικό και με ελεγχόμενο βαθμό αστικοποίησης και έλλειψη από χώρους πρασίνου.

Για να μπορέσει η Jessica να λειτουργήσει στην Ελλάδα θα πρέπει οι Περιφέρειες και οι Δήμοι να ενισχύσουν την διαχειριστική τους ικανότητα, να ειδικευτεί συγκεκριμένο προσωπικό στην προετοιμασία και να εκπαιδευτεί σχετικά με τη δομή των νέων χρηματοδοτικών σχημάτων και πώς αυτά μπορούν να λειτουργήσουν. Άρα δεν χρειάζεται μόνο να υπάρχει η θέληση και να υπάρχει κάποια μορφή καινοτομίας αλλά απαιτείται και η γρήγορη απόκτηση της σωστής και επαρκούς διαχειριστικής ικανότητας, όλα τα ανωτέρω αποτελούν επιτακτική ανάγκη εάν θέλουμε να λειτουργήσει η πρωτοβουλία.

Ενδεικτικές κατηγορίες πράξης αστικής ανάπτυξης, οι οποίες μπορεί να χρηματοδοτηθούν από πόρους του Jessica είναι η ενεργειακή αποδοτικότητα και ΑΠΕ σε δημόσια κτίρια, οι «Καθαρές» αστικές μεταφορές, οι ποδηλατόδρομοι, οι πολυτροπικές μεταφορές, η αποκατάσταση ιστορικών κτιρίων, οι χώροι στάθμευσης και πρασίνου, τα «ευφυή» συστήματα παρακολούθησης και ελέγχου κυκλοφορίας, οι δράσεις οικολογικής καινοτομίας και τέλος, οι δράσεις ανάπτυξης τοπικής καινοτομίας.

Θεωρώ ότι μέσω του Καλλικράτη έχουν γίνει οι πρώτες ενέργειες, η αποκέντρωση υπηρεσιών και η ανάθεση πολλών καθηκόντων προς τους Δήμους δίνει τη βάση για την ανάπτυξη της διαχειριστικής τους ικανότητας. Επιπλέον, η ανάληψη έργων και ευθυνών από τις κατά τόπους υπηρεσίες των Δήμων που παλαιότερα ανήκαν στις Νομαρχίες θα βοηθήσει ώστε να δοθεί η απαραίτητη προσοχή σε έργα αστικής ανάπτυξης καθώς αυτοί είναι γνώστες των τοπικών προβλημάτων και πλέον έχουν την εξουσία που χρειάζεται για να κάνουν τις απαραίτητες παρεμβάσεις.

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα πιστεύω ότι είναι η περιοχή του ιστορικού κέντρου της Αθήνας, όπου μέσω της χρήσης της πρωτοβουλίας μπορεί να προχωρήσει η αλλαγή της όψης του και να δοθούν κίνητρα για την ανάπτυξη του ώστε να καταστεί ένα πολυσύχναστο, εμπορικό αλλά και τουριστικό κέντρο και πάνω απ'όλα με μία πιο «ανθρώπινη όψη». Εκτός από την υλοποίηση των

ποδηλατόδρομων και των πεζόδρομων, τα κίνητρα για μεταφορά καταστημάτων σε εκείνη την περιοχή θα μπορούσαν να μετατρέψουν το κέντρο της Αθήνας σε μία περιοχή που να πληρεί όλες τις προϋποθέσεις για μία περιοχή «υψηλών προδιαγραφών». Εν συνεχεία, η εφαρμογή κοινοπραξιών δημόσιου και ιδιωτικού τομέα θα μπορούσε να προάγει καινοτόμες ιδέες ώστε η ανάπτυξη να είναι πιο ουσιαστική, καθώς τα κρατικά χρήματα δεν θα ήταν αρκετά για μία πραγματική αναμόρφωση.

Όλα τα αναφερόμενα παραπάνω, χρειάζονται αναμφίβολα χρόνο αλλά προσωπικά πιστεύω ότι πάνω απ'όλα χρειάζονται σωστό προγραμματισμό και ο ιδιωτικός τομέας μπορεί να συνεισφέρει ακριβώς σε αυτό το σημείο καθώς έχει σημαντική εμπειρία σε αυτό τον τομέα.

Επίσης, περιοχές υποβαθμισμένες είτε περιοχές που παλαιότερα αποτελούσαν βιομηχανικές ζώνες και πλέον παρακμάζουν κοντά στα αστικά κέντρα μπορούν να ωφεληθούν και να αναπτυχθούν μέσω του Jessica, αλλά και σε αυτή την περίπτωση χρειάζεται η σύσταση του απαραίτητου πλαισίου για τη δημιουργία των απαραίτητων κοινοπραξιών ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Χωρίς αυτά, δεν μπορεί να είναι εφικτή μια ριζική αλλαγή των περιοχών αυτών μόνο με κρατική χρηματοδότηση, που στην παρούσα χρονική στιγμή είναι σχεδόν αδύνατη αλλά αναμφίβολα απαιτείται ανάπτυξη των παρακμαζουσών αυτών περιοχών.

Η πρωτοβουλία Jasmine είναι η πιο καινούρια από τα χρηματοδοτικά εργαλεία και είναι αρκετά δύσκολο να κάνουμε μία ολοκληρωμένη αξιολόγηση της και για αυτό το λόγο θα πρέπει να περιμένουμε να δούμε τα αποτελέσματα του στο άμεσο μέλλον. Όσον αφορά το τι μπορούμε να περιμένουμε από το συγκεκριμένο εργαλείο, μη τραπεζικοί χρηματοδοτικοί οργανισμοί μπορούν να ωφεληθούν και να τους παρασχεθεί η απαραίτητη τεχνική βοήθεια και στη συνέχεια να λάβουν χρηματοδότηση από την ΕΤΕπ. Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό του Jasmine θεωρώ ότι είναι ότι δεν παρέχει άμεση χρηματοδότηση σε επιχειρήσεις, αλλά οι χρηματοδοτήσεις πηγαινούν σε μη τραπεζικούς οργανισμούς και από εκεί προωθούνται στους δικαιούχους.

Για να υπάρξει εφαρμογή του στην Ελλάδα χρειάζεται πολύ περισσότερο από τις υπόλοιπες πρωτοβουλίες να δημιουργηθεί το κατάλληλο πλαίσιο το οποίο σύμφωνα με την γνώμη μου ακόμη δεν είναι διαθέσιμο. Παρόλα αυτά, καθώς μπορεί

να λειτουργήσει συμπληρωματικά με το Jeremie, θα μπορούσε να βοηθήσει ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Αναμφίβολα στην ελληνική επικράτεια είναι αρκετοί οι «εν δυνάμει» δικαιούχοι αυτό το διάστημα που χρειάζονται στήριξη. Άρα, αρχικά με την κατάλληλη διαμόρφωση του νομικού πλαισίου και την άμεση αντίδραση της Πολιτείας θα μπορέσει να φέρει θετικά αποτελέσματα για αυτές τις ομάδες και να αντικαταστήσει ή να ενισχύσει τα υπάρχοντα προγράμματα που απευθύνονται προς αυτά τα άτομα.

Επίσης, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω στην παρούσα εργασία, οι μικροπιστώσεις εκτός από τα μικροδάνεια μπορούν να αποτελέσουν ένα επιπλέον εργαλείο το οποίο θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και να παρέχει σημαντικά αποτελέσματα. Οι μικροπιστώσεις απευθύνονται στις μικρές επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερα από 10 άτομα (το 91% του συνόλου των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων) και σε ειδικές ομάδες όπως άτομα με πολύ χαμηλό εισόδημα, γυναίκες και άνεργοι που επιθυμούν να αυτοαπασχοληθούν αλλά δεν έχουν πρόσβαση στις παραδοσιακές πηγές χρηματοδότησης όπως είναι οι τράπεζες. Οι μικροπιστώσεις κρίνονται συμβατές με την ευρωπαϊκή στρατηγική για ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης και η προώθηση τους θα μπορούσε να βοηθήσει ιδιαίτερα σε μια περίοδο όπως η παρούσα.

Όμως και σε αυτή την περίπτωση η δημιουργία του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου από πλευράς κρατών μελών κρίνεται ως το απαραίτητο πρώτο βήμα για την υλοποίηση του μέσου και στη συνέχεια η καθοδήγηση των ειδικών προς τους δικαιούχους θα πρέπει να συνοδεύει με τη δημιουργία των κατάλληλων μη τραπεζικών φορέων που θα παρέχουν τις γνώσεις αυτές προς τους ενδιαφερόμενους. Δυστυχώς, στην περίπτωση της Ελλάδας ακόμη δεν έχει διευκρινιστεί πλήρως η σημασία του ανωτέρω φορέα και η χρησιμοποίηση του εργαλείου γενικότερα.

Όσον αφορά την πρωτοβουλία Jeremie και στην ερώτηση στο πως οι ελληνικές ΜΜΕ μπορούν να ευνοηθούν από αυτήν. Θεωρώ ότι βρισκόμαστε σε μία ιδιαίτερα δύσκολη συγκυρία, η ανταγωνιστικότητα και η καινοτομία είναι δύο έννοιες οι οποίες αποτελούν σημεία κλειδιά σε αυτήν την περίοδο. Τα νέα χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης με έναν ξεχωριστό τρόπο το καθένα συμβάλλουν και στα δύο και σε αυτή την ενότητα στόχος μου είναι να αναφερθώ για ποιους λόγους.

Σχετικά με το Jeremie, για να δοθεί ένα δάνειο στα πλαίσια της πρωτοβουλίας λόγω του χαμηλού επιτοκίου του η τράπεζα θέλει να εξασφαλίσει ότι θα λάβει τα χρήματα της πίσω καθώς εκτός του ποσοστού της ΕΤΕπ συμμετέχει και η ιδιωτική τράπεζα σε ένα ποσοστό, άρα η αξιολόγηση πριν τη χορήγηση του είναι ενδελεχής για τη διασφάλιση από πλευράς της ιδιωτικής τράπεζας.

Η αξιολόγηση αφορά τα οικονομικά στοιχεία, τόσο την πιστωτική ικανότητα της επιχείρησης, τις γνώσεις που υπάρχουν πάνω στον τομέα του ενδιαφέροντος αλλά και την έρευνα αγοράς για το προϊόν που θέλει η επιχείρηση να παράγει. Όμως, όταν το δάνειο προορίζεται για μία νέα επιχείρηση τότε η αξιολόγηση είναι πιο χαμηλή. Τις περισσότερες φορές το δάνειο πηγαίνει όχι άμεσα στην εταιρεία αλλά έμμεσα, λόγω του ότι τα χρήματα πηγαίνουν από την τράπεζα προς τους προμηθευτές της εταιρείας και όχι άμεσα προς αυτήν, λόγω του ότι η τράπεζα θέλει να διασφαλίσει ότι θα αξιοποιηθούν τα χρήματα ακριβώς για τον λόγο που ζητήθηκαν. Έτσι, άρα εάν μιλάμε για αναπτυξιακού χαρακτήρα επένδυση, δηλαδή για επέκταση μιας εταιρείας ή για αγορά εξοπλισμού, τότε τα χρηματα αντίστοιχα πηγαίνουν κατευθείαν από την τράπεζα στην επένδυση.

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, το θετικό ως προς τις επιχειρήσεις με τα χαμηλότοκα αυτά δάνεια είναι ο μακροπρόθεσμος ορίζοντας τους, λόγω του ότι ο πρωταρχικός στόχος είναι η στήριξη της ανταγωνιστικότητας. Όμως, ενώ υπάρχει μια περίοδος χάριτος, λόγω της οικονομικής συγκυρίας της χώρας μας το πλεονέκτημα αυτό μπορεί πολύ εύκολα να μετατραπεί σε μειονέκτημα, καθώς είναι αρκετά επικίνδυνο τόσο για την τραπεζα όσο και για την επιχείρηση.

Ένα βραχυπρόθεσμο δάνειο, θα εξυπηρετούσε μεν την τράπεζα, αλλά θα ήταν διαίτερα δύσκολη η αποπληρωμή του από την πλευρά της επιχείρησης, όμως η αβεβαιότητα είναι ένα έντονο φαινόμενο της εποχής που διανύουμε άρα θεωρώ ότι ακριβώς για αυτόν τον λόγο πριν την χορήγηση του ο έλεγχος από την πλευρά της τράπεζας είναι δικαιολογημένα ενδελεχής. Είναι δύο αλληλένδετα πράγματα που παρέχουν εχέγγυα και στα δύο μέλη.

Στη συνέχεια για να παρουσιάσω τις εναλλακτικές επιλογές που πιστεύω ότι μπορεί να έχει μια επιχείρηση ώστε να μπορέσει να ευνοηθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο από το πρόγραμμα με τη βοήθεια άλλων επενδυτικών εργαλείων. Έτσι, θα χρησιμοποιήσω ένα υποθετικό παράδειγμα και τη χρήση των Venture Capital.

Ας υποθέσουμε ότι έχουμε μια καινοτόμα επιχείρηση στον τομέα του ICT-πληροφορικής, εάν και τα Venture Capital συνήθως ενδιαφέρονται για μεγάλες επιχειρήσεις, παρόλα αυτά η καινοτομία πιστεύω είναι ένα από τα βασικά στοιχεία μιας επιχείρησης ακόμη και μικρής ή μεσαίας που μπορεί να προσελκύσει ένα Venture Capital. Έτσι, εάν μια επιχείρηση στον τομέα αυτό που θέλει να λάβει συμμετοχή στο πρόγραμμα Jeremie αντί να αιτηθεί κατευθείαν εισόδου στο πρόγραμμα για παροχή δανείου, (που κατά την γνώμη μου αυτό θα είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί καθώς ιδιαίτερα οι μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις είναι πολύ δύσκολο να εξασφαλίσουν την καλή αξιολόγηση από την πλευρά της τράπεζας ώστε να πάρουν το δάνειο), μπορούν να μοιραστούν αρχικά το ρίσκο με ένα Venture Capital, και στη συνέχεια να λάβουν μέρος στο πρόγραμμα Jeremie.

Κατά τη γνώμη μου, λογικό είναι μια ιδιωτική τράπεζα να κάνει τους ενδεδειγμένους ελέγχους που ανέφερα παραπάνω για να μπορέσει να σιγουρευτεί ότι θα λάβει τα χρήματα της πίσω, όμως αυτός ο αυστηρός έλεγχος εμποδίζει πολλές μικρές ικανές επιχειρήσεις, με ιδιαίτερα καινοτόμες ιδέες, να αποκτήσουν πρόσβαση στην δανειοδότηση και να αναπτυχθούν παραπάνω.

Έτσι, το Venture Capital έρχεται να καλύψει ακριβώς αυτό το κενό. Ενδιαφέρεται να επενδύσει σε μια ΜΜΕ την οποία θεωρεί δυνητικά αναπτυσσόμενη επιχείρηση που μπορεί μεσοπρόθεσμα να παρέχει υπεραξία στην αρχική του επένδυση. Το βασικό χαρακτηριστικό ενός Venture Capital, σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο, είναι ότι ρευστοποιεί τη συμμετοχή του και δημιουργεί υπεραξία που θα αποτελέσει κέρδος για το ίδιο στο τέλος, καθώς και αύξηση των διαθέσιμων κεφαλαίων για χρηματοδότηση και άλλων επιχειρήσεων, όπως ονομάζεται πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα.

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, ο επιμερισμός του ρίσκου είναι ένα από τα σημαντικότερα θέματα και αποτελεί την πρωταρχική ενέργεια που ενδιαφέρει τους εμπλεκόμενους. Ο ρόλος ενός Venture Capital, είναι ακριβώς αυτός, να αναλαμβάνει το ρίσκο εάν φυσικά δει ότι μπορεί να επωφεληθούν από την επιχείρηση και αυτό που έχει μεγάλη σημασία πιστεύω είναι το προϊόν της επιχείρησης. Άρα, ένα καινοτόμο προϊόν στον χώρο της πληροφορικής θεωρώ ότι έχει πολλές ελπίδες και μπορεί να προσελκύσει ένα τέτοιο ενδιαφέρον.

Ακόμη, ένα Venture Capital αποτελεί έναν τρόπο ρευστότητας, συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας μέσω της αύξησής του, δηλαδή συνεισφέρει σαν εταίρος στην γρήγορη ανάπτυξη της επιχείρησης, στη βελτίωση της χρηματοοικονομικής της δομής και στην ανάπτυξη της κερδοφορίας της. Δεν θα πρέπει να παραλείψουμε το γεγονός ότι ο ρόλος ενός Venture Capital, δεν περιορίζεται μόνο σε αυτόν τον τομέα, αλλά βοηθάει επίσης στην στρατηγική και στην ανάπτυξη των προϊόντων, στη δικτύωση με άλλες επιχειρήσεις και στην δημιουργία θέσεων εργασίας λόγω της επέκτασης της επιχείρησης και της αύξησης της ανταγωνιστικότητας της.

Έχοντας πετύχει τους ανωτέρω στόχους μία επιχείρηση και έχοντας ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της, μπορεί σε μία δεύτερη φάση να ωφεληθεί από το χρηματοδοτικό εργαλείο Jeremie και να επεκτείνει τις δραστηριότητες της, να εκσυγχρονίσει τον εξοπλισμό της και να ωφεληθεί γενικότερα από τα πλεονεκτήματα του και το σημαντικότερο να μπορέσει να «περάσει» με ευκολία τους οικονομικούς ελέγχους της τράπεζας που θα της παρέχει το δάνειο (μέσω της πρωτοβουλίας Jeremie) για να τα επιτύχει όλα τα παραπάνω.

Σε μία δύσκολη οικονομική περίοδο για την Ελλάδα, η Ελληνική Πολιτεία θεωρώ ότι οφείλει να προωθήσει τέτοιου είδους επιχειρηματικά πλαίσια, καθώς η ανεργία σημειώνει πρωτοφανή ποσοστά και μέσω της τόνωσης των ΜΜΕ μέσω των αναπτυξιακών και επενδυτικών αυτών προγραμμάτων μπορούν να προσφερθούν περισσότερες θέσεις σε μία περίοδο που αναμφίβολα αυτό αποτελεί άμεση ανάγκη. Άρα, η Ελληνική Πολιτεία θα πρέπει να προσαρμόσει αντίστοιχα την νομοθεσία της, να γίνει πιο φιλική με τέτοια επενδυτικά σχήματα αλλά και να βοηθήσει στη χρηματοδοτική στήριξη των επιχειρήσεων, έστω στα πρώτα στάδια ανάπτυξης τους, διότι πιστεύω ότι ιδέες υπάρχουν και ιδιαίτερα καινοτόμες όπως έχει αποδειχθεί, αλλά δεν υπάρχει η απαραίτητη στήριξη ώστε να ευδοκιμίσουν οι ιδέες αυτές και επιπλέον, δεν έχουν την απαραίτητη πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης καθώς οι ελληνικές τράπεζες παρουσιάζονται όλο και πιο σκεπτικές και δυστακτικές.

Εν συνεχεία, πιστεύω ότι η καινοτομία είναι κάτι που λείπει από την ελληνική αγορά και αναμφίβολα θα πρέπει να δοθούν κίνητρα και από την πλευρά του κράτους για τέτοιες επιχειρήσεις. Για το λόγο αυτό ανέφερα το παράδειγμα μίας επιχείρησης στον τομέα της πληροφορικής, καθώς διαθέτει όλα τα πλεονεκτήματα ώστε να

πετύχει στο βέλτιστο βαθμό τα δυνατά αποτελέσματα μέσω της χρησιμοποίησης των ανωτέρω εργαλείων.

Στην περίπτωση της Ελλάδας η ανάπτυξη αποτελεί μοναδικό δρόμο εξόδου από την κρίση και για να μπορέσει να αποφύγει τη συνέχιση αυτής της κατάστασης η χώρα μας θα πρέπει να αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οποιοδήποτε επενδυτικό και αναπτυξιακό εργαλείο.

Όσον αφορά τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία αποτελούν κατά τη γνώμη μου πολλά υποσχόμενα εργαλεία που εάν αξιοποιηθούν σωστά και μετά από σωστή δημιουργία του απαιτούμενου θεσμικού πλαισίου μπορούν να αποδώσουν την πολυαναμενόμενη «ανάσα» που χρειάζεται η ελληνική οικονομία στον τομέα των ΜΜΕ, λόγω του ότι η πλειοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία, αυτή τη στιγμή πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα του κράτους.

Τέλος, ένα αρνητικό συμπέρασμα όσον αφορά την αξιοποίηση των ανωτέρω εργαλείων που παρατηρείται είναι όχι μόνο η έλλειψη του απαραίτητου θεσμικού πλαισίου και ο αργός ρυθμός εφαρμογής τους, αλλά και η έλλειψη ενημέρωσης είναι ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας. Άρα, εάν η Ελλάδα θέλει να κερδίσει από τα οφέλη των πρωτοβουλιών αυτών θα πρέπει άμεσα να ξεκινήσει όλες τις απαιτούμενες διαδικασίες εφαρμογής τους, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω και πρώτα απ'όλα ενημέρωση των πολιτών για την ύπαρξη τους αλλά κυρίως για τις δυνατότητες τους.

Επίσης, τα εργαλεία αυτά ενώ προσφέρουν πλεονεκτήματα, για να μπορέσει μία χώρα να ωφεληθεί από αυτά θα πρέπει και αυτή με τη σειρά της να ακολουθήσει κάποια συγκεκριμένα βήματα για τη δημιουργία του πλαισίου μέσα στο οποίο θα εφαρμοστούν. Αυτό αποτελεί καινοτομία σε σχέση με τις παλαιότερες μορφές χρηματοδότησης από πλευράς της Ε.Ε. που επί της ουσίας δεν ζητούσαν από τις χώρες μέλη να αλλάξουν το θεσμικό τους πλαίσιο ή να εντάξουν σε αυτό νέες διαδικασίες ώστε να λάβουν τα αναλογούμενα χρήματα. Θεωρώ όμως, ότι αυτό αποτελεί το σημαντικότερο χαρακτηριστικό των εργαλείων αυτών, από τη στιγμή που ξεφεύγουν από τις εφάπαξ επιδοτήσεις και μιλάμε πλέον για «επενδυτικά» κεφάλαια με πολλά υποσχόμενα πλεονεκτήματα.

Επίσης, η ανακύκλωση των πόρων έρχεται σε μία δύσκολη στιγμή να καλύψει τις όποιες ελλείψεις του τραπεζικού τομέα καθώς τα χρήματα επανεπενδύονται άρα

μειώνεται το ποσοστό χρημάτων που δίνονται στους δικαιούχους και τη θέση τους παίρνει μία δεξαμενή χρημάτων που απλά επανεπενδύεται και προσφέρει πλεονεκτήματα προς όλες τις πλευρές.

Όσον αφορά την χώρα μας αυτό που μένει είναι να δούμε πως θα καταφέρει να χρησιμοποιήσει τα εργαλεία αυτά και πως θα εφαρμοστούν στην πράξη διότι μέχρι στιγμής η αξιοποίηση τους δεν θα μπορούσαμε να πούμε ότι γίνεται με τον βέλτιστο τρόπο (μιλώντας πάντα για τα εργαλεία Jeremie και Jessica καθώς το Jaspers δεν αφορά την χώρα μας και το Jasmine είναι αρκετά καινούριο για να μπορούμε να μετρήσουμε τα αποτελέσματα του). Όσον αφορά τα δύο που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν, πιστεύω ότι η εμπειρία άλλων κρατών μελών που ήδη τα έχουν αξιοποιήσει θα μπορούσαν να φανούν ιδιαίτερα χρήσιμες για την χώρα μας και θα μπορούσαμε να λάβουμε χρήσιμες πληροφορίες αξιοποίησης.

Βιβλιογραφία:

Ανδρικοπούλου Ε. (1995) «Οι περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Η εξέλιξη της περιφερειακής πολιτικής από τη συνθήκη της Ρώμης έως το Μάαστριχτ, Εκδόσεις θεμέλιο, Βιβλιοθήκη ευρωπαϊκών θεμάτων.

Πετράκος Γ.- Ψυχάρης Γ. (2004) «Περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα». Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα.

Γιώτη-Παπαδάκη Ο. (2004) «Ευρωπαϊκή Πολιτική ολοκλήρωση και Πολιτικές αλληλεγγύης». Εκδόσεις Κριτική. Αθήνα.

Μούσης Ν. (2008) «Ευρωπαϊκή Ένωση, δίκαιο οικονομία, πολιτική», 12^η αναθεωρημένη έκδοση. Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα.

Λιαρκοβας Π.- Ανδρέου Γ. (2007) «Η νέα πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα». Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών. Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήνα.

Διαδικτυακοί τόποι:

Πολιτική συνοχής 2007-2013. Παρατηρήσεις και Επίσημα κείμενα:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_el.pdf [πρόσβαση 25/06/2012]

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή:
http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/regionalcohesion/article_7258_el.htm [πρόσβαση 12/10/2011]

Μ.Ο.Π. και Α΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (1986-1994):
<http://www.hellaskps.gr/Details2.asp?L1=15&L2=1> [πρόσβαση 12/10/2011]

Ευρωπαϊκά χρηματοδοτούμενα αναπτυξιακά προγράμματα στην Ελλάδα (ΜΟΠ):
http://www.observatory.gr/files/meletes/%CE%95%CE%A5%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%91%CE%99%CE%9A%CE%91_%CE%A7%CE%A1%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%9F%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%9F%CE%A5%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%91.pdf [πρόσβαση 12/10/2011]

Σύνοψη της νομοθεσίας της Ε.Ε., περιφερειακή πολιτική, διατάξεις και μέσα της περιφερειακής πολιτικής:
http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/l60014_e1.htm [πρόσβαση 15/10/2011]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή «Στόχοι της στρατηγικής Ευρώπη 2020»:
http://ec.europa.eu/europe2020/targets/eu-targets/index_el.htm [15/102011]

Διατάξεις και μέσα Περιφερειακής πολιτικής:
http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/l60014_el.htm [11/10/2011]

Στόχοι της Περιφερειακής πολιτικής για την περίοδο 2000-2006:
http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/g24203_el.htm [πρόσβαση 18/10/2011]

Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. (L 210/25). Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2006 περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999:
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:EL:PDF>
[πρόσβαση 18/10/2011]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή [Inforegio (Ιούνιος 2000)]. Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής για τα προγράμματα Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/irgu_el.pdf [πρόσβαση 18/10/2011]

Περιφερειακή Πολιτική και Διαρθρωτικά Ταμεία στην Ελλάδα (2000-2006):
http://ec.europa.eu/regional_policy/country/overmap/gr/grec_el.htm [πρόσβαση 17/10/2011]

Ευρωπαϊκή Ένωση-Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Inforegio). Περιφερειακή Πολιτική:
http://ec.europa.eu/regional_policy/how/principles/index_el.cfm [17/10/2011]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Στόχοι για την περίοδο 2007-2013:
http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_el.cfm#1 [πρόσβαση 17/10/2011]

Συμβούλιο της Ε.Ε. υπ' αριθμ. 15915/05 (19 Δεκεμβρίου 2005), Cadrefin 268: Δημοσιονομικές Προοπτικές 2007-2013:
http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/misc/87677.pdf
[πρόσβαση 27/10/2011]

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=el>
[πρόσβαση 17/10/2011]

Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ):
http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/feder/index_el.htm [πρόσβαση 12/10/2011]

Όργανα Ε.Ε. και οργανισμοί: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eib/index_el.htm [πρόσβαση 18/10/2011]

Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: <http://www.eib.org/about/index.htm?lang=en> [πρόσβαση 18/10/2011]

Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων , Στρατηγική: <http://www.eib.org/about/strategy/index.htm>
[πρόσβαση 19/10/2011]

Ευρωπαϊκός Οργανισμός Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ):
http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/gect/indexel.htm [πρόσβαση 12/10/2011]

Ταμείο Αλληλεγγύης της Ε.Ε. (ΤΑΕΕ):
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/solidarity/index_el.cfm#4 [πρόσβαση 12/10/2011]

Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας (ΙΡΑ):
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/ipa/index_el.cfm [πρόσβαση 19/10/2011]

Κοινοτικές πρωτοβουλίες (2000-2006): <http://www.hellaskps.gr/Details2.asp?L1=12&L2=2>
[19/10/2011]

Γ' ΚΠΣ: Τομεακά Προγράμματα: <http://www.hellaskps.gr/Details2.asp?L1=12&L2=1&L3=1>
[πρόσβαση 22/10/2011]

Γ' ΚΠΣ: <http://www.hellaskps.gr/2000-2006.htm> [πρόσβαση 11/06/2012]

Απορροφήσεις Γ' ΚΠΣ (2000-2006):
http://www.hellaskps.gr/documents/%CE%91%CE%A0%CE%9F%CE%A1%CE%A1%CE%9F%CE%A6%CE%97%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3_%CE%9A%CE%A0%CE%A3_2000-2006.htm [πρόσβαση 22/10/2011]

Ειδική Υπηρεσία διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος «Περιβαλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»: <http://www.epper.gr> [πρόσβαση 22/10/2011]

Γενική Έκθεση επί της δραστηριότητας της Ε.Ε. (2007):
http://europa.eu/generalreport/pdf/rg2007_el.pdf [πρόσβαση 20/10/2011]

Γενική Έκθεση επί της δραστηριότητας της Ε.Ε. (2008):
http://europa.eu/generalreport/pdf/rg2008_el.pdf [πρόσβαση 20/10/2011]

ΕΣΠΑ (2007-2013), Κοινοτικοί Στρατηγικοί Προσανατολισμοί:
<http://www.espa.gr/el/Pages/DictionaryFS.aspx?item=364> [πρόσβαση 24/10/2011]

Ανακοίνωση Επιτροπής 5/7/2005, [COM (2005), 299 Τελικό]: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0299:FIN:EL:PDF> [πρόσβαση 26/10/2011]

ΕΣΠΑ 2007-2013: <http://www.espa.gr/el/Pages/staticWhatIsESPA.aspx> [πρόσβαση 24/10/2011]

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013, Επίσημο Κείμενο (Αθήνα, Ιανουάριος 2007): http://www.espa.gr/elibrary/Eggrafo_ESPA_el.pdf [πρόσβαση 24/10/2011]

Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης: Αναπτυξιακά Προγράμματα (ΕΣΠΑ 2007-2013): <http://www.ggea.gr/ap.htm> [πρόσβαση 2/11/2011]

Χρηματοδοτικό Πλαίσιο –ευρωπαϊκά Ταμεία για τη χρηματοδότηση της πολιτικής συνοχής:
<http://www.espa.gr/el/Pages/staticFinancialFrameworkEuropeanFundsForCohesionPolicy.aspx>
x [πρόσβαση 24/10/2011]

Επιτελική Σύνοψη του Ε.Π. «Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων»:
http://www.espa.gr/elibrary/Perilipsi_EP_Athniko_Apothematiko_Aprovleptwn.pdf
[πρόσβαση 31/10/2011]

ΕΣΠΑ: Σύστημα διαχείρισης και Ελέγχου Προγραμμάτων, Οργανωτική Δομή: Εθνική Αρχή Συντονισμού: <http://www.espa.gr/el/Pages/staticCoordinationAuthority.aspx> [πρόσβαση 29/10/2011]

Εφημερίς της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας. Νόμος υπ' αριθμ. 3614. Α' τεύχος, αρ. φύλλου 267 (3-12-2007): Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013.
http://www.espa.gr/elibrary/N3614_031207_fek267.pdf [πρόσβαση 29/10/2011]

Έκθεση Επιτροπής, COM (2006) 638 Τελικό «17^η Ετήσια Έκθεση Εκτέλεσης των Διαρθρωτικών Ταμείων»:
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0638:FIN:EL:PDF>
[πρόσβαση 4/11/2011]

Κανονισμός (ΕΚ) αριθμ. 1260/1999 του Συμβουλίου της 21^{ης} Ιουνίου 1999 περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά Ταμεία (L161/1):
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1999:161:0001:0042:EL:PDF>
[πρόσβαση 4/11/2011]

Κανονισμός (ΕΚ) υπ' αριθμ. 1083/2006 του Συμβουλίου της 11^{ης} Ιουλίου 2006 περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1260/1999 (L210/25):
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:EL:PDF>
[πρόσβαση 4/11/2011]

Ανακοίνωση Επιτροπής, «Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», COM (2010)2020, 3 Μαρτίου του 2010:
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EL:PDF>
[πρόσβαση 4/11/2011]

Η πολιτική συνοχής 2007-2013. Παρατηρήσεις και επίσημα κείμενα:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_el.pdf [πρόσβαση 4/11/2011]

Χαρακτηριστικά πρωτοβουλιών: <http://www.meletes-kps.gr/espa-programme/tropos-xrhmatodothshs/xrhmatodotika-ergaleia.html> [πρόσβαση 13/11/2011]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Μέσα ειδικής στήριξης, Jaspers: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jaspers_el.cfm#1 [πρόσβαση 13/11/2011]

Πρωτοβουλία Jaspers: <http://www.jaspers-europa-info.org> [πρόσβαση 13/11/2011]

Πρωτοβουλία Jaspers-Κύπρος: <http://www.jaspers-europa-info.org/index.php/cyprus.html> [πρόσβαση 13/11/2011]

«Πράσινα Σημεία»-Κύπρος Jaspers: [Project Fiche No. 2010n 069 CY SWE SLW, Green Points: http://www.jaspers-europa-info.org](http://www.jaspers-europa-info.org) [πρόσβαση 13/11/2011]

Προγραμματική Περίοδος 2007-2013: Ε.Π. «Τεχνική Υποστήριξη»: http://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_Texniki_Ypostirixh.pdf [πρόσβαση 8/12/2011]

ΕΣΠΑ - Νέα: Παροχή χρημάτων σε κάθε Δήμο για τεχνική βοήθεια για επιτάχυνση της υλοποίησης του ΕΣΠΑ: <http://www.espa.gr/el/Pages/NewsFS.aspx?item=314> [πρόσβαση 9/12/2011]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Μέσα ειδικής στήριξης, Jessica: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jessica_en.cfm#1 [πρόσβαση 27/11/2011]

Μνημόνιο συνεννόησης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και της Αναπτυξιακής Τράπεζας του Συμβουλίου της Ευρώπης: «Μια συντονισμένη προσέγγιση στη χρηματοδότηση της αστικής ανάπλασης και ανάπτυξης για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων»: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/funds/2007/jjj/doc/pdf/urban_mou_signed.pdf [πρόσβαση 27/11/2011]

Συμπεράσματα της ομάδας εργασίας ειδικών της Ε.Ε. για την πρωτοβουλία Jessica: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/funds/2007/jjj/doc/pdf/jessica/20090304_presentation_ewg.pdf [πρόσβαση 27/11/2011]

Jessica-Τρόπος λειτουργίας: <http://www.jessicafund.gr/index.php/about-jessica/how-it-works> [πρόσβαση 12/12/2011]

Jessica: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jessica_el.cfm#3 και http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jessica_el.cfm#1 [πρόσβαση 12/12/2011]

Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και η πρωτοβουλία Jessica: http://www.eib.org/products/technical_assistance/jessica [πρόσβαση 27/11/2011]

Jeremie και Jessica: Καινοτόμα χρηματοδοτικά εργαλεία που βοηθούν τις περιφέρειες και τις πόλεις να ξεπεράσουν τις επενδυτικές τους ανάγκες: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1565&type=HTML> [πρόσβαση 3/11/2011]

Υπουργείο Ανάπτυξης, Αναγωνιστικότητας και Ναυτιλίας. Υπογραφή σύμβασης χρηματοδότησης από την ΕΤΕπ του χρηματοδοτικού εργαλείου Jessica για τη στήριξη επενδυτικών προγραμμάτων και έργων αστικής ανάπτυξης:
<http://www.mindev.gov.gr/?p=1693> [πρόσβαση 3/11/2011]

Κατανομή πόρων στο Ταμείο Χαρτοφυλακίου Jessica:
<http://www.jessicafund.gr/index.php/jessica-in-greece/action-plan/allocation-of-resource>
[πρόσβαση 15/12/2011]

Υπουργείο Ανάπτυξης, Αναγωνιστικότητας και Ναυτιλίας. Υπογραφή σύμβασης για την σύσταση του ΤΑΑ στο πλαίσιο του Jessica για τις περιφέρειες Αττικής, Δ. Ελλάδας και Ιονίων Νήσων: <http://www.mindev.gov.gr/?p=6031> [πρόσβαση 10/12/2011]

Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Συνέντευξη τύπου: Υπογραφή σύμβασης δημιουργίας ΤΑΑ στην Ελλάδα με την Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα, το Ελληνικό Ταχυδρομείο και την ΕΤΕπ για επενδύσεις σε Σχέδια Αστικής Ανάπτυξης στις Περιφέρειες της Κρήτης
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=BEI/11/176&type=HTML>
[πρόσβαση 10/12/2011]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Δημόσιες Συμβάσεις και Χρηματοδοτήσεις- Μικροχρηματοδοτήσεις:
http://ec.europa.eu/contracts_grants/microfinance_el.htm [πρόσβαση 15/12/2011]
(CIP) Πρόγραμμα –Πλαίσιο για την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία-Πρόσβαση στη Χρηματοδότηση: http://ec.europa.eu/cip/eip/access-finance/index_en.htm [πρόσβαση 15/12/2011]

Πρωτοβουλία Jeremie και Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων:
http://ec.europa.eu/environment/sme/funding/funding_en.htm#8 [πρόσβαση 5/01/2012]
Μικροχρηματοδοτήσεις Progress: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=el&catId=836>
[πρόσβαση 15/12/2011]

Φορείς χορήγησης Μικροπιστώσεων από τον Μηχανισμό Μικροχρηματοδοτήσεων Progress:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=983&langId=el> [πρόσβαση 15/12/2011]

Σχέδιο Συνεργατισμού για τη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε συνεργασία και με τη στήριξη της ΕΤΕπ:
<http://www.ccb.coop.com.cy/content/BankingOperations/finaletep.pdf> [πρόσβαση 15/12/2011]

Πρωτοβουλία Jaspers:
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008DC0876> [6/01/2012]

Μέσα Ειδικής Στήριξης: Πρωτοβουλία Jessica:
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jessica_en.cfm#1 και
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jeremie_el.cfm#2 [πρόσβαση 10/12/2011]

Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων -Jeremie: http://www.eif.org/what_we_do/jeremie/index.htm
[πρόσβαση 10/12/2011]

ΕΣΠΑ (2007-2013)-Προσκλήσεις-Προκυρήξεις: Ευνοϊκά δάνεια επιμερισμού ρίσκου για πολύ Μικρές και Μικρές Επιχειρήσεις μέσω του χρηματοδοτικού εργαλείου JEREMIE / Παρουσίαση προϊόντος και Υποβολή παρατηρήσεων:
<http://www.espa.gr/el/Pages/Proclamationsfs.aspx?item=1546> [πρόσβαση 5/01/2012]

Πρόγραμμα Jeremie: <http://epixeirein.gr, 2011/05/23/jeremie> [πρόσβαση 7/01/2012]

Επίσημο website Εθνική Τράπεζα-Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις-Επαγγελματίες:
<http://www.wedsite.gr/epixeirein/2011/05/23/jeremie>
[IwMDDx8zAyMfswAjZz83I28XI_3g1Bz9gmXHRQDGJM_r/?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/wps/wcm/connect/NBGgr/nbg+site/business/small+and+medium+enterprises/financing/sy_gxrhamatodotoymena_daneia_jeremie#](http://www.wedsite.gr/epixeirein/2011/05/23/jeremie) [πρόσβαση 7/01/2011]

Επίσημο website ALPHA BANK - Πρόγραμμα Jeremie Επιχειρηματικότητα:
<http://www.alpha.gr/page/default.asp?id=8218> [πρόσβαση 07/01/2012]

Επιχειρείν-πρόγραμμα Jeremie: <http://epixeirein.gr/2011/05/23/jeremie> [πρόσβαση 7/01/2012]

Επίσημο website ALPHA BANK - Πρόγραμμα Jeremie Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών: <http://www.alpha.gr/page/default.asp?la=1&id=9632> [πρόσβαση 7/01/2012]

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μικροχρηματοδοτήσεων – Πρόγραμμα Jasmine:
http://www.europeanmicrofinance.org/data/file/section_microfinance_europe/ue_microfinance_e/jasmine-flysheets.pdf [πρόσβαση 15/01/2012]

Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων-Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την επιλογή δικαιούχων για Τεχνική Βοήθεια στα πλαίσια της πρωτοβουλίας Jasmine (JAS-BE/2011/06)
http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/calls-for-expression-of-interest/jasmine-2011-006-call-eoi-beneficiaries.pdf και http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/calls-for-expression-of-interest/jas-be-2011-06.htm [πρόσβαση 13/01/2012]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Περιφερειακή Πολιτική – Ταμεία - Ειδικά Μέσα Στήριξης:
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/index_el.cfm [πρόσβαση 8/01/2012]

Ευρωπαϊκή Ένωση (Inforegio) – Περιφερειακή Πολιτική Panorama (Φθινόπωρο 2010), “Προς μια καλύτερη κοινωνική ένταξη, η συμβολή της περιφερειακής πολιτικής”:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag35/mag35_el.pdf
[πρόσβαση 12/01/2012]

Ανακοίνωση Επιτροπής 13/11/2007 [COM (2007) 708 Τελικό]. «Η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για την ανάπτυξη των μικροπιστώσεων για την υποστήριξη της ανάπτυξης και της ανεργίας»:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0708:FIN:en:PDF>
[πρόσβαση 8/01/2012]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Μέσα Ειδικής Στήριξης - Πρωτοβουλία Jasmine:
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jasmine_el.cfm#3 [πρόσβαση
8/01/2012]

Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων-Jasmine (Μία πιλοτική Δράση που προάγει τις
Μικροπιστώσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση): [http://www.european-
microfinance.org/data/file/section_microfinance_europe/ue_microfinance/jasmine-
flysheet.pdf](http://www.european-microfinance.org/data/file/section_microfinance_europe/ue_microfinance/jasmine-flysheets.pdf) [πρόσβαση 8/01/2012]

Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων- Jasmine-Τεχνική Βοήθεια στα πλαίσια της Πρωτοβουλίας
Jasmine: [http://www.eif.org/what we do/microfinance/JASMINE/index.htm](http://www.eif.org/what_we_do/microfinance/JASMINE/index.htm)[πρόσβαση
9/01/2012]

Επίσημο website Microfinanza Rating: <http://www.microfinanzarating.com> [πρόσβαση
9/01/2012]

Επίσημο website Planet Rating (Παγκόσμιος Οργανισμός Αξιολόγησης Μικροπιστώσεων):
<http://www.planetrating.com/EN/index.php> [πρόσβαση 9/01/2012]

Επίσημο Κείμενο - Εθελοντικός Κώδικας Δεοντολογίας για τους χρηματοπιστωτικούς
οργανισμούς:
[http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/doc/jasmine_code_de_bonne_condu
ite.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/doc/jasmine_code_de_bonne_conduite.pdf) [πρόσβαση 9/01/2012]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή - Περιφερειακή Πολιτική – Πρωτοβουλία Jasmine- Εθελοντικός
Κώδικας Δεοντολογίας για τους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς :
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jasmine_cgc_en.cfm [πρόσβαση
9/01/2012]

.

Λοιπά Έγγραφα:

Κανονισμός (ΕΚ) υπ' αριθ. 1260/1999 του Συμβουλίου της 21^{ης} Ιουνίου 1999 περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία (L/161/1).

Κανονισμός (ΕΚ) υπ' αριθμ. 1083/06 του Συμβουλίου της 11^{ης} Ιουλίου 2006 περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών - Πολιτική για τη συνοχή: επενδύοντας στην πραγματική οικονομία», COM(2008) 876 Τελικό.

Κατευθυντήριες γραμμές της Πολιτικής συνοχής 2007-201, όπως αναφέρονται στην Απόφαση του Συμβουλίου 6/10/2006 (Επίσημη Εφημερίδα L 291 της 21/10/2006).

Ανακοίνωση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Συνεργασία για την ανάπτυξη και την απασχόληση για μια καινούργια αρχή για τη στρατηγική της Λισαβόνας», COM (2005) 24, 2.2.2005.

Κανονισμός 498/2007 άρθρα 35, 36, 37 και Κανονισμός 1974/2006 άρθρα 51 και 52 Συμπεράσματα Προεδρίας Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Μάρτιος 2005.

Ανακοίνωση COM (2006), 638 τελικό, 27/10/2006, Έκθεση Επιτροπής «17η Ετήσια Έκθεση Εκτέλεσης των Διαρθρωτικών Ταμείων (2005)».

Ανακοίνωση Επιτροπής 5/7/2005, «Πολιτική συνοχής για την ενίσχυση της απασχόλησης-Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές», COM (2005) 299 Τελικό.

Κατευθυντήριες γραμμές της Πολιτικής συνοχής 2007-201, όπως αναφέρονται στην Απόφαση του Συμβουλίου 6/10/2006 (Επίσημη Εφημερίδα L 291 της 21/10/2006)

Ανακοίνωση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Συνεργασία για την ανάπτυξη και την απασχόληση για μια καινούργια αρχή για τη στρατηγική της Λισαβόνας», COM (2005)

Ανακοίνωση Επιτροπής 5/7/2005, «Πολιτική της συνοχής για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης: Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας, 2007-2013, COM(2005) 299 Τελικό.

Επίσημη Εφημερίδα C 143 της 23.5.2000. Κοινοποίηση σύστασης κοινής επιχείρησης.

Επίσημη Εφημερίδα C 139 της 18-5-2000. Απόφαση C(2000)1220 της 12.05.2000 της Επιτροπής για τον καθορισμό ενδεικτικής κατανομής ανά κράτος μέλος των πιστώσεων αναλήψεων υποχρεώσεων βάσει της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER+ για την περίοδο 2000-2006.

Επίσημη Εφημερίδα C 127 της 5.5.2000. Κοινοποίηση της Επιτροπής στα κράτη μέλη, της 14ης Απριλίου 2000, για τον καθορισμό των κατευθυντήριων γραμμών των προγραμμάτων κοινοτικής πρωτοβουλίας EQUAL σχετικά με τη διεθνική συνεργασία για την προώθηση νέων πρακτικών για την καταπολέμηση των διακρίσεων και των ανισοτήτων κάθε είδους σε σχέση με την αγορά εργασίας.

Επίσημη Εφημερίδα C 141 της 19.5.2000. Ανακοίνωση της Επιτροπής στα κράτη μέλη, της 28ης Απριλίου 2000, σχετικά με τη θέσπιση γενικών κατευθύνσεων για την ανάληψη κοινοτικής πρωτοβουλίας που αφορά την οικονομική και κοινωνική ανάπλαση πόλεων και προαστίων σε κρίση, έτσι ώστε να προωθηθεί η αειφόρος αστική ανάπτυξη

Ανακοίνωση C (2002) 1942 της Επιτροπής με βάση το άρθρο παρ. 2 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 1260/1999 (Διαρθρ. Ταμεία), Ανακοίνωση C(2003) 2982, Ανακοίνωση C(2002) 1870 της Επιτροπής σχετικά με την αυτεπάγγελτη αποδέσμευση πιστώσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων στα πλαίσια πολυταμειακών προγραμμάτων για την Περίοδο 2000-2006.

Π.Δ. 60/2007 (ΦΕΚ 64 Α'). Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ «περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών», όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία

2005/51/ΕΚ της Επιτροπής και την Οδηγία 2005/75/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Νοεμβρίου 2005.